

JPAL

JOURNAL OF POLITICAL ADMINISTRATIVE AND LOCAL STUDIES

Cilt:4 Sayı:1 Mayıs 2021

Vol:4 No:1 May 2021

www.jpajournal.org

ISSN 2636-803X

E-ISSN 2636-7823

Journal of Political Administrative and Local Studies

Owner of the Journal / İmtiyaz Sahibi
Aziz TUNCER

Editors / Editör
Assoc. Prof. Aziz TUNCER
Prof. Selim COŞKUN

Editorial Board / Yayın Kurulu
Prof. Mustafa AYKAÇ
Prof. Selim COŞKUN
Prof. Bayram Ali SONER
Assoc. Prof. Aziz TUNCER
Assoc. Prof. Hatice Deniz GENÇ
Assoc. Prof. İskender GÜMÜŞ
Dr. İsmail ŞİMŞİR
Dr. Abdulkadir AKSOY
Dr. Onur TÜRKÖLMEZ

Referees of this Issue / Sayı Hakemleri
(İsimler alfabetik sırayla / Names in alphabetical order)
Prof. Sıtkı YILDIZ
Prof. Tufan ÇÖTOK
Assoc. Prof. İlyas SÖĞÜTLÜ
Assoc. Prof. Muharrem ES
Dr. Ahmet TAK
Dr. Aygül KILINÇ
Dr. Candaş CAN
Dr. Coşkun SOYSAL
Dr. İnci ÇOBAN İNCE
Dr. Rıdvan KALAYCI
Dr. Yeter AVŞAR

ISSN : 2636-803X
Volume / Cilt : 4
Issue / Sayı : 1
Year / Yıl : May 2021

www.jpajournal.org

Journal of Political Administrative and Local Studies
(JPAL) is indexed by:

Journal of Political Administrative and Local Studies
(JPAL) Dergisi'nin tarandığı indeksler:

- ASOS Indeks <https://asosindex.com.tr/index.jsp?modul=journal-page&journal-id=1286>
- ISI (International Scientific Indexing) <https://isindexing.com/isi/journaldetails.php?id=13213>
- Research Bib Academic Resource Index <http://journalseeker.researchbib.com/view/issn/2636-7823>
- I2OR <http://www.i2or.com/8.html> (No:6392)
- DRJI <http://olddrji.lbp.world/JournalProfile.aspx?jid=2636-7823>
- ESJI <http://esjindex.org/search.php?id=issn&ids=2636-803X&S1=submit>
- SIS (Scientific Indexing Services) <https://www.sindexs.org/JournalList.aspx?ID=6870>
- CiteFactor <https://www.citefactor.org/journal/index/25428>

CONTENTS / İÇİNDEKİLER

Araştırma Makaleleri

- 1** THE ABE ADMINISTRATION AND THE JAPAN CONFERENCE: AN UNFULFILLED PROMISE TO MAKE JAPAN GREAT AGAIN
Tatsuro DEBROUX
- 34** SOSYO-POLİTİK ŞİA'DAN TEO-POLİTİK ŞİİLİĞE EVRİLEN SÜREÇ
THE EVOLVING PROCESS FROM SOCIO-POLITICAL SHIA TO TEO-POLITICAL SHIITE
Aznavur DEMİRPOLAT, Mehmet Adem ERGÜL
- 54** TURKEY'S SECULARISM EXPERIMENT AS AN IMPEDIMENT TO DEMOCRATIC CONSOLIDATION
Begüm BURAK
- 72** COVID-19 İLE MÜCADELEDE DÜNYADA AKILLI KENT UYGULAMALARINA İLİŞKİN BİR DEĞERLENDİRME
AN ASSESSMENT OF SMART URBAN PRACTICES IN THE WORLD IN THE FIGHT AGAINST COVID-19
Sezgin SEZGİN
- 97** JOSEPH SCHUMPETER'İN REKABETÇİ DEMOKRASİ MODELİNİ ÇOĞULCULUK BAĞLAMINDA YENİDEN DÜŞÜNMEK
RETHINKING THE COMPETITIVE DEMOCRATIC MODEL OF JOSEPH SCHUMPETER IN THE CONTEXT OF PLURALISM
Umutcan TARCAN

THE ABE ADMINISTRATION AND THE JAPAN CONFERENCE: AN UNFULFILLED PROMISE TO MAKE JAPAN GREAT AGAIN

Research Article

Tatsuro DEBROUX¹

Abstract

The article treats the relations between Japanese former Prime Minister Abe Shinzo, who resigned in September 2020 for health reasons, and the largest right-wing group in Japan, the Japan Conference (*Nippon Kaigi* in Japanese). The organization's presence in Japanese politics is essential, and his influence cannot be denied. The research question in this article, using role theory as a theoretical framework, investigates the impact of the Japan Conference on Abe's domestic and foreign policy, assesses its extent, the specific issues it focused on, and its outcome exertion of its influence. The advent of a prime minister whose political faith and values are said to be close to the Japan Conference led to the assumption that it would be very influential on Abe's domestic and foreign policies. However, this article concludes that the Japan Conference has been less influential than expected during Abe's tenure. Confronting difficult to reconcile role demands from the domestic and foreign audiences forced Abe to scale down his objectives to transform Japan's socio-political system and to make compromises. These compromises were related to historical issues, the organization of the state, the educational system, the centrality of the role of pacifism, and the reinforcement of Japan as a military power. Despite the commonality of viewpoints on many issues, a gap emerged over time during Abe's tenure as prime minister between the aspirations of the Japan Conference and the outcome Abe achieved, creating disappointment and resentment as a result.

Keywords: Role theory, historical issues in East Asia, nationalism, Abe administration, Japan Conference

¹ Dr, Peace Depot Institution, tatsuro1613@gmail.com ORCID: [0000-0002-0588-1164]

Received: 24 October 2020

Accepted: 22 May 2021

INTRODUCTION

Former Prime Minister Abe Shinzo (December 2012-September 2020) and the Japan Conference share the long-term objective to remake a more nationalistic Japan, which supposes removing the limitations imposed after the Second World War on Japan's defense and security policy. Even more fundamentally, Abe and the Japan Conference have similar viewpoints on the perception Japan should have of itself as a country, how it must be perceived in the international community, and its roles per its national identity. Abe's achievements are considerable in those respects. Through his efforts, Japan may already have entered a period where the manner Japan behaves and presents itself as a 'pacifist' country is different from what it used to be during the whole postwar period. Abe's pacifism means that Japan strengthens the Japan-United States alliance and increase the Self-Defense Forces' (SDF) activity abroad to serve the cause of world peace. It does not mean to abandon pacifism and multilateralism, pillars of postwar Japanese diplomacy. His pacifism is to contribute to realize peace with like-minded countries with various means including the military so that Japan will not be accused of doing free riding.

Abe wanted Japan to present itself as a self-confident, mature, and trustful democracy reconciled with its identity, ready to defend human rights and the rule of law values and assume leadership in Asia. While considering its past, Abe's conception of pacifism rejects the idea that Japan is always the perpetrator of the damage and the neighboring countries are the victims. Japanese people, especially the young generations, must be proud of their country (Abe 2006). Abe's administration attempted to throw away the postwar pacifist philosophy because he believed it drained away all the vitality of the Japanese political, social, and educational systems (Nakano 2016). Japan does not have to remain the subdued traditional pacifism-driven country, reluctant to show assertiveness in political affairs that it had been after the war. It does not have to shy away from making alliances and partnerships related to defense and security matters and from claiming its readiness to defend itself against any threat (Abe 2006). However, to become a country fulfilling these roles requires radical changes, especially a constitutional one. The current Constitution does not reflect Japan's true self and is an impediment to play roles globally, commensurate to its status and identity among nations.

In 1993, at the beginning of his political career, Abe was advocating constitutional changes and insisting on the need for Japan to have an independent security policy (Saaler 2016). He also stated that it was feasible to flexibly interpret the current Constitution in order to allow Japan's right to collective defense. Thus, Abe said that it was possible to remove the shackles that limit the autonomy of Japan's defense policy imposed by the existing framework. It can be argued that he proved able to achieve his objectives by enacting an extensive array of laws deepening and

enlarging the roles and power of the SDF². In doing so, he thereby facilitated military-related activities in concert with the United States and other countries.

Therefore, in such perspective it could be said that Abe completed what former prime ministers such as Nakasone Yasuhiro and Koizumi Junichiro, had started to do in order to make Japan regain its security autonomy (Berkowsky 2014). Constraints remain in place after his departure with his resignation on 16 September 2020 but Abe created a strong momentum for further changes favoring the normalization of Japan's defense and security policy. The country can assert itself in world affairs more proactively and gain the legitimacy necessary to become the leading country in East and South East Asia, challenging the rise of China in this respect. As a result, from now on, Japan should enact and perform the large variety and importance of roles Abe – and the Japan Conference – believe fit better to its national identity and status.

However, Abe disappointed the Japan Conference because what he did went in the right direction but stopped far away from its aspirations on the most crucial issues. In role theory terms, the role performance the Japan Conference expected from Abe has never been strongly materialized. During Abe's whole tenure, numerous domestic issues, notably related to the relationship with Komeito, Abe's partner in the ruling coalition, and external factors concurred to mitigate the impact the Japan Conference could have had on Abe's policies. Despite Abe's departure from power, the Japan Conference influence is likely to remain significant in Japanese polity. However, it will continue to be constrained by many domestic and external factors in the foreseeable future.

1. Theoretical Framework and Research Questions

Role theory is used as the theoretical framework of the article. The theory is based on the concept of National Role Conception (hereafter referred to as NRC), which presents explanations, the rationale for why the state is the way it is in terms of identity, why settings and characters behave in the manner they do. It also examines why and how the state expects to be considered by the domestic public opinion (ego-

² The SDF was born in 1954. The cause was the outbreak of the Korean War in 1950. The US army stationed in Japan was dispatched to the Korean Peninsula and the National Police Reserve was established for maintenance of the public order. The name changed to the National Security Force and finally the SDF. As the postwar constitution prohibits Japan from having an army, the successive governments explain that it is not an army and the court does not judge the constitutionality of the SDF as the issue is highly political.

part in role theory term) and the foreign actors, allies, and foes, called alter-parts in role theory term.³

The theory assumes that leaders and foreign policy elites develop particular interpretations or conceptions of their functions which often derive from their shared beliefs about how a state should behave in the international social system (Grossman 2005). In turn, those interpretations and conceptions produce preferences for and approaches to foreign policy issues (Holsti 1970).

Although these preferences and approaches reflect a degree of sedimentation of behavior and attitudes, they are not static. A role, like identity, is an intersubjective notion of holding two dimensions of an actor's understandings. Tensions and frictions can always occur and require adjustment. That is why constant intersubjective exchange between all parties, ego-part and alter-parts alike, is necessary to adapt behavior and attitudes over time according to socio-economic, social, societal, and political transformations (Holsti 1970). If the intersubjective exchange process operates smoothly, roles' inconsistencies and conflicts can be prevented and/or dealt with before they degenerate and cause damage to the state's international relations and lead to severe domestic political problems. It does not mean that disagreements disappear, but the consistency of the communication aims to make the NRC stable and thus predictable. It is possible that a country (or its leader) perceives it does not perform the roles that are the most appropriate for itself. It is why Abe wanted to reconsider Japan's current roles. Conversely, alter-parts may not be entirely satisfied with the role change. Many of Abe's initiatives created concern among alter-parts, because they were perceived as challenging the pacifist postwar behavior and attitudes of Japan. Both parties constantly assess whether the current roles and the mutual performances remain acceptable vis-à-vis each other. Then, they decide to keep or change them, or to adopt new ones. It is widely accepted Japan's key postwar NRC - constituting together Japan's role-set, the bundle of the key NRC - have been pacifism centered on Article 9 of the Constitution, promotion of multilateralism and universalist principles on rule of law, respect for human rights and economic development, alliance with the United States to defend those principles as a liberal democracy, and acceptance of the judgment of the International Military Tribunal for the Far East (IMTFE) that Japan caused significant damages in Asia during and before the Second World War and should do its best to repair them through its actions

³ State roles' enactment, location, and performance conveyed by the leaders provide the overarching context that reflects locations or positions of the state in social systems. They define the boundaries of appropriate actions and make events, contexts, behavior, and attitudes coherent and understandable for ego-parts and alter-parts in social settings (Harnisch 2013).

(Sakaki 2011). Although constantly challenged from the left and the right, at home and by the alter-parts, those roles have remained stable and predictable. No severe role inconsistencies and conflicts have been observed during the whole postwar period. The NRC have been the backbone of the overarching principles of Japan's domestic and foreign policies, on which Japanese leaders based their initiatives during the whole postwar period.

In principle, it can be expected that the stance of a country's leader – the roles he/she considers appropriate for the country – does not create much controversy in the ego-part. The ego-part is supposed to be united in support of the state's leadership (Holsti 1970). However, the existence of role contestation (Hirata 2016) inside the state indicates that, while the ego-part can be expected to be more homogeneous than the alter-parts in its perception, behavior, and attitude towards the NRC, complete support of leadership is never guaranteed. In a democratic country, the authorities' policies can significantly impact the NRC in several ways. The traditional pacifists have strongly challenged Abe's policies from the left, arguing that the new roles he wanted Japan to play were denaturing the traditional concept of pacifism (Kimijima 2011). However, it is also essential to look at role contestation coming from the ego-part segment which is the closest to Abe in terms of political and philosophical values. Thus, in this article, it was decided to examine the relations between Abe and the Japan Conference. The Japan Conference is a prominent representative of a particular segment of the ego-part contesting Japan's roles from the right. As such, to assess the impact and influence it has had on Abe's domestic and foreign policy is worth to be considered.

The Japan Conference, which was established in 1997 by a merger of two nationalist organizations, *Nihon o Mamoru Kokumin Kaigi* [National Conference to Protect Japan] and *Nihon o Mamoru Kai* [Association to Protect Japan], is often referred to as the largest right-wing group in Japan (Tawara 2017a: 1-5). The Japan Conference introduces itself as a 'national movement organization with a nationwide grassroots network'⁴ (The Japan Conference 1997). Strongly present among the ruling party elites, it could be said the statements of its leaders, Miyoshi and Takubo⁵ reflect the view of a large segment of the conservative right in the Liberal Democratic Party (LDP)– and of other minor right-wing parties, such as *Ishin no Kai* and others – much beyond the organization's boundaries. A league composed of lawmakers affiliated with the Japan

⁴ Translated by Tawara (2017a).

⁵ Miyoshi Toru, President of the Japan Conference (2001-2015) and ex-Chief Justice of the Supreme Court, and Takubo Tadae, President since April 2015 and professor emeritus of international politics Kyorin University, Tokyo.

Conference has existed since 1997 in both chambers of the National Diet, which is Japan's bicameral legislature composed of a lower house, called the House of Representatives (*Shūgiin*), and an upper house, the House of Councillors (*Sangiin*). Abe and Aso Taro, Deputy Prime Minister during his second tenure, are special advisers in the Japan Conference's Diet Members League (Tawara 2017a). About 300 members (mainly from the LDP) belong to the league, and they were always the majority in the cabinet during the second Abe administration (Tawara 2018). In the 3rd Abe Cabinet (from October 2015 until November 2017), most of the Ministers, from education, welfare, agriculture, finance to the economy, were members of the Japan Conference Diet Members League (Tawara 2017a; Mulgan 2019). In the 4th cabinet (from October 2017 to September 2020), the proportion was the same (Akahata 2019).

The Japan Conference supports openly revisionist viewpoints and pushes for a reconsideration of the postwar consensus about war responsibilities. An event such as the Nanjing Massacre is claimed to be exaggerated, and an issue such as the comfort women one⁶ is said to have been invented. No women were ever forcibly gathered by the Japanese army to serve as sexual slaves (Ascione 2015). One of the main activities of the Japan Conference is to promote revisionist history textbooks in schools which justifies the Japanese war actions. It opposes Japan's "masochistic" view of history, a term that is used to stigmatize the narrative of the Second World War in school textbooks. The group also regards the Japanese army as a liberation army for East Asians colonized by the Western countries. So, the historical interpretation of Japan as a colonial aggressor must be reconsidered because it gives a biased idea of what happened. It creates permanent constraints to recover complete independence and does not allow young Japanese people to be proud of their country. In this line of thought, the Japan Conference also lobbies school boards of education to let schools wave the Japanese flag and sing the Japanese national anthem (Tawara 2017a).

Therefore, because of its undisputable strength in Japan's polity, it is worthwhile to examine its actual power. The methodology is based on the analysis of Abe and two Japan Conference leaders, Takubo and Miyoshi, related to Japan's attitudes and behaviors on specific issues. These issues concern their vision of history and the legacy of the Second World War, the importance of values and traditions in Japan's identity, Japan's Constitution and the perceived need for change, the relations with the United States, China, and other countries, and the expectations, reservations, proscriptions, and aspirations they have about the roles they believe Japan should play in the world.

⁶ The issue relates to the allegation that Korean (and women from other Asian countries) have been forced to serve as sexual partners of military personnel at comfort stations created with the involvement of the Japanese military during the war (Asahi Shimbun 2014).

2. The correspondence between Abe and the Japan Conference about values and aspirations

Abe grew up in a family of politicians. His grandfather was Kishi Nobusuke, who entered the LDP and later became a prime minister (1957-1960).⁷ Kishi's political goals were establishing an independent constitution and making Japan an equal security partner of the United States. His father, Abe Shintaro, also belonged to the LDP and worked as a Foreign Minister in the 1980s under another nationalist Prime Minister Nakasone. Like the Japan Conference, Abe claimed that since the beginning of his political career, the Japanese Constitution, which was enacted in 1947, was an imposition by the victorious countries. He does not accept the narrative that victorious countries released the Japanese people from oppressive militarism and that only Japan was responsible for the war damages. Moreover, Abe rebuked or at least minimized the claims about these damages caused to other Asian countries before and during the Second World War. In his commitment to recreating dynamism in Japan in having Japan recovering its true identity and pride, he always claimed the manner history was taught in Japanese schools after the war created negative feelings about their own country among the Japanese youth (Abe 2006).

Therefore, Abe's policies must be understood from a holistic perspective. They never aimed only to 'free' Japan from past obstacles impeding the autonomy of its defense policy in a narrow instrumental sense. Admittedly, they are linked to the perception of threat Japan faces because of North Korea and China's behavior in the region. Abe successfully exploited this perception electorally in the ego-part. It allowed him to have the large majority needed to enact the security laws reinforcing Japan's military might. However, Abe (and influential segments of the LDP to which he belongs) also share with the Japan Conference the respect of Japanese values and traditions. The perception that postwar Japan has lost essential parts of its identity in this regard and that something has to be done to have Japan becoming itself again is present in both Abe's and the Japan Conference's discourses (Abe 2006; Takubo 2015a).

Abe's viewpoints are based on clear roles' preferences built on the nationalistic ideology he defended during his entire career. The policies he devised and implemented are intimately connected to those roles' preferences. They reflect what he thinks is Japan's collective memory and identity as a country, its self-perception, and how it is perceived abroad (Kolmas 2018). His vision is encapsulated in a book

⁷ After the Second World War, he was arrested by the Occupation Authorities on suspicion of an A-class war criminal but later released without being brought to the IMTFE. In the trial, 25 Japanese military and political leaders were found guilty of waging an aggressive war as A-class war criminals.

titled *Utsukushiikuni e* [Towards the creation of a beautiful country] (Abe 2006), in which the fundamental elements of his constantly reiterated narrative can be found, domestically and abroad. The book exposes his views on Japanese society's social cohesion and specific concepts of family and community. It explains the concepts of public order, i.e., the respect for the state and the citizens' rights and duties, which, according to Abe, should correspond with Japan's psyche. Therefore, when Abe declared the postwar pacifist philosophy drained away all the vitality of the Japanese political, social, and educational systems (Nakano 2016), it expresses a viewpoint shared by the dominant segment of his party, the LDP. It also fits with Japan Conference's viewpoint on what should be considered the essence of Japan's identity that has to translate into appropriate roles in the world.

2.1 The viewpoint of Abe and the Japan Conference on the constitutional issue

A prominent member of the Japan Conference himself, Abe is a long-standing important member in several Diet or non-Diet groups advocating constitutional change weakening or removing the pacifist philosophy, such as the Japan Rebirth (*Sōsei Nihon*) and the Alliance for Promoting the Assessment of a New Constitution (*Kenpō Chōsa Suishin Giin Renmei*) (Kolmas 2018). Indeed, when Abe committed himself to change Japan's postwar politics with the slogan of '*sengo rejime kara no dakkyaku* [escape the shackles of the postwar regime]' during the first term, he had in mind that it meant Article 9 had to be amended. Short of being able to do so, Abe had to settle down for a new reinterpretation to reinforce the SDF (The Japan Times 2014; Hirata 2016). Nevertheless, despite the wide-ranging new power the comprehensive security-related laws bestowed, Abe reconfirmed his intention to revise the Constitution just after enacting them (Huxley & Taylor 2016). In May 2017, he decided to accelerate the drafting of the LDP draft constitution to have it passed in the Diet, and to have a referendum be organized before the 2020 Tokyo Olympics (Kolmas 2018). In doing so, he was pushing his vision. However, he was also responding to the constant pressure exerted by the Japan Conference to proceed to constitutional amendment during his tenure (Takubo 2015b).

Abe was the driving force behind the 2012 LDP draft of a new constitution, which explicitly calls for removing the pacifist provisions of the 1947 constitution and advocates creating a traditional army replacing the SDF. The draft states that the new Constitution does not prevent Japan from having a right to 'self-defense' including collective self-defense in the name of 'peace and security of international society', by 'National Defense Forces' (Sankei Shimbun 2017). It also indicates that the new forces can theoretically participate in combats worldwide with allied countries, notably the United States unless the Diet disallows the activity.

According to the Japan Conference, the historical interpretation of Japan as an aggressor must be reconsidered because it is a permanent constrain to recover its military capability. This issue cannot be separated from the current Constitution imposed by the Occupation Authorities and thus from the need to rebuild Japan's identity by enacting a new one. Miyoshi belittles the current one as a 'capitulation' (Miyoshi 2014a: 3) and Takubo also considers it an 'occupation basic law' (Takubo 2015a: 162). For him, the Constitution's preamble does not reflect the old Japanese historical and cultural values that have been honed for thousands of years (Takubo 2015a: 162-163). According to Miyoshi and Takubo, it is unrealistic to believe that peace can be achieved with this spirit in the 'dog-eat-dog world' in which states operate. For Miyoshi, it is too optimistic to rely on world goodwill. He regrets that the government renounced its ultimate mission to protect the Japanese people from the threat of foreign countries. If the situation does not improve, the government will be worthless (Miyoshi 2014a: 3). Likewise, Takubo refuses the constitution preamble for the same reason that Japan has to master its defense. He states that 'because peace-loving peoples do not exist', 'we have to conclude that a nation falls unless it makes efforts to secure its safety and existence' (Takubo 2015a: 162).

Both Abe and the Japan Conference are convinced that the current Constitution damages Japan's national honor. In addition to considering its preamble that entrusts Japan's security to international society as irresponsible, Abe also writes down in his book (Abe 2006) that he considers the postwar Constitution an 'apology'. By this, he means Japan's attitude and behavior in accepting and implementing the Constitution show excessive humility toward the victorious countries. In return, Japan just received the right to be included in their group as a second-class member because of the Constitution's constraints imposed on its behavior. They prevent Japan from behaving like a normal independent country. Japan should have an army (Abe 2006), allowing it to exert the right to defend itself militarily like any other democratic country. In his view, Japan cannot be fully independent and recover this right unless it amends Article 9 and rewrites its Constitution on its own terms. The lack of credibility of Japan on the world stage comes from the fact that the SDF is not officially an army, recognized as such by the UN, a situation which harms Japan's right to defend itself and its allies (Abe 2006). This stance is in line with that of the Japan Conference as shown in the following declaration of Miyoshi: 'The existence of armed forces can be a strong deterrent' (Miyoshi 2013: 27). Takubo goes even further in respect of the needed deterrent when he declares that, ideally, another attractive deterrent would be Japan's access to nuclear armament (Takubo 2017a). The original constitution draft, compiled in 1947 by the Japanese government, titled 'National Constitution of Japan' legalized the military 'in order to defend its independence and national security, safeguard its people, and contribute to international peace' (Sankei Shimbun 2017). The draft was amended, resulting in the current Constitution, which imposed strong

constraints on Japan's defense policy (Berkowsky 2014). As a result, similar to Miyoshi, Takubo argues that Japan's current defense policy is defective: 'The state is based on the three main pillars of the economy, politics and the military. However, in the case of Japan, one of these three pillars - the military - is missing, and the situation is one of a completely abnormal country' (Takubo 2016a).

The Japan Conference consistently expected Abe to proceed with constitutional change during his tenure and was ready to take initiatives to make its viewpoint clear. In November 2013, Miyoshi declared that the time to revise the Constitution had come because of the severe security environment around Japan. Pro-revision parties had secured two-thirds seats in the Lower House due to victory at the December 2012 general election, and Abe had a unique opportunity to achieve his goal. In order not to miss it, he went on to say: 'We have to encourage the Diet to organize a referendum as soon as possible to let the people express their voice' (Miyoshi 2014a: 3). To that effect, he formed the *Kokumin no Kai* (the People's Association to Create a Constitution for a Beautiful Japan) as a variant group of the Japan Conference in October 2014. The objective of the group's lobbying activities was to encourage the government to initiate the process of an amendment to the Constitution in the Diet. The group then started a grassroots movement to collect 10 million signatures supporting the Constitution (Tawara 2017b). Those activities served to prepare for a referendum following the Upper House election in July 2016. Takubo welcomed the result of the election, which reinforced Abe's majority. It boosted furthermore the Japan Conference expectation to see Abe starting the process of amendment of the Constitution. On July 13, 2016, during a news conference at the Foreign Correspondents' Club of Japan in Tokyo, Takubo explicitly expressed the strength of its faith in Abe's commitment as 'the only politician who has made efforts to bring Japan from the extreme left to the center as a normal country' (Takubo 2016a). Takubo also expressed the desire to see him grasp a unique opportunity to proceed because 'those who support a constitutional amendment have reached more than a two-thirds majority in both houses. I believe this is the first time this has happened since the end of the world war. Therefore, it is indeed the best chance to go forward with the constitutional amendment' (Takubo 2016a).

2.2 The issue of national identity and return to cultural roots

The change of mindset required to make Japan a 'beautiful' and 'strong' country can only be reassessed with building blocks based on its unique culture and traditions. The 2012 LDP draft responds to this quest because it proposes drastic societal changes, based on concepts of citizens' rights, duties, and practices demarking significantly from the universalism of the current Constitution and proclaims to fit better with Japan's cultural and institutional identity (Liberal Democratic Constitutional Reform Promotion Headquarters 2012). In line with the conservative demand of the right since

the 1950s, echoed by Abe in his book (Abe 2006) and by the Japan Conference since its creation, the draft also calls for establishing a more robust state to pursue public and social order. Apart from the issue of creating an army through constitutional change, a notable feature of the LDP draft is the request to clarify the Emperor's status, another point dear to the Japan Conference, which always emphasizes the issues of identity and state organization and attempts to link those points to the constitutional issue. For Miyoshi, there is a problem of legitimacy of the Constitution because it lacks proper 'regulation of the head of state' status (Miyoshi 2014a: 3). The Constitution just stipulates that the Emperor is Japan's 'symbol' (The Prime Minister of Japan and His Cabinet 1946). So, the Japan Conference wants to restore Japan's cultural identity in its Constitution by clearly stipulating that the Emperor is the head of state. The Emperor must become Japan's official head of state and not merely a figurehead symbol, a stance similar to that of the LDP draft (Liberal Democratic Constitutional Reform Promotion Headquarters 2012).

In promoting symbols such as the national flag, the national anthem, and the restoration of the position of the Emperor as the official head of state, the Japan Conference and the LDP advocate changes in the educational system aiming to instill pride in the nation and respect for Japan's communitarian traditions in the young generations' minds (Liberal Democratic Constitutional Reform Promotion Headquarters 2012). To that effect, Takubo proposed an 'Emergency Powers Act' to be stipulated in the Constitution, which would revoke the Constitution in emergency conditions and constrain individual rights. Those exceptional powers given to the executive could be used to address a civil war, a massive terrorist attack, a natural disaster such as an earthquake in a populated area, or a massive cyberattack (Takubo 2015c). Thus, Kolmas pointed out that the draft does not simply aim to replace a supposedly obsolete document (the current constitution) to coincide better with Japan's needs in the contemporary world. It promotes a vision for Japanese society and national identity in line with Abe and the Japan Conference's nationalist narrative (Kolmas 2018).

Although it does not mean Abe rejects postwar democratic institutions and values – and the same can be said of the Japan Conference – it is pointed out Abe showed some understanding of the moral value of the Imperial Rescript, which was made in 1890. It was used in every school during the prewar era to raise the people's loyalty to the Emperor (McCormack 2020: 2-4). As pointed out (Kolmas 2018), Abe's revision to the Fundamental Law of Education, the re-introduction of moral education as a particular school subject for the first time after the war, and the approval and support of controversial textbooks are clear indicators of support to revisionism, attuned to the credo of the Japan Conference (Takubo 2015a). In this respect, Abe's support to a school, Morimoto Gakuen school, whose education philosophy reflects

prewar education principles (McCormack 2020), confirmed his inclination to help fellow believers in traditional Shinto cause. This stance could reasonably be assumed to reflect his philosophy on the issue of education.

2.3 The common stance on the historical issues

Abe became a key member of the History Examination Committee created within the LDP in 1993. After then, Prime Minister Hosokawa declared that the Asia-Pacific War was a war of aggression. Regarding the IMTFE, Abe expressed the opinion on the House of Representatives Budget Committee that 'the war was not triggered by the Japanese themselves, but rather by the victorious allies. Therefore, because it is by their judgment only that [Japanese] were condemned', and in turn, A-class war criminals are 'not war criminals under the laws of Japan' (Abe 2013a).⁸ This remark implied that the court decision was unilateral. It imposed an arbitrary sanction to a defeated country, and the judgment is unworthy of a trial. Abe never contradicted the LDP leaders, including his ministers who declared that the IMTFE unfairly sanctioned Japan without considering the actions of the Western colonial powers in Asia during the last century.

Historical issues in East Asia are mainly linked to the Sino-Japan wars from the late 19th century until 1945 and Japan's colonization of Korea from 1910 until 1945. Japanese policymakers began earnestly to tackle them in the 1990s to settle them for good. As exemplified by the acceptance of the Kono and Murayama Statements, Japan's policy succeeded to a certain degree to improve Japan - South-Korea relations.⁹ In the early 2000s, however, historical issues erupted again (Nakano 2016: 5-8). The immediate reason for the crisis was Prime Minister Koizumi Junichiro's repeated visit from 2001 to 2006 to the Yasukuni Shrine, where 14 A-class war criminals are enshrined. Despite Koizumi's denial of having any revisionist viewpoint, his behavior was perceived as an attempt to depart from Japan's role as a non-military pacifist country, profoundly reflecting on its past behavior, a key component of Japan's NRC. From China's perspective, the Yasukuni Shrine visit can only mean that Japan does not condemn war criminals. It makes it difficult to establish relations of

⁸ When Abe visited India during the first administration, he demonstrated his admiration for Justice Radhabinod Pal and met his son, showing his positive evaluation of the judge. He said many Japanese people still respect Justice Pal for his courageous defense of Japan during the IMTFE (Abe 2007). This is because Justice Pal had a principled stance in the IMTFE when Japan was convicted of imperial expansion and war. He argued that all defendants are innocent. For Pal, the West shared the guilt with Japan (Nakanishi 2015: 419).

⁹ The 1993 Kono Statement - in which the chief cabinet secretary Kono apologized to Korea for the experiences of the comfort women and admitted the involvement of the Japanese army - as well as Prime Minister Murayama's apology for Japan's wartime colonial rule and aggression across Asia (Pempel 2015: 376).

trust in such conditions because such historical revisionist behavior reignites a long-standing grudge (Zhang 2015: 427). From the United States' viewpoint, visiting a symbol of past militarism where dead soldiers are enshrined means dismissal of the US legacy of building democratic Japan during the occupation. It can also destabilize the region (Stockwin & Ampiah 2017) and even rekindle feud among US citizens whose ancestors fought against Japan.¹⁰

The Japan Conference takes a revisionist historical view on what the Japanese army did during wartime. Like Abe, it argues the story of the Nanjing Massacre has been exaggerated, and the comfort women issue is said to have been invented. Abe refused for a long time to recognize that many women had been forcibly forced to perform sexual activities for the Japanese army (Saaler 2016: 5-8), a stance supported by the Japan Conference. The organization is much more radical than Abe in considering the Japanese army liberated Asians from Western colonial powers (Ascione 2015), a stance Abe never adopted. Nevertheless, the Japan Conference does not wholly support Japan's actions in the war, and Abe's stance is not different in this respect. Both agree that Japan should not be the only country to blame because victorious countries were also aggressors. Takubo justifies his viewpoint as follows: 'We cannot say that one party was completely right and or completely wrong' (2016a). Likewise, the Japan Conference argues like Abe that the IMTFE was a 'made-up story' (Miyoshi 2014b: 5), i.e., a case of 'victor' justice. The organization made a statement that embodied its view on Japan's prewar history on August 6, 2015, just before Abe made his statement about the past war as a prime minister:

There is no reason why only the Japanese act of war was convicted one-sidedly. [...] The Greater East Asia War [the Asia-Pacific War] was a self-defense war to counter US, UK, and others' economic blockade [...] The so-called 'comfort women issue' is the same (The Japan Conference 2015).

So, as a litmus test of his commitment to their cause, the Japan Conference expected Abe to state on the day of the end of the war that Japan does not accept victorious countries' unilateral claim rooted in the IMTFE, which ruled that Japan's war from 1931 to 1945 was an act of aggression (Nakajima 2011: 7). The Japan Conference is close to the religious right that aims to revive Shinto to embed Japan's cultural roots. Shintoism prospered in prewar Japan with governmental backup as an

¹⁰ The anti-Japan narrative is still used in the US politics as a useful tool to inspire nationalism as US President uses in public (CBS News 2017).

integral part of Imperial worship. Japanese people were required to visit the Yasukuni Shrine regardless of their faith until it was forbidden by the Occupation Authorities (Larsson 2014). Therefore, the Japan Conference expects prime ministers to visit the Yasukuni Shrine as proof of attachment to Japan's cultural and political traditions. The request is made in the name of recovery of Japan's identity in which Shinto provides an understanding of life and death. In line with Abe's statement that the condemned leaders are not criminals according to Japanese law, Takubo declared that 'There are no war criminals regardless of A or B class because this [the Yasukuni Shrine] is a shrine where the spirits of the war dead come. The visit is to respect the war dead who said 'Let's meet again at Yasukuni!' People who oppose the visit do not understand Japanese Shinto' (Takubo 2016b: 36-37). Miyoshi declared that 'It is natural that prime minister regularly visits the Yasukuni Shrine. This visit [Abe's visit in December 2013] pleased us because we had expected it for a long time' (Miyoshi 2014b: 5). Takubo also supported Abe's visit in December 2013 as Chairman of the Japan Conference because in doing so, Abe was defying the United States, China, and South Korea. He declared in dialogue with a right-wing critic, Sakurai Yoshiko: 'This was a historic, significant and excellent decision' (Takubo & Sakurai 2014: 137). In his view, Abe was showing that Japan had an identity to be protected.

2.4 The issue of security and relations with the United States

Regarding security, Miyoshi and Takubo perceive that the regional power balance is changing because of the United States' inward-looking orientation and China's expansionism. Miyoshi sounded an alarm bell on China's territorial ambition: 'It is clear that China has the ambition to control the Senkaku Islands' (Miyoshi 2013: 26-27).¹¹ Takubo regarded President Barack Obama as inward-looking, referring to Obama's remark 'America is not the world's policeman' (Obama 2014), and considered his policy toward China as too conciliatory. He notably deplored that the Obama administration did not use power to deter Chinese unlawful territorial expansion in the South China Sea (SCS). Takubo is concerned about what Japan should do to keep the right balance between the United States and China (Takubo et al. 2016: 174).

However, despite their willingness to reinforce Japan's military might, Miyoshi and Takubo's answer is not that Japan should develop an autonomous defense decoupled from the Japan-US alliance. The Japan Conference's position is that Japan has no choice but to continue to rely on the US for its defense (Miyoshi 2014b: 5). On

¹¹ Japan and China persist in their struggle for the small Senkaku Islands in the East China Sea. While Japan claims those islands and annexed them on the basis that they did not have ownership in 1895, China claims that Japan's administration of the Diaoyu islands (Chinese name of Senkaku islands) was related to the Sino-Japanese war from 1894 to 1895 (Berger 2014: 10).

this point, too, the Japan Conference's position is close to Abe. The analysis of Abe's statements reveals that he also wanted Japan to take the initiative and gain international respect in playing a leading role in global issues. For example, Abe expressed the wish of Japan being considered one of 'we, the leaders of the world' (Abe 2014a), to play responsible roles, i.e., as one of the world leaders at the G7 level. However, there was never an indication that Abe believed the *Pax Americana* in Asia could fade away or decline so significantly that it becomes ineffective to keep peace and prosperity and assure Japan's defense needs. Abe has taken initiatives in foreign affairs such as in launching the Free and Open Indo-Pacific (FOIP) initiative and in being the driving force of the QUAD (the Quadrilateral Security Dialogue grouping Japan, the United States, Australia, and India). Nevertheless, he has never expressed the possibility of creating a new foreign policy framework where Japan would intervene on its own, outside of the Japan-US alliance. US leadership constantly remained the lynchpin of Abe's policy. In the same line of thought, Takubo also argued Japan should 'strengthen the alliance with the US and take a course which enables Japan to make the maximum use of defense measures under the constraint of the constitution' to repel Chinese threat (Takubo 2015b: 48). Therefore, Takubo considered favorably Abe's statement that Japan would support the rebalancing policy of the United States thoroughly because it serves Asia-Pacific regional peace and stability (Abe 2015a).

Like other issues, the Japan Conference believes that Japan's commitment towards the US is also related to constitutional change. Takubo assumed Abe's support could change the United States' inward-looking orientation to a more outward-looking one. This increasing support would be facilitated by a constitutional amendment that would allow Japan to contribute more to security in Asia. It would satisfy the demand from the United States to see Japan fulfill its part of the security burden (Takubo 2015b: 48-49). In line with this statement, Abe advocated that the strict ban on overseas deployment of the SDF is a source of tension with the United States, leading to loss of trust from the United States. In one statement, Abe pointed out a case where the United States rescued the Japanese who fled a conflict in international waters near Japan. It allowed him to question current constitutional interpretation: 'Even in such cases, unless the Japanese nationals themselves were attacked, the Japan Self-Defense Forces (JSDF) could not defend the U.S. vessels transporting the Japanese nationals' (Abe 2014b). Because of the trust decline, Abe was expressing the worry that Japan would be abandoned if it did not play a role strong enough to assist the United States.

Thus, there is a high degree of congruence between Abe and the Japan Conference on security. Abe's concern about China was expressed in an interview with *The Washington Post*, where he responded to questions about Japan-China

relations and maritime disputes in the SCS. Abe warned China that it was essential to make it understand that no territory could be taken with a threat. He added that he would increase Japan's defense budget to let China know its determination to protect its territory (Abe 2013b). Like the Japan Conference's realism-driven stance, Abe's statements revealed his worldview that Japan should increase military power to deter China in collaboration with the United States to tilt the balance of power in favor of Japan.

Still, Takubo supported Abe's rapprochement with China in 2017. He approved his visit to China as a national guest and the promotion of economic cooperation between the two countries in the name of 'Mutually Beneficial Relationship Based on Common Strategic Interests'. He justified his stance because the Trump administration did not necessarily think the alliance important and might suddenly join hands with China (Takubo 2017b). His move was justified as a balance of power diplomacy lest the US-China relationship becomes too intimate. Takubo warned that if the United States and China joined hands, 'Japan, an ally of the US, will be forced to make an important decision. Japan will be required to approach China rapidly' (Takubo 2017b). However, the Japan Conference opposed Abe's idea to invite Chinese President Xi Jinping to Japan as a symbol of détente. It could be said the Japan Conference's stance was reflecting the hardening of the US policy toward China. Japan should bandwagon the United States in this case. Takubo even suggested to Abe in the interview with him not to invite Xi Jinping to Japan. However, Takubo declared Abe did not follow the idea in a dialogue he had afterwards with Yoshiko Sakurai (Takubo & Sakurai 2020).

Abe's value-oriented diplomacy aimed to strengthen friendship with like-minded countries such as Australia and India based on universal values of human rights and the rule of law (Takubo 2016a) as represented by Abe's idea of 'Democratic Security Diamond' (Abe 2012).¹² Those ideas should normally be rejected by the Japan Conference because of its inherent opposition to Western universalism conflicting with Japan's tradition. However, for security reasons, the Japan Conference supported Abe's geopolitical stance, which continuously claimed that liberal democracy should be an important dimension of Japan's foreign policy. This is so-called 'diplomacy of a bird's eye view of the globe' by Abe as part of its role location in the world (Yachi 2014). This viewpoint is close to what Miyoshi argued when he declared to wish Japan 'having a good relationship with friendly countries' (Miyoshi 2014b: 4). Takubo was even bolder when he suggested Japan form a 'Greater East Asia Co-Prosperity

¹² The objective was to form a diamond among Japan, Australia, India, and the United States (Hawaii) to cope with the territorial disputes in the SCS.

Sphere'.¹³ In Heisei era [1989-March 2019], Japan had to reform a group consisting of Taiwan, the Philippines, Vietnam, Thailand, Singapore, Myanmar, ASEAN states, Australia, and India with a central focus on the United States (Takubo & Sakurai 2014: 145). Therefore, for the Japan Conference, the combination of military reinforcement while collaborating with friendly countries is also the best option for Japan to secure its survival.

3. Congruence and chasm between Abe and the Japan Conference

From statements by Abe and the Japan Conference leaders, a natural fit can be inferred between them on history, education, organization of the state, security, and constitutional changes. Therefore, the Japan Conference had plausible reasons to believe Abe's policies would respond to its aspirations. In role theory terms, it could have been expected that Japan significantly changes its role-set, i.e., the bundle of roles the ego-part considers the most appropriate to fit with Japan's identity while being accepted by the foreign alter-parts. Abe himself was vice secretary to the Japan Conference, and half of his cabinet were members of the organization (Tawara 2017a; Akahata 2019). Nevertheless, the article concludes Abe did not transform the role-set only according to his political and philosophical faith.

3.1 The issues of the Constitution and security

The Japan Conference was pleased with the security laws Abe enacted during his second tenure. However, although the exercise of collective self-defense was legalized in September 2015, the Japan Conference expressed its displeasure because the laws do not go far enough. Despite the new interpretation of the Constitution, Article 9 remained the law of the nation. The SDF is not officially an army yet. Its activities are still restricted, and the right of collective self-defense is 'minimal' (Takubo et al 2016: 178-179; Fisker-Nielsen 2016: 17). The fact that the Abe administration did not participate at all in military operations against the Islamic State undertaken by the United States and its allies (Tatsumi 2015) and the SDF's withdrawal from PKO in South Sudan because of the risk of direct involvement in the conflict indicated Abe was not ready to implement the law fully (Tatsumi 2017). Because of the unswerving pacifist leaning of Komeito, its ruling partner, Abe was forced to compromise in respect of the SDF activities abroad. Komeito voted all the safety laws and has shown it is ready to accept that Japan participates more actively

¹³ The concept was initially born by Imperialist Japan during the Second World War. The aim was to establish Japan's hegemony in Asia from China, Manchukuo, to Southeast Asia, where Western colonialism had to be removed.

in security and defense actions insofar the key tenets of the pacifist role are respected. Komeito is adamant the laws do not give latitude to Japan to start activities abroad that would get the country involved in armed conflicts. Doing so would be a clear breach of the expected pacifist role of Japan (Yamaguchi 2015). The long-term partnership with Komeito is essential to Abe and the LDP to carry on reforms linked to regional revival, labor, and business issues. Therefore, Abe was squeezed between Komeito and the Japan Conference and decided eventually to satisfy Komeito in taking the risk of disappointing the Japan Conference (Fisker-Nielsen 2016: 17).

Concerning Japan-China relations, Abe gave up his idea of stationing civil servants on the Senkaku Islands that he had aired in the general election of 2012 (The Japan Times 2012). While Abe was determined to protect Japan's sovereignty over the islands, he had to tone down his rigid stance. Eventually, he withdrew this plan, refraining from strengthening direct control over the islands. It could have resulted in a deterioration of the stability of the mutual role expectation between Japan and China that they should put aside politics for good economic relations. Indirectly, it is also feared that it would also have negatively impacted the perception of Japan's reliability as an ally in US leaders' minds. The US stance has always been that Japan and China must discuss the issue of sovereignty on the islands in good faith without provoking each other. Moreover, China is Japan's largest trade partner, and many Japanese companies depend on the Chinese market and supply (Smith 2015).

Moreover, the improvement of Japan-China ties was deemed essential because Japan's tourism industry, which Abe promoted, heavily depends on Chinese tourists. In 2018, they accounted for about 34 percent of all expenditure by foreign tourists (Borah 2020). In 2019, the rate of Chinese and South Korean tourists was 47.6 percent of all foreign tourists (The Japan Times 2020). Japan feared that strained relations would adversely affect the number of Chinese tourists.

3.2 Abe's Compromise on Historical Issues

In role theory terms, proper role enactment and performance usually lead to a positive reaction, and actors who fail to perform appropriate roles are considered negatively (Harnisch 2013). While historical revisionism challenges anti-militarism in Japan (Berger 2014: 10) and is rejected by the pacifist segment of the ego-part, it can also become the source of role conflict with the alter-parts. Role conflict is possible because all of them, including other democracies, are likely to have negative role expectations on this issue. As a result, Abe had to keep his distance from the Japan Conference not to be regarded as a historical revisionist even by the friendly alter-parts and by significant segments of Japan's population, which do not accept his conservative vision of history (Kolmas 2018). His current stance is fundamentally different from what he advocated as a key member of the History Examination Committee at the beginning of his political career. In refraining from supporting his

conservative ideology openly as prime minister, it can be said he decided to be attuned to the ordinary Japanese people. It is pointed out (Kolmas 2018) that historical revisionism has not deeply permeated Japanese society to fundamentally change how Japanese people think of themselves and their history. The views on Japanese history are heavily contested in Japan, but as Kolmas (2018) observed, 'the revisionist narrative is not the most dominant one in defining the historical memory in Japan in Japanese schools'. Therefore, it cannot be said that Japan's education has turned nationalistic. Textbooks remain neutral, and provide for very succinct and purely factual explanation on historical issues without making any stance supporting ideological and philosophical viewpoints.

Abe visited the Yasukuni Shrine in 2013 but never revisited it during his office term. So, it did not become the annual custom boosting Japan's Shinto traditions the Japan Conference expected. In adopting this constrained behavior, he indirectly rejected the stance of the Japan Conference that Japan must show explicitly that it refuses to play the ascribed role fitting with the conventional wisdom, i.e., that Japan is fully responsible for the war damage because it is the sole culprit. He wanted to avoid role inconsistency or even role conflict with the alter-parts in keeping his feeling for himself. Komeito and both allied and foe alter-parts proscribed Abe from visiting the Yasukuni Shrine in expressing openly the opinion that Japan was not performing the role it was expected to play. They expressed displeasure because it was perceived as an indication that Japan wants to reconsider the established evaluation of Japan as an aggressor during the war (Yamaguchi 2014; Zhang 2015: 426). It is pointed out former Prime Minister Koizumi's persistent annual visit to the Yasukuni Shrine from 2001 to 2006 significantly damaged diplomatic relations with China and South Korea (Larsson 2014).

Before the visit, Abe had compared the Yasukuni Shrine with Arlington National Cemetery to deflect the US criticism, indicating that the visit to the Yasukuni Shrine was a prime minister's duty. However, his explanation backfired. He declared that 'I think it's quite natural for a Japanese leader to offer prayers for those who sacrificed their lives for their country, and I think this is no different from what other world leaders do' (Abe 2013c). However, the United States did not accept this view, leading US officials to visit Chidorigafuchi National Cemetery in Tokyo, where unidentified Japanese soldiers' remains are enshrined (The Japan Times 2013). This US behavior was to tell Abe that a comparison between the Yasukuni Shrine and Arlington National Cemetery was inappropriate.

The United States is wary of a resurgence of Japanese nationalism and Japan's historical revisionism. Since the end of the war, the United States has imposed informal roles on Japan to embrace the postwar international liberal order and prevent the reemergence of prewar Japanese history interpretation and values. Attempting to

abandon the role, even symbolically through a visit to the Yasukuni Shrine, means that the Japanese political elite admires the past militarism and does not accept the result of the past war. The United States strongly indicated its support for Abe's political reforms to reinforce Japan's role as a reliable security partner, but supporting historical revisionism would make such partnership very difficult to maintain (McCormack 2014: 77-78; Green 2013). When Abe visited the Yasukuni Shrine in 2013, the US Embassy in Tokyo made a statement that 'the United States is disappointed that Japan's leadership has taken an action that will exacerbate tensions with Japan's neighbors' (The US Embassy & Consulates in Japan 2013).

During his tenure, unlike the Japan Conference, Abe never used the term 'The Greater East Asia War' that Japan government used during wartime to justify the invasion. He also never complained that Japan was unjustly blamed unilaterally. Besides, while he let some of his ministers criticize the 'victor's justice' of the IMTFE, he never criticized the tribunal himself during his whole tenure. Role conflict was also plausible with Komeito, which consistently opposed revisionist viewpoints (Yamaguchi 2014). In pursuing a revisionist agenda, Abe would have taken the risk of losing the support of a key partner to implement economic and social reforms. In definitive, it can be argued that Abe's role performance was far from historical revisionism. Facing criticism by China, a victim of Japan's invasion, and the United States, Japan's sole ally and promoter of postwar Japan's democracy, Abe decided not to behave as if he had wanted to revive Japanese militarism and trivialize Japan's war crimes. He made symbolic gestures one after another, aiming to facilitate historical reconciliation with neighboring countries, although the degree of involvement was different. Abe's reconciliation effort with China was passive. His role performance was relatively subdued in this respect, as shown by the fact that he did not visit historical places in China, for example, the Memorial Hall of the Victims in the Nanjing Massacre. His role performance was much more proactive with the allied alter-parts. Abe became the second prime minister next to Kishi to apologize to Australian prisoners of war in the Australian Parliament for their suffering during their captivity (The Australian 2014). Subsequently, it was the first time that both Japanese and US leaders stood together before the atomic bomb dome in Hiroshima to pledge denuclearization. Disappointing again the Japan Conference, he confirmed his commitment not to have Japan becoming a nuclear power in May 2016, when Obama and himself reiterated in the Hiroshima Peace Park their commitment to nuclear weapons' ban (Ministry of Foreign Affairs 2016). Abe did not mention the US responsibility for dropping atomic bombs and emphasized his forward-looking diplomacy to dispel his historical revisionist image in the United States and forge ahead with Japan-US relations. As proof of it, he was the first Japanese prime minister to visit the memorial site of the Attack on Pearl Harbor with President Obama to express his condolences for the lost lives in the attack (BBC 2016).

He also shunned attempts to take back or weaken the Murayama Statement that made an explicit apology for the invasion. The Murayama Statement included 'colonial rule', 'aggression', 'remorse', and 'apology' for the first time as an official historical view (The Japan Times 2015). Abe never attempted to challenge the statement, reflecting remarkable continuity in this regard. Furthermore, Abe delivered the 'Abe Statement' to emphasize Japan's contribution to world peace (Pugliese 2015: 53). In his statement, he went farther than Murayama when he declared that the invasion had started in 1931 with the Manchurian Incident. Once again, Abe wanted to demonstrate to the audience that he was not a historical revisionist and that he is sensitive to the suffering of the invaded countries' people:

With the Manchurian Incident, followed by the withdrawal from the League of Nations, Japan gradually transformed itself into a challenger to the new international order that the international community sought to establish after tremendous sacrifices. Japan took the wrong course and advanced along the road to war. [...] Incident, aggression, war -- we shall never again resort to any form of the threat or use of force as a means of settling international disputes. We shall abandon colonial rule forever and respect the right of self-determination of all peoples throughout the world. With deep repentance for the war, Japan made that pledge. Upon it, we have created a free and democratic country, abided by the rule of law, and consistently upheld that pledge never to wage a war again (Abe 2015b).

The Abe statement is once again the result of a compromise with Komeito. Komeito rejected the first draft in which Abe excluded the terms of 'aggression' and 'apology,' and thus he decided to take over the past statement (Nikkei Asian Review 2015). His remark that 'we have the responsibility to inherit the past, in all humbleness, and pass it on to the future' in the statement aimed to reduce distrust relating to history and indicated that Japan did not intend to overturn the postwar international order.

Abe also compromised on the comfort women issue in deciding to accept the Kono Statement as such. In so doing, Abe changed his previous stance that no Korean woman had ever been forcibly conscripted during his first administration to that they were forcibly conscripted during his second tenure. This former position appeared clearly in a declaration in the Diet in March 2007. He said there was no evidence that the Japanese military had conscripted women in the invaded countries (Star Tribune 2015). In April 2013, Abe formed a panel in his government to assess the Kono Statement and check the possibility of its revision. The following year, the panel concluded that the Kono statement resulted from a compromise between Japanese

and South Korean negotiators (Park 2017). Eventually, Abe decided to consider it was a necessary compromise between the two countries and signed an agreement with South Korea in December 2015, in which he offered an apology and payment to the victims (BBC 2015). Foreign Minister Kishida emphasized in the joint press conference that the Japanese military authorities had been involved in the issue, and thus the then government was responsible (Kishida 2015). Once again, Abe had to find the best trade-off to satisfy the role demands of key alter-parts. If Abe's position on the Comfort Women had not changed, it would also have made Japan-United States-South Korea's security cooperation more difficult. Under pressure from the United States, Abe's compromise kept away lingering historical issues from hindering the triangle relationship to present a unified front against the explicit adversary, North Korea, and implicit adversary China.

In this way, Abe adopted a yielding stance to convince the world how Japan learned historical lessons from the past and how his forward-oriented outlook was correct. His behavior was considered an act of betrayal by the Japan Conference, but he understood he needed to solve the historical issue with the alter-parts.

3.3 Postponement of Amendment to the Constitution

Indeed, when Abe committed himself to change Japan's postwar politics with the slogan of '*sengo rejime kara no dakkyaku* [escape the shackles of the postwar regime]' during the first term from September 2006 until August 2007, he was convinced it supposed amending Article 9. He reconfirmed his intention to revise the Constitution and erase the military restrictions in all his successful electoral campaigns (Huxley & Taylor 2016). However, although the ruling parties won again in the House of Representatives election in October 2017 (Nikkei Asian Review 2017), Abe did not start the process of amending the constitution regardless of the two-thirds majority in the House of Representatives and a two-thirds majority in the House of Councilors occupied by pro-revision powers composed of the LDP, Komeito¹⁴ and other conservative politicians outside the ruling parties (Nippon.com 2016).

Indicating the resentment of the Japan Conference in front of what it considered procrastination, several months after the 2017 election, Takubo talked to Furuya Keiichi, Chairman of the Election Strategy Committee in the LDP, and complained 'Prime Minister Abe seemed to have abandoned his idea to stabilize the long-term administration' despite the international situation where the United States tended to

¹⁴ It argued for adding clauses on the people's privacy and right to a healthy environment to the Constitution and not to revise the peace clauses of Article 9 (The Japan Times 2016).

become inward-looking, and China and Russia became outward-looking (Takubo & Furuya 2017: 159). Later, the pro-revision camp lost its two-thirds seats in the House of Councilors after the election in July 2019 (The Mainichi 2019) and the opportunity to start the process evaporated. Before the 2019 election, Abe had suggested a compromise proposal called *Kaken* in Japanese, literally adding new elements to the Constitution. Concretely, in this case, the objective was to have the existence of the SDF be stipulated in a new third provision of Article 9. It could have been considered a substitute to amendment, but Takubo criticized *Kaken* as it believed it did not bring a solution to Japan's security issue. Takubo stubbornly continued to request a change of the 2nd provision, which forbids possession of the army. His opinion was that with *Kaken*, Japan still does not have an army. Therefore, *Kaken* is 'deceitful and lukewarm' (Takubo 2017c). Abe attempted to appease the Japan Conference through the video message to the organization's assembly that he aimed to enact a new constitution by 2020. However, he was never able to fulfill his objective.

It could be argued Abe had understood there was no solid support for the constitutional amendment of Article 9 domestically and abroad. Moreover, even in the unlikely case where he had been able to secure a two-thirds majority in both Chambers, whether the amendment proposal could win simple majority votes in the national referendum after the proposal passed in both Houses was quite unpredictable. So, he did not have a strong motivation to start the laborious and politically risky task with the risk of losing his solid political leverage in public opinion. For most Japanese people, the amendment to the Constitution was not a priority (Sakaiya 2018). Instead, voters' interest in Abe's reforms was focused on the economy rather than bringing back national honor (Larsson 2017).

Abe could have utilized the strained Japan-China relations to adopt the Japan Conference's political agenda to bolster Japanese security capability through constitutional amendment. However, he preferred not to do so to preserve diplomatic stability. Takubo stated his concern that Abe gave in to foreign opposition about the constitutional revision. He euphemistically declared he expected Abe to defy foreign opposition in a dialogue with Furuya, in which he declared that: 'The Constitution is a domestic matter and has nothing to do with foreign countries. I do not want to believe that Abe takes care of the opinion of opponents such as Russia and China because Japanese relations with them are not very good now' (Takubo & Furuya 2017: 161). Even though the amendment to the Constitution was a domestic matter and however hard the Japan Conference demanded the LDP cut ties with Komeito (Takubo 2017c), it was still difficult to satisfy the Japan Conference. The LDP electoral candidates needed the support of the Soka Gakkai, the large lay-Buddhist group from which Komeito emanates - to win elections (Liff & Maeda 2019: 70). Added to the fact he probably considered Komeito a much more long-term stable and reliable partner

of the LDP than the small right-wing parties, added to the reluctance of Abe to oppose frontally to his coalition partner.

CONCLUSION

The Japan Conference could be considered a driving force to spread historical revisionism. However, its impact on role formulation was minimal despite the political and philosophical viewpoints they shared with the former Japanese Prime Minister Abe Shinzo. Abe inherited a critical understanding of Japan's history during the Second World War from his predecessors to meet ego and alter parts expectations. Eventually, despite his earlier statements denying Japan was the sole culprit, Abe came to adopt the conventional historical view that Japan was wrong during the war. He did not raise any official objection to victorious countries' behavior and the Constitution's origin. His initiatives reflected the difficulties of integrating contradictory role expectations about what Japan did during wartime.

His statements and role performances showed Abe's effort to pay attention to prevent role conflicts to achieve his foreign policy objectives smoothly. Regarding his stance on pacifism, Professor Ezra Vogel at Harvard University argued in an interview that Abe contained his political faith and realistically assessed the geopolitical and diplomatic reality (Pastreich 2015). Under his helm, Japan's policy remained within the bounds of pragmatism and contingency prevention. Either way, the situation proceeded according to the policy line that constitutional amendment would be postponed indefinitely, i.e., *de facto*, meaning the continuation of conventional non-military pacifism. Abe was able to run the administration for a long time by keeping the balance between contradictory demands from the ego-part and the different alter-parts not to cause role conflict. Although he wanted to bring back national pride in adopting policies that would have pleased the Japan Conference, he did not take any significant steps to concretize his conservative views because he learned through constant intersubjective communication with other actors that this behavior was unacceptable for Japan's alter-parts and Komeito.

Conversely, this role behavior ended up disappointing the right-wing Japan Conference. He chose ends and means well based on the calculation of what roles to play. In this regard, this ability to avoid conflicts was important in terms of role theory. As Hollis and Smith wrote, 'Roles call for judgment, which involves reasoned belief, self-monitoring of aims, and a general shrewdness' (Hollis & Smith 1990). This statement would apply to Abe.

Abe did not meet the expectation of the Japan Conference in the realms of security and the Constitution either. The administration understood the importance of advancing security cooperation with friendly countries, but the role enactments were less radical than expected. He did not remove the 2nd provision of Article 9, did not insert an Emergency Powers Act in the Constitution, and did not designate the

Emperor as the chief of state. Abe and other conservative politicians do not accept the 'core tenets of anti-militarism.' However, they understood that Japan's political environment was not ripe for radical change in the pacifist role. The gap between Abe's pragmatism and the Japan Conference's wishes did not reduce over the years up to the end of his tenure. In conclusion, Abe's political legacy during his long tenure as prime minister suggests that the heritage from the Second World War is likely to remain constitutive of how Japan thinks of itself and its roles in the world.

REFERENCES

- Abe, Shinzo (2006), *Utsukushii kuni e* [Toward the beautiful country], Shincho Shuppan Publisher., Tokyo, Japan.
- Abe, Shinzo, (2007), "Confluence of the Two Seas" Speech by H.E.Mr. Shinzo Abe, Prime Minister of Japan at the Parliament of the Republic of India, Ministry of Foreign Affairs, <http://www.mofa.go.jp/region/asia-paci/pmv0708/speech-2.html>, 16.09.2017.
- Abe, Shinzo (2012), "Asia' s Democratic Security Diamond", Project Syndicate, <https://www.project-syndicate.org/onpoint/a-strategic-alliance-for-japan-and-india-by-shinzo-abe?barrier=accesspaylog>, 10.01.2016.
- Abe, Shinzo, (2013a), Transcript of interview with Japanese Prime Minister Shinzo Abe, The Washington Post, <https://www.washingtonpost.com>, 22.09.2017.
- Abe, Shinzo, (2013b), Japan PM dismisses WWII war crimes trials as 'victors' justice', Telegraph, <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/japan/9930041/Japan-PM-dismisses-WWII-war-crimes-trials-as-victors-justice.html>, 18.05.2020.
- Abe, Shinzo (2013c), "Japan Is Back A Conversation With Shinzo Abe", Foreign Affairs, July/August, <https://www.foreignaffairs.com/interviews/2013-05-16/japan-back>, 04.11.2017.
- Abe, Shinzo, (2014a), Press Conference by Prime Minister Shinzo Abe, Kantei, https://japan.kantei.go.jp/96_abe/statement/201403/0325naigai.html, 04.13.2018.
- Abe, Shinzo, (2014b), Press Conference by Prime Minister Abe, Kantei, https://japan.kantei.go.jp/96_abe/statement/201405/0515kaiken.html, 04.09.2017.
- Abe, Shinzo, (2015a), Address by Prime Minister Shinzo Abe to a Joint Meeting of the US Congress "Toward an Alliance of Hope", Ministry of Foreign Affairs, http://www.mofa.go.jp/na/na1/us/page4e_000241.html, 13.04.2020.

- Abe, Shinzo, (2015b), Statement by Prime Minister Shinzo Abe, Kantei, https://japan.kantei.go.jp/97_abe/statement/201508/0814statement.html, 05.11.2017.
- Akahata, (2019), "Yasukuni" ha zurari Jimin kakuryo [there are pro-Yasukuni LDP ministers in a row], Japanese Communist Party, https://www.jcp.or.jp/akahata/aik19/2019-09-14/2019091403_02_1.html. 03.06.2020.
- Asahi Shimbun, (2014), What is the 'comfort women' issue all about?, <http://www.asahi.com/articles/ASG8L674PG8LULPT00N.html>, 22.07.2017.
- Ascione, Ben (2015), "The rights of the right as Abe strives for collective self-defence", East Asia Forum, <http://www.eastasiaforum.org/2015/04/25/the-rights-of-the-right-as-abe-strives-for-collective-self-defence/>, 19.11.2017.
- BBC, (2015), Japan and South Korea agree WW2 'comfort women' deal, <http://www.bbc.com/news/world-asia-35188135>, 13.11.2017.
- BBC, (2016), Japan PM Shinzo Abe offers Pearl Harbor condolences, <http://www.bbc.com/news/world-asia-38438714>, 13.07.2017.
- Berger, U, Thomas (2014), Abe's Perilous Patriotism: Why Japan's New Nationalism Still Creates Problems for the Region and the U.S.-Japanese Alliance, Center for Strategic & International Studies, Washington. https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/legacy_files/files/publication/141003_Berger_AbePerilousPatriotism_Web.pdf. 13.09.2016.
- Berkowsky, Axel (2014), Japan's US 'imposed' war constitution: How, why and what for? In Beretta, Silivio, Axel Berkowsky and Fabio Rugge, eds. Italy and Japan: How similar are they?: A comparative analysis of politics, economy, and international relations, Springer., Milan, Italy, p.67-92.
- Borah, Rupakjyoti, (2020), Japan's successful wooing of Chinese tourists may be too much of a good thing, South China Morning Post, <https://www.scmp.com/comment/opinion/article/3049584/japans-successful-wooing-chinese-tourists-may-be-too-much-good>. 21.06.2020.
- Huxley, Tim. and Brendan Taylor (2016), Military Modernization and Arms-Racing in the Asia-Pacific. In Wallis, Joanne and Andrew Carr, eds. Asia-Pacific Security: An Introduction, Georgetown University Press., Washington, the US, p.123-145.
- CBS News, (2017), Trump signs National Pearl Harbor Remembrance Day proclamation, <https://www.cbsnews.com/news/live-trump-signs-proclamation-for-pearl-harbor-day-live-stream/>, 16.06.2020.

- Fisker-Nielsen, M. Anne (2016), "Has Komeito Abandoned its Principles? Public Perception of the Party's Role in Japan's Security Legislation Debate", *The Asia-Pacific Journal*, Volume: 14 (21/3), p.1-28, <http://apjjf.org/2016/21/Fisker-Nielsen.html>. 26.03.2017.
- Green, Michael (2013). "A More Confident Japan in a Strong Alliance: Michael Green Speaks", *Nippon.com*, <http://www.nippon.com/en/people/e00049/>, 10.01.2020.
- Grossman, Michael (2005), "Role Theory and Foreign Policy Change: The Transformation of Russian Foreign Policy in the 1990s", *International Politics*, Volume: 42, Issue:3, p.334-351.
- Harnisch, Sebastian (2013), *Role theory in International Relations*, Talk given at Tsinghua University, Beijing Department of International Relations, https://www.uni-heidelberg.de/md/politik/harnisch/person/vortraege/harnisch_at_tsinghua_role_theory_in_ir.pdf, 30.10.2016.
- Hirata, Keiko (2016), *Role Theory and Japanese Security Policy*. In Cantir, Cristian, Juliet Kaarbo, eds. *Domestic Role Contestation, Foreign Policy, and International Relations*, Routledge., New York, the US, p.55-71.
- Hollis, Martin and Steve Smith (1990), *Explaining and understanding international relations*, Clarendon Press., Oxford, England.
- Holsti, J Kal (1970), "National Role Conceptions in the Study of Foreign Policy", *International Studies Quarterly*, Volume: 14, Issue:3, p.233-309.
- Kimijima, Akihiko (2011), "Global constitutionalism and Japan's constitutional pacifism", *The Ritsumeikan journal of international studies*, Volume: 23, Issue:3, p.465-483.
- Kishida, Humio, (2015), *Announcement by Foreign Ministers of Japan and the Republic of Korea at the Joint Press Occasion*, Ministry of Foreign Affairs, http://www.mofa.go.jp/a_o/na/kr/page4e_000364.html, 10.11. 2017.
- Kolmas, Michal (2018), "Identity change and societal pressures in Japan: the constraints on Abe Shinzo's educational and constitutional reform", Volume: 33, Issue:2, p.185-215.
- Larsson, Ernils (2014), "Abe's cabinet reshuffle reflects growing influence of the religious right", *East Asia Forum*, <http://www.easiaforum.org/2014/12/03/abes-cabinet-reshuffle-reflects-growing-influence-of-the-religious-right/>, 19.11. 2017.

- Larsson, Ernils (2017) "Kindergarten scandal shows Japan's nationalist far-right out of touch", East Asia Forum, <https://www.eastasiaforum.org/2017/03/09/kindergarten-scandal-shows-japans-nationalist-far-right-out-of-touch/>, 18.09.2017.
- Liberal Democratic Constitutional Reform Promotion Headquarters, (2012), *Nihonkoku kenpo kaisei an* [Reform proposal of the Japanese Constitution], <http://constitution.jimin.jp/draft/>, 10.02.2019.
- Liff, Adam and Ko, Maeda (2019), "Electoral Incentives, Policy Compromise, and Coalition Durability: Japan's LDP-Komeito Government in a Mixed Electoral System", *Japanese Journal of Political Science*, Volume: 20, Issue:1, p.53-73.
- McCormack, Gavan (2014), "Japan's "Positive Pacifism": Issues of Historical Memory in Contemporary Foreign Policy", *The Brown Journal of World Affairs*, Volume: 22, Issue:2, p.73-91.
- McCormack, Gavan (2020), "Abe Shinzo and Japan's One-Strong (Ikkyo) State", *The Asia-Pacific Journal*, Volume: 18 (7/4), p.1-18.
<https://apjif.org/2020/7/McCormack.html>, 13.06.2020.
- Ministry of Foreign Affairs, (2016), *The President of the United States Visits Hiroshima*, http://www.mofa.go.jp/na/na1/us/page4e_000462.html, 04.10.2017.
- Miyoshi, Toru (2013), "Nihon kaigi no shimei [The Japan Conference's mission]", *Nihon no ibuki*, Volume: 30, Issue:5, p. 26-27.
- Miyoshi, Toru (2014a), "Kenpo kaisei no jitsugen he! [Realize amendment to the constitution!]", *Nihon no Ibuki*, Volume: 314, Issue:1, p.2-3.
- Miyoshi, Toru (2014b), "Kuni wo mamoru kigai [Mettle to protect a state]", *Nihon no Ibuki*, Volume: 318, Issue:5, p.3-5.
- Mulgan, G Aurelia (2019), "Abe's cabinet reshuffle", *East Asia Forum*, <https://www.eastasiaforum.org/2019/09/14/abes-cabinet-reshuffle/>, 12.06.2020.
- Nakajima, Takeshi (2011), "The Tokyo Tribunal, Justice Pal and the Revisionist Distortion of History", *The Asia-Pacific Journal*, Volume: 9 (44/3), p.1-20, <https://apjif.org/2011/9/44/Nakajima-Takeshi/3627/article.html>, 04.04.2018.
- Nakanishi, Hiroshi (2015), "Reorienting Japan? Security Transformation Under the Second Abe Cabinet", *Asian Perspective*, Volume: 39, Issue:3, p.405-421.
- Nakano, Koichi (2016), "Contemporary Political Dynamics of Japanese Nationalism", *The Asia-Pacific Journal*, Volume: 14 (20/6), p.1-13.

<http://apjif.org/2016/20/Nakano.html>, 20.09.2016.

Nikkei Asian Review, (2015), Abe gets mixed reviews from his allies, <https://asia.nikkei.com/Politics/Abe-gets-mixed-reviews-from-his-allies>, 20.11.2017.

Nikkei Asian Review. (2017). Abe's coalition retains two-thirds majority in Japan election, <https://asia.nikkei.com/Spotlight/Japan-s-election-2/Abe-s-coalition-retains-two-thirds-majority-in-Japan-election>, 05.07.2019.

Nippon.com, (2016), Landslide Victory for LDP in 2016 Upper House Election, <https://www.nippon.com/en/features/h00143/landslide-victory-for-ldp-in-2016-upper-house-election.html>, 18.08.2018.

Obama, Barack, (2014), Transcript: Obama's address to the nation on Syria, CBS News, <https://www.cbsnews.com/news/transcript-obamas-address-to-the-nation-on-syria/2/>, 20.10.2017.

Park, Hahn-Kyu (2017), The China-Japan-South Korea Trilateral Summit: Realpolitik or Liberal Peace?. In Lam, Peng, ed. *China-Japan Relations in the 21st Century: Antagonism Despite Interdependency*, Palgrave Macmillan., Singapore, p.291-318.

Pastreich, Emanuel (2015), "Interview: Ezra Vogel", *The Diplomat*, <https://thediplomat.com/2015/09/interview-ezra-vogel/>, 29.11.2017.

Pempel, T. Joseph (2015), "Back to the Future? Japan's Search for a Meaningful New Role in the Emerging Regional Order", *Asian Perspective*, Volume: 39, Issue:3, p.361-380.

Pugliese, Giulio (2015), "The China Challenge, Abe Shinzo's Realism, and the Limits of Japanese Nationalism", *SAIS Review*, Volume: 35, Issue:2, p.45-55.

Saaler, Sven (2016), "Nationalism and History in Contemporary Japan", *The Asia-Pacific Journal*, Volume: 14 (20/7), p.1-17, <http://apjif.org/2016/20/Saaler.html>, 20.09.2019.

Sankei Shimbun, (2017), A Proposed "National Constitution of Japan" by Sankei Shimbun, *Japan Forward*, <https://japan-forward.com/a-proposed-national-constitution-of-japan-by-sankei-shimbun/>, 09.11.2017.

Star Tribune, (2015), Japan's revisionist WWII history on 'comfort women', <http://www.startribune.com/japan-s-revisionist-wwii-history-on-comfortwomen/301276111/>, 10.11. 2017.

Stockwin, Arthur and Kweku Ampiah (2017), *Rethinking Japan: The Politics of Contested Nationalism*, Lexington Books., Lanham, the US.

- Takubo, Tadae (2015a), "Shuinsen de wasuretehanaranu kenpokaisei no last chance [You must not forget last chance of amendment of the constitution]", *Seiron*, Volume: 517, Issue:1, p.158-167.
- Takubo, Tadae (2015b), "Beikoku ga Abe sori wo daikangeishita riyu [The reason why the US welcomed Abe very much]", *Will*, Volume: 127, Issue: 7, p.40-49.
- Takubo, Tadae, (2015c), Kenpo ha kuni no seizon ni yusen surunoka. Kokusai josei ni mutonchaku na ronso ha yameyo [Is the Constitution superior to the nation's survival? Stop the dispute that is indifferent to international affairs], *BLOGOS*, <http://blogos.com/article/128634/>, 10.11.2017.
- Takubo, Tadae, (2016a), Nippon kaigi Kaicho Takubo Tadae Nihon gaikoku tokuhain kyokai [The Japan Conference Chairman Takubo Tadae Foreign Correspondents' Club of Japan], Youtube, <https://www.youtube.com/watch?v=k1sseRmi4lg>, 10.11.2017.
- Takubo, Tadae (2016b), "Nippon kaigi he no hiho • kyokkai wo tadasu [Rebuttal of abuse and skewness toward the Japan Conference]", *Hanada*, Volume: 3, Issue:8, p.32-41.
- Takubo, T, (2017a), Nihon kaigi gicho no teigen "Abe shusho ha kakubuso no giron mo hajimerubeki" [The Chairman of the Japan Conference suggested that "Prime minister Abe should start discussion about a nuclear armament"], *News Post Seven*, https://www.news-postseven.com/archives/20171129_629289.html, 03.04.2019.
- Takubo, Tadae, (2017b), "Nihon Kaigi" Takubo Tadae kaicho ga gekihaku 90 hun "Kagoike mondai ha meiwaku. Abe Seiken ha hiyotteiru" [Chairman of "the Japan Conference" Takubo Tadae talked for 90 minutes "the Kagoike issue is troublesome. The Abe administration is noncommittal"], *AERA dot*, <https://dot.asahi.com/wa/2017032100085.html?page=3>, 14.02.2019.
- Takubo, Tadae, (2017c), Nihon kaigi gicho Takubo Tadae "Jiminto no kaikenan ha namanurui. Abe seiken ni ha mihi kara punch wo" [The Chairman of the Japan Conference Takubo Tadae says "The LDP's constitutional draft is lukewarm. Punch from right side to the Abe administration"], *AERA dot*, <https://dot.asahi.com/wa/2017102400073.html?page=1>, 30.01.2019.
- Takubo, Tadae and Keichi Furuya (2017), "Toyonyaku ni omono kaikenha ga semaru! Jiminto ni makasete honto ni daijobu desuka? [A big pro-revision of the constitute approaches one four top party executives in the LDP! Is it really OK to leave amendment to the Constitution to the LDP?]", *Seiron*, Volume: 542, Issue:1, p.154-161.

- Sakaki, Alexandra (2011), *Germany and Japan as Regional Actors in the Post-Cold War Era: A Role Theoretical Comparison*, Ph.D thesis, University of Trier, Trier, Germany.
- Takubo, Tadae and Yoshiko Sakurai (2014), "Taidan Hannichi media, Amerika no yuragi, Nihon no zenshin wo habamumono [Dialogue the media, fluctuation of the US which are in the way of Japan's advance]", *Seiron*, Volume: 508, Issue:5, p.134-145.
- Takubo, Tadae and Yoshiko Sakurai (2020), "Abe Shinzo shusho Chugoku he no ketsui [Prime Minister Abe Shinzo his determination to China]", *Seiron*, Volume: 581, Issue:2, p.26-36.
- Tatsumi, Yuki (2015), "ISIL hojin satsugai kara kangaeru Nihon no "sekkyokuteki heiwashugi" he no kakugo [ISIL's murder of the Japanese made a question about to what extent Japan is ready for "proactive pacifism"]", *Wedge Infinity*, <http://wedge.ismedia.jp/articles/-/4690?page=2>, 29.11.2017.
- Tatsumi, Yuki (2017), "Japan Self-Defense Force Withdraws From South Sudan", *The Diplomat*, <https://thediplomat.com/2017/03/japan-self-defense-force-withdraws-from-south-sudan/>, 29.11.2017.
- Tawara, Yoshifumi (2017a), "What is the Aim of Nippon Kaigi, the Ultra-Right Organization that Supports Japan's Abe Administration?", *The Asia-Pacific Journal*, Volume: 15 (21/1), p.1-23. <http://apjff.org/2017/21/Tawara.html>, 05.01.2018.
- Tawara, Yoshifumi (2017b), "The Abe Administration and The Japan Conference The Abe Administration is a Nippon Kaigi (Japan Conference) Cabinet", *The Point*, <http://newasiapolicypoint.blogspot.com.es/2017/02/the-abe-administration-andjapan.html>, 22.01.2018.
- Tawara, Yoshifumi (2018), "Nippon Kaigi no eikyo de "dotoku" ga kiki? Kyokasho ni ha shogekiteki na naiyo mo... [Does the Japan Conference endanger "moral education"? The text has surprising content...]", *AERA dot*, <https://dot.asahi.com/aera/2018101700010.html?page=2>, 03.05.2019.
- The Australian, (2014), Shinzo Abe's 'Sincere condolences' for Kokoda and Sandakan, https://www.theaustralian.com.au/subscribe/news/1/?sourceCode=TAWEB_WRE170_a_GGL&dest=https%3A%2F%2Fwww.theaustralian.com.au%2Fnation%2Fpolitics%2Fshinzo-abes-sincere-condolences-for-kokoda-and-sandakan%2Fnews-story%2F931703f2dbc774a21e0c48d4de2f2eb9&memtype=anonymous&mode=premium&nk=bd68845618fa5e359bf60607e91e9998-1592431041, 10.11.2017.

The Japan Conference, (1997), Nippon Kaigi toha [What is the Japan Conference?], <http://www.nipponkaigi.org/about>, 16.10.2017.

The Japan Conference, (2015), Shusen 70 nen ni atatte no Nippon Kaigi no kenkai [The Japan Conference's view on the Second World War 70 years after the end of the war], <http://www.nipponkaigi.org/opinion/archives/7580>, 19.11. 2017.

The Japan Times, (2012), Abe pauses on Senkakus postings, <https://www.japantimes.co.jp/news/2012/12/23/national/abe-pauses-on-senkaku-postings/>, 18.11.2017.

The Japan Times, (2013), Kerry, Hagel visit Chidorigafuchi to diminish Yasukuni, <https://www.japantimes.co.jp/news/2013/12/26/national/politics-diplomacy/abes-visit-to-yasukuni-to-further-incite-hard-liners-in-china-south-korea/>, 06.07.2020.

The Japan Times, (2014), Abe guts Article 9, <http://www.japantimes.co.jp/opinion/2014/07/02/editorials/abe-guts-article-9/>, 03.11.2016.

The Japan Times, (2015), Abe to mention 'aggression' and 'apology' in WWII statement but qualify context: sources, https://www.japantimes.co.jp/news/2015/08/11/national/history/abe-mention-aggression-apology-wwii-statement-qualify-context-sources/#.XvyNay3AP_Q, 14.11.2019.

The Japan Times, (2016), Constitutional revision, security laws shouldn't be election issues: Komeito chief, https://www.japantimes.co.jp/news/2016/06/21/national/politics-diplomacy/constitutional-revision-security-laws-shouldnt-election-issues-komeito-chief/#.XvyNmS3AP_Q, 05.11.2017.

The Japan Times, (2020), Japan should reconsider state visit by China's Xi, LDP lawmakers say, <https://www.japantimes.co.jp/news/2020/05/30/national/politics-diplomacy/japan-reconsider-state-visit-china-xi-jinping-ldp/#.Xu6Sby3AN0t>, 20.06.2020.

The Mainichi, (2019), Forces seeking to change Japan's Constitution to lose 2/3 majority in upper house, <https://mainichi.jp/english/articles/20190722/p2a/00m/0na/004000c>, 16.06.2020.

The Prime Minister of Japan and His Cabinet, (1946), The Constitution of Japan, http://japan.kantei.go.jp/constitution_and_government_of_japan/constitution_e.html, 01.06.2020.

- The US Embassy & Consulates in Japan, (2013), Statement on Prime Minister Abe's December 26 Visit to Yasukuni Shrine. December 26, <https://jp.usembassy.gov/statement-prime-minister-abes-december-26-visit-yasukuni-shrine/>, 10.10.2017.
- Sakaiya, Shiro (2018), "Decoding public opinion polls to understand the Japanese people's fickle attitudes towards the constitution: A look back at the constitutional revision debate and the "Neo 1955 system"", Discuss Japan—Japan Foreign Policy Forum, Volume: 49, Politics. <https://www.japanpolicyforum.jp/politics/pt20181011123227.html>, 10.06.2020.
- Yachi, Shotaro, Shotaro (2014), ""More Proactive Contribution to Peace" Changes Japan's Diplomacy Abe Administration's Policy Toward Asia and the United States", Discuss Japan—Japan Foreign Policy Forum, Volume: 20. <https://www.japanpolicyforum.jp/diplomacy/pt20140412012137.html>, 11.07.2016.
- Yamaguchi, Natsuo, (2014), Abe's nationalist push putting cracks in Japan's ruling coalition, Nikkei Asian review, <https://asia.nikkei.com/Politics-Economy/Policy-Politics/Abe-s-nationalist-push-putting-cracks-in-Japan-s-ruling-coalition>, 26.03.2019.
- Yamaguchi, Natsuo, (2015), Interview with Natsuo Yamaguchi: Bills give weight to peace diplomacy, Komeito, https://www.komei.or.jp/en/news/detail/20150920_18143, 13.10.2017.
- Zhang, Xiaoming (2015), "China's Perceptions of and Responses to Abe's Foreign Policy", Asian Perspective, Volume: 39, Issue:3, p.423-439.

SOSYO-POLİTİK ŞİA'DAN TEO-POLİTİK ŞİİLİĞE EVRİLEN SÜREÇ

Araştırma Makalesi

Aznavur DEMİRPOLAT¹

Mehmet Adem ERGÜL²

Özet

Günümüzde İslam literatüründe Şia kavramı kullanıldığında yaptığı çağrışım ile İslam dininin temel kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'deki kelimenin kullanımı birbirinden farklı anlamlara sahiptir. Bu çalışmanın temel tezi, Peygamberin vefatından sonra toplumsal ve politik bir sorun olarak ortaya çıkan hilafet tartışması İslam tarihinde, özellikle Şiiliğin yükselişiyle birlikte dini bir anlam ve boyut kazanmıştır. İslami terminolojide kelam, fıkıh, felsefe, mezhepler tarihi, tasavvuf ve siyasal tarih alanlarında karşımıza çıkan kavram geniş bir çerçevede ele alınmıştır. Hz. Peygamberin vefatı sonrasında Ali taraftarı anlamında kullanılan "Şiatü Ali" terkindeki kelime değişen şartlarla birlikte terkipten bağımsız yeni anlam kazanmıştır. Medine sınırları içinde yönetim merkezindeki fikri yorum ihtilafları zaman içerisinde kendi sistematiğini oluşturarak tamamladığı mezhepleşme süreci sonunda sosyal ve siyasal şartlarında etkisi ile yeni bir yön bulmuştur. İmamet kavramıyla birlikte yeni bir yapı kazanan Şia, Sünni yapıdan ayrı kendi merkezinin içindeki tüm ihtilaflara karşı teşekkül etmiştir. Bu çalışmada bu değişim sürecine etki eden ve etki ettiği unsurlar değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Şia, Şii, Sünni, İmamet, İsnâşeriyye

¹ Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, a.demirpolat@comu.edu.tr, ORCID: [0000-0002-9341-0476]

² Mehmet Adem Ergül, Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Disiplinlerarası Bölgesel Araştırmalar Ortadoğu Araştırmaları Yüksek Lisans Öğrencisi, mehmetademergul@hotmail.com, ORCID: [0000-0003-3796-5941]

Makale Gönderim Tarihi: 31 Mart 2021

Makale Kabul Tarihi: 9 Haziran 2021

THE EVOLVING PROCESS FROM SOCIO-POLITICAL SHIA TO TEO-POLITICAL SHIITE

Research Article

Aznavur DEMİRPOLAT

Mehmet Adem ERGÜL

Abstract

Today, when the concept of Shia is used in Islamic literature, the connotation it makes and the use of the word in the Qur'an, which is the main source of the religion of Islam, have different meanings. The main thesis of this study is that the caliphate debate, which emerged as a social and political problem after the death of the Prophet, gained a religious meaning and dimension especially with the rise of Shiism in the history of Islam. The concept that appears in Islamic terminology in the fields of theology, fiqh, philosophy, sect history, Sufism, and political history has been discussed in a broad framework. After the death of the Prophet, the word in the composition of "Şiatü Ali", which was used to mean Ali support, gained a new meaning independent of the composition with the changing conditions. Intellectual interpretation disputes in the administrative center within the boundaries of Madinah found a new direction with its influence on social and political conditions at the end of the period of sectarianization, which was completed by forming its own systematic. Having gained a new structure with the concept of imamate, Shia, apart from the Sunni structure, formed its own center against all conflicts within it. In this study, the factors affecting and influencing this change process were evaluated.

Keywords: Shia, Shiite, Sunni, Imamate, Twelvers

GİRİŞ

Sosyal bir varlık olan insanın yaşamında etkili olan inanç, toplumların tutumlarında da kendisini göstermektedir. İnsanı muhatap olarak alan siyasetin, insan hayatında ekonomik, sosyolojik değerlerle olan arasındaki bağ kadar önemli olan bir diğer bağ ise kaynağı bakımından diğerlerinden ayrılmış olsa da inançtır. Tabanını oluşturan insan kaynağının kendi kimliklerini etnik ve dini terimlerle tanımladığı sürece, siyaset alanının bu tanımlamanın dışında ve bağımsız olması mümkün değildir. Bu bakımdan tarihsel süreç içerisinde toplumsal oluşumlarda ve toplumsal hareketlerde insanların inançları önemli bir katalizör işlevi görmüştür. Bu süreç içerisinde siyasal etkiyi istenilen şekilde elde edebilmek için dini yorumlamalarda siyasi etkenlerin de etkili olduğu görülmektedir.

İslam tarihinde siyasi, itikadi, felsefi, fıkhi alanda ortaya çıkan düşünceler ve yorumlara bağlı olarak yeni kavramlar literatüre girmiştir. Kelime anlamı olarak Şia'nın, sözlükte fırka, cemaat (Mustafa ve diğ., 1992: 503), tabi olmak, Ali b. Ebi Talib'i destekleyen Müslüman topluluğu (Mesud, 1992: 485) manalarına geldiğini görmekteyiz. "Kur'an-ı Kerim'de 'şiyâ' kökü biri fiil, diğerleri tekil (şîa) ve çoğul (şiya', eşyâ') isim olarak on iki yerde sözlük anlamlarında geçmektedir." (islamansiklopedisi.org.tr/sia, Öz, 13.02.2021). Kur'an-ı Kerim'deki kullanımlarına baktığımızda tekil kullanımlarında (Meryem 69, Kasas 15, Saffat 83) grup, topluluk anlamlarında iken çoğul kullanımlarında (شيع) Hicr suresi 10. ayette eski topluluklar manasında, En'am 65. ayette muhalif gruplar, Kasas 4. ayette halkın gruplara ayrıştırılması, En'am suresi 159. ayet ve Rum suresi 32. ayetlerde ise (فَرَّقُوا بَيْنَهُمْ وَكَانُوا شِيْعًا) din konusundaki ayrışma, gruplaşma anlamlarında kullanılmıştır.

Hz. Peygamberin vefatı sonrasında ortaya çıkan yönetim meselesinde ve devamında da kelimenin sözlük anlamı olarak kullanıldığını görüyoruz. İzafe edildiği isim ile birlikte kullanılan kelime, zaman içerisinde Hz. Ali taraftarlarını tanımlayan bir kavrama dönüşmüştür. Şiatü Ali (Ali taraftarları) terkindeki Ali ismi zaman içerisinde hafifletilerek sözlük anlamından bağımsız literatüre yeni bir anlam kazanarak girmiştir. Lewis, başlangıçta "Şiatül Ali" (Ali'nin partisi) olarak anılan Ali taraftarlarının sonra Şiiler olarak anıldıklarını ifade eder (Lewis, 2018: 82). Şiatü Ali (شيعَة على) terkinde Ali'ye nisbet edilirken, Şiî (شيعى) kelimesinde Şia'ya izafe edilmeye başlanmıştır. Kelime Kur'an-ı Kerim ve sözlükte geçen anlamlarından ayrı ıstılahi bir terim olarak hem dini hem de siyasi bir mana kazanmıştır. Bu değişimi Onat şu şekilde açıklar:

"Şiatu Ali", "Şiatu Hüseyin" şeklinde, taraftar anlamını aşmayan Şia kelimesinin ıstılâhî bir anlam taşıyormuş gibi bir hale sokulmasında, Şiî râvilerin olayları naklederken zaman zaman kendi temayülleri devreye sokmaları fevkalâde etkili olmuştur. Nitekim Taberî'nin bizzat kendisi de 64/683 yılı hadiselerini anlatırken "eş-Şia" tâbirini kullanır (Onat, 1993: 16)

Şia kelimesi, Hz. Peygamberden sonra yönetim hakkının Ali ve evladına ait olduğunu iddia eden topluluk için kullanılmaktadır. Şehristânî, Şia'nın, Hz. Ali'nin imâmetinin Resûlullah'tan gelen açık veya kapalı deliller ve vasiyet yoluyla sabit olduğunu, bir engel bulunmadığı takdirde imâmetin Ali evlâdınca yürütüleceğini, imamların büyük ve küçük günahlardan korunduğunu, imâmetin dinde toplumun tercihiyle bırakılmayacak usulle ilgili bir konu olduğu ve temel bir rükün özelliği taşıdığını kabul edenler olduğunu ifade eder. İmamet ümmetin iradesine bırakılmış bir konu olmaktan çıkarılarak (Şehristani, 2015: 186) dini bir özellik kazanmıştır ki imamet üzerindeki genel tartışma başlangıçta yönetsel olmakla birlikte süreç içerisinde imanî bir boyut kazanacaktır. Mesele itaat/bey'at edilip edilmemesi sınırını aşarak dini bir nitelik kazanmıştır. İbn Hazm Şia ile ilgili tanım çerçevesini belirlemiştir:

Bir kimse Hz. Ali'nin (r.a) Allah Resulü'den (s.a) sonra insanların en faziletlisi ve imamete en layık kişinin o ve ondan sonra evlatları olduğu meselesinde Şia'ya muvafık görüş belirtirse o kişi Şiî'dir. O kişi bu hususlar dışında Müslümanların ihtilaf ettikleri meselelerde Şiîlere muhalefet etmiş olsa bile Şiî'dir. Eğer zikretmiş olduğumuz hususlarda (yani Ali'nin imâmeti konusunda) onlara muhalefet ederse Şiî değildir. (İbn Hazm, 2017: 14)

Sosyal/Etnik Bir Olgu Olarak Şia

İslam tarihinde ilk olarak Hz. Peygamberin vefatı sonrasında bey'at edilecek kişi hakkında çıkan ihtilafta ve Hz. Ömer'in vefatından sonra yerine bey'at edilecek kişinin kim olacağı üzerine oluşturulan şûrada temel hareket noktası yönetim merkezli bir tartışma çerçevesinde ortaya çıkmıştır. "Kimin lider olacağı, nasıl seçileceği ve ne tür yetkilere sahip olacağı ilk dönem İslami entelektüel hayatın en önemli sorunlarıydı." (Kennedy, 2005: 32). Başlangıçta fikri düzeyde gerçekleşen ihtilaf asrı saadetten uzaklaştıkça şekil değiştirmiş ve fiili bir hüviyet kazanmaya başlamıştır. Hz. Osman'ın şehadet süreciyle birlikte başlayan, takibinde Hz. Ali döneminde Cemel vakası, Sıffin savaşı, Hakem olayı ve Hz. Ali'nin şehadetiyle devam eden süreçte fikri mücadeleden eylemsel mücadeleye dönüşmüştür. Ancak bu mücadele döneminde yönetim tartışmasının merkezinde dini referanslar görülmemektedir. Tarihsel sürecin gelişimi ile birlikte zaman içerisinde fikri-fiili ayrışma dini bir nitelik de kazanacaktır. Cleveland, Şia ve Sünnilik arasındaki temel fark İslam toplumunun siyasal liderliğini kimin yürüteceği ve bu liderliğin dini boyutunun keyfiyeti hakkındaki ayrımdır (Cleveland, 2008: 36) derken; Lewis, "Kerbela katliamı siyasi bir parti olan Şia'nın dini bir mezhebe dönüşmesini hızlandırdı ve ikinci iç savaşa şiddet ve kırgınlık kattı." (Lewis, 2018: 87) ifadeleriyle mevcut değişime dikkat çekmektedirler.

İbn Mülcem ve iki Harici tarafından Kufe'de camide uğradığı suikast sonucu ölen peygamberin damadı ve yeğeni Ali peygamberden sonra Müslüman toplumun yöneticisi olan ilk dört halifenin (hülefa-i raşidin) sonuncusu iken aynı zamanda da Şia'daki imamet ilk halkasıdır. Hz. Ali'nin şahsiyetinde hilafet ve imamet birleşmiş olsa da hilafet ve daha sonra Şia'nın öğretisinde yer alan imamet mercii iki farklı statü olarak ortaya çıkmıştır. İmamet ile birlikte tartışma yeni bir yön kazanmıştır. Tarihsel hilafet/imamet konusundaki Müslüman toplumun liderliği meselesi farklılıklarının ortaya çıkardığı Şiilik ve Haricilik; (Stewart, 1998: 2) fikri farklılıkların yeni kazanımlar elde ederek teolojik farklılıklar ve buna bağlı olarak mezhep hüviyeti elde etmesiyle sonuçlanmıştır.

VIII. yy.da "İmam Bakır ve İmam Sadık, öğretileriyle İmami Şii cemaate ayrı bir dinsel kimlik verdi ve bu kimliğin, bu Şii cemaatin, diğer Müslümanların eşzamanlı olarak oluşturmakta olduğu Sünni İslam sentezi içinde erimesini önlemede paha biçilmez olduğu anlaşıldı." (Daftary, 2016: 79). Oluşturulan öğreti ve bu öğretinin literatüründe yeni mezhebin farklılığını gösteren esaslar da belirlenmeye başladı. "Şia içerisinde ortak ve farklılıklar barındıran imamet meselesi dini, siyasi hatta felsefi alanda tartışılmış, "Nübüvvet halkası, nübüvvet silsilesi kapanmış, son bulmuştur, fakat yeni bir halka 'velayet' halkası bunun yerini almıştır." (Corbin, 2001: 66). Allah'ı, rasulünü, imamları ve zamanın imamını bilmek mümin olma için gereklidir (El-Küleyni, 2007: 105). Hilafet ve imamet ayrıştırmasıyla Şia'da imamet itikadi bir mesele olarak kabul edilirken, Şia içerisinde de farklı yorumlamalara ve mezhep içi farklılıklara neden olmuştur. Nevbahti, Fırak-u Şia isimli eserinde Şia ve Zeydiyye'yi iki farklı isim ile ayrı mezhepler olarak zikretmektedir (El-Nevbahti, 2012: 46). İmamiyye de imamlar konusunda ihtilaf etmiştir (Şehristani, 2015: 214). Topaloğlu, Makrizî'den Şia'nın "imamet" konusunda 300 kadar fırkaya ayrıldıklarını aktarır (Topaloğlu, 196).

Şia içerisinde, Zeydiyye, İsnaaşeriyye/İmamiyye ve İsmailiyye mezhepleri (Şia içerisinde galiye olarak aşırı kabul edilen diğer mezhepler zikredilmemiştir) arasında imamet meselesi ile ilgili farklı bir anlayış yokken imamın kimliği ile ilgili olarak farklı yorumlar ortaya konulmuştur. "Zeydiyye dışında Şia'nın imâmet anlayışı, sadece dünyevî otorite yönüyle değil hem cismanî hem ruhanî yetkiler bakımından nübüvvetin devamı olan bir kurumu ifade etmektedir." (islamansiklopedisi.org.tr/imamet, Öz; İlhan, 05.03.2021). Şia'yı Sünni yaklaşımdan ayrı kılan en temel noktalardan birisi olan imamet konusunda Şia kendi içerisinde de "imamet" ve "imam" kavramları üzerinde birlik sağlayamamıştır:

Ortaçağ Şii uleması, Sünni ulemaya benzer şekilde, öğretiyi evrimine genellikle izin vermedi ve kısa sürede, cemaatin meşru manevi liderlerinin ya da imamların kimliği konusunda kendi arasında anlaşmazlığa düştü. Sonuç olarak Şiiler de kendi tarihlerinin seyri içinde İsnaaşariler (Oniki İmamcılar), İsmaililer

ve Zeydiler gibi büyük cemaatlere ve daha küçük gruplara bölündü. (Daftary, 2016: 18).

Şia'nın imamet anlayışında, Allah tarafından peygamber vasıtasıyla belli bir gruba verilmiş masum olan imam, dini bir kisveye sahip olmayan halifeden farklı olarak itikadi bir rükündür. Müslüman toplumunun manevi lideri olarak imam tanrının iradesiyle belirlenir ve insani bir mesele değildir. Muhammed Bakır (Ali Zeynelabidin'in oğlu) nass doktrinini ilan ederek (Pinault, 2004: 625) sistematik Şiî hukuk sisteminin kurucusu oldu. İmamların dini makam ve manevi rütbeleri yükseldi. İlahi bir emir olarak imama itaati Allah farz kılmıştır (El-Küleynî, 2007: 108) ve imamlar yeryüzünde Allah'ın halifeleridir (El-Küleynî, 2007: 114). Muhammed Bakır imamı vahiy meleğinin konuştuğu muhaddes olarak tanımlanmıştır (Madelung, 1997: 422). İmamlar günahlardan ve ayıplardan temizlenmiştir (El-Küleynî, 2007: 119). Kuleynî'nin el-Kafi isimli eserinde muhaddes-nebi-rasul arasındaki fark isimli babında; imamın meleğin sesini duyacağı ancak onu göremeyeceği ifade edilir. Muhaddesin (melek ile) konuştuğu, işittiği ancak göremediği (El-Küleynî, 2007: 102) aktarılmaktadır. Kavramlar arasındaki farklılıklar zikredilirken aslında ortak noktalarına da vurgu yapılmaktadır.

Her Şiî fırka gibi Zeydiyye'nin de üzerinde en çok durduğu konu, imamettir. Zeydiler beşinci imam olarak Muhammed el-Bakır yerine, kardeşi Zeyd bin Ali'yi kabul ederler. "İmamet'in Fatıma evlatlarından devam edeceğini belirterek, başkasının imam olmasının mümkün olmadığını ileri sürmüşlerdir." (Şehristani, 2015: 198). Hz. Ebu Bekr ve Hz. Ömer ile ilgili olarak iyilikten başka bir şey söylemeyeceğini (teberri etmeyeceğini) ifade eden Zeyd, efdal (daha üstün) varken mefdulun (daha az faziletli) imametinin caiz (Şehristani, 2015: 200) olduğunu, Hz. Ebu Bekr ve Hz. Ömer'in halifeliklerinin dönemin şartları içerisinde mefsedeti engellemeye yönelik toplumsal maslahatın bir sonucu olarak görülmesi gerektiği görüşündedirler. Hz. Peygamber imamı ismen değil vasıflarını zikrederek işaret etmiştir (Topaloğlu, 204). Zeydiyye fırkasına göre, imam olacak kimsenin zalimlere karşı çıkması ve imâmetini ilân etmesi gereklidir (islamansiklopedisi.org.tr/imamet, Öz; İlhan, 09.03.2021). "Fatıma neslinden, alim, cesur ve cömert olan kimseler imamet davasıyla ortaya çıktıklarında, ister Hasan isterse Hüseyin neslinden olsunlar, onlara imam olarak itaat etmek vaciptir." (Şehristani, 2015: 198). İmâmlar, kendileri hakkındaki bir vasiyet veya nass ile imâm olmazlar (Topaloğlu, 204).

Ca'fer es-Sadık'ın oğlu İsmâil'e nispet edilen İsmâiliyye fırkasında ise, imâm olacak kimsenin tespiti tamamen nassa dayalıdır ve insanların herhangi bir rolü yoktur. Peygamberin vefatıyla vahiy sona ermiş olsa da ilahi rehberlik devam etmektedir. Bu bakımdan imamet dini bir rükündür ve imamlar her türlü hata ve günahattan uzaktırlar (islamansiklopedisi.org.tr/imamet, Öz; İlhan, 09.03.2021).

Peygamberin vefatından sonra Müslümanlar arasındaki idare yetkisi (Emiru'l Müminin) üzerindeki tartışmaların devamında süreç içerisinde siyasal ayrılmaya bağlı olarak ortaya çıkan başlangıçtaki Ali taraftarları (Şia) ile Ebu Bekir taraftarları (Şia), Osman taraftarları (Şia) ve Muaviye taraftarları (Şia) arasındaki ve Emeviler döneminde Haşimoğulları-Ümeyyeloğulları arasındaki ilişki daha sonra evrildiği Şia-Sünni ayrışmasından keyfiyet bakımından farklıydı. "İlk Şii" tabirinin kullanımında inancın asgari şekli Hz. Ali'nin şahsi değerine inançtır (Watt, 1998: 64). Şia ve Sünni tanımlamalarıyla birlikte tartışmanın niteliği idari boyutunun ötesine geçerek dini bir şekil de almaya başlamıştır. Şia, Peygamberden sonra Müslüman toplumun liderliğinin Ali ve onun neslinden gelenlere bırakılması gerektiği inancı (Stewart, 1998: 2) olarak erken dönemde sosyo-politik bir kabuldü. Ancak başlangıçta dini bir özellik taşımayan bu farklılıkta "Sünni ve Şiiler her biri kendi dini hukuk sistemi ve teolojisini geliştirmesiyle" (McDonough, 2005: 6913) başlangıçta dini tanımlamalar dışında yorum farklılıklarına dayalı olan ihtilafın başlangıcındaki halifenin kim olması gerektiği üzerine yapılan tartışma, zamanla fikri boyutun dışında nasıl ki dini bir kimlik de kazanmaya başlamışsa, bir diğer kimlik kazanımını da etnik ve bölgesel alanın dışına çıkararak kazanmıştır.

Teo-Politik Bir Statü Olarak Şiilik

İslam coğrafyasının genişlemesine bağlı olarak İslamiyetin Arap coğrafi sınırlarının dışına çıkmasıyla birlikte Haşimoğulları-Ümeyyeloğulları arasındaki halife/imamet meselesi de yeni coğrafi sınırlarına ulaştı. Bu etkileşimde beraberinde meseleye yeni bir boyut kazandırdı:

III/IX. ve IV/X. yüzyılların en etkin Şii ilim merkezi olarak kabul edilen Kum, Şiiliğin İran bölgesinde hâkim anlayış haline geldiği ilk şehirdir. Yemen kökenli bir Arap kabilesi olan Eş'ariler'in, Hz. Ali taraftarı olmaları ve isyan hareketlerinde aktif rol oynamaları sebebiyle Emeviler tarafından Irak'tan sürülmelerinin ardından Kum'a yerleşmeleri, bölgenin Şiileşmesinde etkili olmuştur (Ünügür, 2019: 294).

Dini bir hüviyet merkezinde reaksiyon noktası olarak Şiizm bir mıknatıs gibi memnuniyetsiz ve non-comformist (toplumsal kurallara uymayı reddeden) – ekonomik, sosyal, politik ve dini- bütün yapıları kendine çekti (Hitti, 1959: 145). Tartışmanın sosyo-politik (Haşimoğulları-Ümeyyeloğulları) alandan dini bir nitelik kazanmaya başlaması ve Şia-Sünni merkezine kaymasıyla birlikte, siyasi ve dini alanda da merkez olma politikasıyla çatışma, merkez-içi olmaktan çıkmış iki merkez arasında bir mücadele halini almıştır. Dini, siyasi ve sosyal bir merkez olarak Şia, kendi içindeki iç bölünmeler sonucunda yeni mezhepler ortaya çıkarmıştır. Bu ayrışmalarda dini saikler olduğu gibi, imamet/yönetim ile ilgili farklı düşüncelerde etkili olmuştur. Bölge coğrafyasındaki siyasal rekabet ve dini farklılıklar yeni cephelerin oluşmasında etkili olmuştur. Langer ve Simon'un

ifade ettiği gibi siyasi iktidar ve dini otorite, çoğu durumda işbirliği yapar ve birbirlerini destekler (Langer ve Simon, 2008: 280). Etnik kimlik ve bölgesel sınırların ötesine geçerek duygu/amaç merkezinde inşa edilecek yeni kimlik, her kimlik tanımlamasının doğasında olduğu gibi kendi varlığının özelliklerini belirlerken, ötekilerden de farklılıklarını ortaya koyarak ayrışmak suretiyle varlığını garanti altına almak isteyecektir. Kimlik tanımlamasında “ne olduğun” kadar “ne olmadığın” da önemlidir.

Bu yeni kimlik inşasında din (inanç) sosyal bir belirteç olarak organize (kurumsallaşmış) inanç ile bağı çok az olsa bile “biz” ve “onlar” arasında koyu çizgiler çizerek kimlikleri şekillendirmeye (Nelsen ve Guth, 2015: 203) devam eden bir kaynak olarak geçerli ve etkin bir unsurdur. Huntington dinin, medeniyet kimliğinin en mühim belirleyici unsurlarından birisi (Huntington, 2006: 26) olduğunu belirtir. İnanç, salt olarak insan yaşamının manevi (ruhani) yönü ile birlikte aynı zamanda sosyal yaşam içinde davranış kalıplarına kaynaklık ettiği gibi mevcut davranış kalıpları için meşrulaştırıcı bir şekil de alabilir. Bu bağımsızlaşan yeni merkezin çekim kuvveti olarak kendisini yarıştıran siyasi-sosyal ve dini çekim alanını oluşturması, inşa edilecek yapının statüsünü güçlendirmek ve devamlılığını sağlamak açısından bir zorunluluktur. Bu kurumsallaşma sürecinde kendi sistemini oluştururken kendi içinde ortaya çıkabilecek iç ayrışmalarla da mücadeleye girerek onları da reddetmekten çekinmeyecektir. Karpat, “yapay olarak yaratılan ulusların, kuramsal bir temel geliştirmeleri gerektiğini ve aralarındaki benzerlikler ve farklılıkların tümünü kabul edecek ve yan yana yaşamalarına izin verecek şekilde yeniden örgütlenme gerekliliğine” (Karpat, 2001: 75-76) işaret eder. Buradaki mücadelede karşı merkez ile olan mücadeleden daha yorucu ve yaralayıcı olan merkez içinde oluşabilecek yeni yapılarıdır.

İnanç sistemleri kurumsallaştıkça, güce sahip olanlar ortodoksinin belirli tanımlarıyla kendi bağlarını oluşturmaya ve ortodoksluk tanımında yapılacak olan değişimin kendi inançlarını tehlikeye sokacağına inanmaya başlarlar (Kurtz, 1983: 1098). Ahmed'e göre, topluluklar ve ortodoksiler karşılıklı olarak inşa edici bir hüviyet taşırlar. Topluluklar oluşturdukları ortodoksiye bağlılıkları ile oluşurlar ve bir kişinin oluşturulmuş olan bu ortodoksiye uyumsuzluğu onun toplumun gerçeğinin dışında yer edinmesine neden olur. Ortodoksinin oluşumunun tarihsel süreci toplumun tarihsel sürecinin bir göstergesidir (Ahmed, 2017: 4). Bu süreç sosyolojik, siyasal, dini etkenleri içinde barındırır. Ortodoksün başlangıç noktası ise “hetero-doks”³un tarih sahnesine çıktığı alandır. Toplumsal hareketi organize edecek içeriden birleştirici dışarıdan ayrıştırıcı güçlendirilmiş bir karakter oluşturulması gerekmektedir. Dini yaşamla ilgili olarak ortodoksi; belirli bir otorite tarafından kabul edilen doğru ve sağlam inanç (McDonough, 2005: 6909) tanımlamasında da görüldüğü üzere itikad ve resmi öğretisi eşleştirilmiştir. Ortodoksi yalnızca entelektüel bir olgu değil, aynı

³ Burada hetero-doks kelimesini ortodoksi/heterodoksi bağlamından ayrı yalnız olarak diğer/öteki düşünce anlamında kullanıyoruz.

zamanda sosyal bir olgudur derken Ahmed, Talal Asad'dan sadece bir düşünce şekli olmadığı farklı bir güç ilişkisi olduğunu aktarır (Ahmed, 2017: 4). Şüphesiz Şia kendi doktrinlerini İslam'ın en yüce ortodoksisi olarak kabul eder (Amir-Moezzi ve Christian Jambet, 2018: 11) düşüncesine karşın Saleh "A.J. Wensinck'in, Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat'ın ortodoks dogma ve pratikten sapmaktan kaçınma konusunda ısrar ettiğini, terimin genellikle Şia'ya karşı kullanılan bir ifade" (Saleh, 2001: 61-62) olduğunu aktarmaktadır.

Şia, Ehl-i Sünnet'e göre fer'î bir mesele olan imameti, itikat ve ibadet esaslarından birisi haline getirmiş hatta onu, doktrinlerinin temeline ve merkezine koymuştur. Bu yüzden İsnâaşeriyye Şia'sı, İmâmiyye olarak da isimlendirilmiştir. "On iki (Arapça isnaaşar) imama inanan ve çoğunluğu oluşturan Şii cemaat Oniki İmamcılar ya da İsnâaşariler, İmam Cafer Sadık'ın pekiştirdiği şekliyle erken İmami Şiilikten çıktı." (Daftary, 2016: 80). Şiiliğe dayalı hukuk sisteminin teşekkülünde Büveyhî devletinin (334-447/945-1055) kurulmasıyla birlikte devletin ihtiyaç duyduğu hukuk sistemini oluşturmaları için Şii âlimlerden yardım istenmiştir. Bu durum ise Şii hukuk anlayışının önemli bir aşama kat etmesine sebep teşkil etmiştir. Çünkü İmâmiyye daha öncesinde bir devlete sahip olmadığı için böyle bir ihtiyaç hissetmemişti. Şii Büveyhî devletinin kurulmasıyla bu ihtiyaç zaruri olarak ortaya çıkmış ve Şii âlimlerini sistematik bir hukuk sistemi kurmaya sevk etmiştir (Ekinci, 2019: 527). Tedricen gelişmeye başlayarak II/VIII. yüzyılın ortalarında formüle edilen imamet öğretisi (Daftary, 2016: 48) IX. ve X. yüzyıllarda İsnâaşeriyye/İmamiye öğretisi mezhepleşme sürecinde metodolojisi teşekkül etmiştir. Gaybet-i suğrâdan (260-329/873-941) önce yazılmış erken devir Şii kaynaklarında İmâmiyye adıyla bir fırkaya rastlanmamakla (islamansiklopedisi.org.tr/imamiyye, Öz; İlhan, 07.03.2021) birlikte IV. (X.) yüzyıl sonlarına doğru orijinal İmâmiyye doktrini bünyesinde yapılan değişikliklerle imamların sayısı on iki ile sınırlandırılmış ve on ikinci imamın önce küçük gaybete, ardından kendisiyle irtibat kurulamayan ve halen devam eden büyük gaybete girdiği kabul edilmiştir. Bu düşüncenin hâkim olduğu fırka İsnâaşeriyye (el-İmâmiyyetü'l-İsnâaşeriyye) adıyla anılmaya başlanmıştır (islamansiklopedisi.org.tr/isnaaseriyye, Fıglalı, 07.03.2021).

Büveyhiler Döneminde (932-1062) IV. (X.) yüzyılın ortalarında muhtelif Şii fırkalarının İslâm dünyasının önemli yerlerinde oldukça canlı faaliyetler yürüttükleri görülmektedir. İsnâaşeriyye Şiiliği, ilk defa Büveyhiler sayesinde akidesini serbestçe yayma ve yazma imkânına sahip olmuştur. Günümüzde de İsnâaşeriyye'nin en muteber saydığı hadis külliyatı, itikad ve muâmelâta dair eserler bu dönemde telif edilmiştir. Küleynî'nin el-Kâfi, Şeyh Sadûk'un Men lâ yahduruhü'l-fakîh ve Ebû Ca'fer et-Tûsî'nin Tehzîbü'l-aḥkâm ile el-İstibşâr adlı hadis koleksiyonlarını ifade eden Kütüb-i Erbaa, Büveyhiler döneminde siyasi ortamın verdiği imkanlar içinde meşhur olmuştur (islamansiklopedisi.org.tr/kutub-i-erbaa, Üzüm, 09.03.2021). Lewis, Büveyhilerin Bağdat'a gelmesiyle halifeliğin siyasi evriminde önemli bir dönüm noktası olduğunu belirtirken Ortadoğu tarihinde "İran İntermezzosu" ismi verilen bir

dönem başlattığını ifade eder. İran milli kültürü ve ruhu yeni bir İslami biçimde ortaya çıkarken, Şiilikte canlanmış (Lewis, 2018: 50). Arapların hakimiyetini kaybettiği ve Türklerinde henüz hakimiyetlerini kuramadıkları Müslüman İranlıların yönetiminde oldukları bu dönem ile ilgili olarak Minorsky; İran egemenliğindeki bu ara dönemin olmaması durumunda İran'ın ulusal geleneğinin köreleceği ve Safevilerin İran'ı Müslüman komşularından ayıran özel ahlaki ve kültürel karakterini düzenlemesinin son derece zor olacağını ifade eder (Minorsky, 1953: 110).

İsnâşeriyye Şiiliği'nde bugün de canlı bir şekilde yaşatılan iki büyük âyin Büveyhî Hükümdarı Muizzüddavle tarafından 351 veya 352 (962, 963) yılında Bağdat'ta başlatılmıştır. Muizzüddavle, muharrem ayının ilk onunu Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'daki şehâdeti için mâtem günleri olarak ilân etmiş ve Şiiler'in bu günlerde, özellikle de 10 Muharrem'de toplu şekilde ağlamalarını, yas tutmalarını, zincir ve bıçaklarla kendilerini dövüp yaralamalarını istemiştir. Ayrıca Hz. Peygamber'in Hz. Ali'yi vasî ve halife ilân ettiğine inanılan Gadîr-i Hum olayının vuku bulduğu 18 Zilhicce'yi bayram kabul etmiştir. Yine bu dönemde imamlar için türbeler yaptırılmış ve bunları ziyaret etme geleneği doğmuştur. (Islamansiklopedisi.org.tr/isnaaseriyye, Fırlalı, 07.03.2021).

Kerbela'da Hüseyin'in ölümü, Şiiliğin İslam içinde politik bir hareketten ayırıcı dini bir geleneğe dönüşmesinin başlangıcını belirtir (Pinault, 2004: 625). Şia'nın devlet otoritesi tarafından kabul görmesi, desteklenmesi, literatürünün oluşması, rahat bir ortam bulması dini ritüelleri kurumsallaşması ortamında erken dönem sosyo-politik bir düşünce olan Şia, mücadele içerisinde teo-politik bir statü kazanmaya başlamıştır.

Siyasal meşruiyet kuramı içinde etnik sınırlar ve siyasal sınırlarla birlikte denkleme dini sınırlarında müdahil olmasıyla birlikte kuramın çerçevesinin yeniden belirlenmesi gerekecektir. Büveyhiler ve sonrasında özellikle Safevilerin İslam'ı kabul etmeleri ve Şia ile olan bağları Fars coğrafyasında yeni bir hareketlenmeye neden oldu. Şeriatî'ye göre;

Fars etkisi olduğu düşüncesi Safevi Şu'ubiliği Müslüman İran halkını, imanı ve İslami duyguları korumakla birlikte İslam ümmetinden ayırdı. Sürekli olarak Müslümanların çoğunluğuyla (amme) olan ihtilafı tefrika yaratmasın diye takıyye perdesi altında koruyan Ali Şiası'nın tersine Safevi Şiası, bu perdeyi kaldırdı ve hatta ortaklık ve ittifak konularınının üzerini örttü. (Şeriatî, 2017: 103).

Cooper ise, devlet ve inanç arasındaki bu ilişkiyi şu şekilde belirginleştirmeye çalışmıştır;

Safeviler, yeni imparatorluklarını takviye etmek için, Şiilik ile İran'ın müteakip tarihinin neredeyse tamamını karakterize etmiş olan *de facto* politik kimlik arasında can alıcı bir bağıntı teşkil ederek, giderek artan biçimde On İki İmam Şiiliğine dönmelerinden ibaret olan, şimdi 'ideoloji' diyebileceğimiz bir taktiğin gereği idi (Cooper, 2005: 167)

Bu yakınlaşmayla ilgili ortaya çıkan algıyı Watt; Şiiliğin zaman zaman Arap hareketinden çok İran hareketi olarak düşünüldüğüne vurgu yaparken ilk tarihi kaynaklardaki ilk Şiilik olaylarına Araplar arasında rastlanıldığını ifade eder. "Emeviler devrindeki (Hariciler dışındaki) isyanların reislerinden pek çoğu, Ehl-i Bey'in intikamını, faaliyet programlarına temel hedef kıldılar; bu ise tipik bir 'Arap Fikridir.'" (Watt, 1998:47). Emevi yönetimi ile sorunları olan İran bölgesi ve Ali taraftarları için bu siyaset karşılıklı bir ortak alan teşkil ediyordu. Emeviler'in uyguladığı siyaset Şiilerin direncinin güçlenmesine sebep oldu. Şia mezhebiyle ilgili kökeninin Fars eğilimli mi yoksa Yahudi eğilimli olduğu görüşlerini de aktardıktan sonra Ebu Zehra, Şiiliğin iktidar ve iktidarın miras yoluyla intikali hususunda Fars düşüncesinin tesirinde kaldığını ifade ederken Şiilerin İslami delillere dayandığını Yahudi etkisinde değil, Fars eğiliminde olduğunu belirtir (Ebu Zehra, 40-41). İbn Hazm, Şia'nın Fars coğrafyasında kendisine varlık alanı bulmasını bölge siyaseti açısından değerlendirir. Bölge coğrafyasında güçlü bir krallığa ve nüfuza sahip olan Farsluların bu siyasal konumları Arapların fetihleriyle -özellikle Ömer dönemi- ortadan kalkınca İslam'la mücadeleye giriştiklerini belirten İbn Hazm, "Allah Resulü'nün (s.a.) Ehl-i Bey'ine muhabbet izhar etmek ve Ali (r.a)'a karşı yapılan zulmün çirkinliğini göstermek suretiyle teşeyyu' ehline meyletteler." (İbn Hazm, 2017: 20) şeklinde ifade eder ve mehdi inancını Şia itikadına soktuklarını belirtir (İbn Hazm, 2017: 20).

Safevî Devleti'nin kurulması İran tarihi içinde de bir dönüm noktası olmuştur. Bu tarihe kadar küçük çaplı ve mahallî beylikler tarafından temsil edilen Şiilik, Safevîler'le birlikte İran'ın resmî mezhebi haline gelmiş, devlet eliyle hızlı bir Şiileştirme politikası takip edilmiştir. Şiî ezanı tesis edilmiş, hutbelerde ilk üç halifeye ve Hz. Âişe'ye lânet okunması gelenek haline gelmiştir (islamansiklopedisi.org.tr/safeviler, Gündüz, 13.02.2021). Şia'nın ezana eklediklerini "Eşhedü enne Aliyyen veliyyullah" ilavesinin hicri dördüncü asırda ortaya çıktığı ve onun Şia mezhebi tarafından resmen benimsenmesinin ise Safevî hükümdarı Şah İsmail zamanında vuku bulduğu ifade edilmektedir (Çayiroğlu, 2013: 234). Cleveland, 1736 yılında çökmüş olmasına rağmen Safevi

imparatorluğunun Şiiliği devlet dini olarak yerleştirmesinin bütün Ortadoğu⁴ adına çok uzun vadeli bir önem taşıdığını ifade eder (Cleveland, 2008: 43). İslam tarihinin ilk yüzyıllarında, İslam dinine inanan İranlıların çoğunluğu Sünnî idi. Safevîler'in ilk dönemlerinde de İran'da yaşayan halkın büyük bir bölümü Sünnî idi.

Bu durum yeni mezhebin yayılmasında büyük bir engel gibi görünse de Şah İsmâil'in aldığı sert tedbirlerle Şiilik kısa sürede bütün İran'ı kapsayan bir mezhep haline geldi. Bir Venedikli tüccarın anlattığına göre Tebriz Meydanı'nda toplanan halka önce Şîi fıkhi anlatılıyor, daha sonra şeyhülislâmın nezaretinde topluca mezhep değiştirme işlemi yerine getiriliyordu. Ülke genelinde halkın yeni mezhebe geçmesi telkin ediliyor, aksi halde katliamlar yapılıyordu (islamansiklopedisi.org.tr/safeviler, Gündüz, 13.02.2021).

Erken dönem Şia tarihinde Hz. Peygamberin vefatı ve hülefa-i raşidin döneminde şiatün Ali (Ali taraftarları) terkibi siyasi tarihin getirdiği değişimle birlikte -özellikle Safevi dönemiyle birlikte- Şiileşmeye başlamıştır. Erken dönemde şiatün Ali terkibindeki "Ali" vurgusunun kaldırıldığı kavram "terim" kimliği kazanmaya başlamıştır. Şeriatî, bu durumu şöyle ifade eder:

Şiiliğin, birbirinden bütünüyle bağımsız ve ayrı iki dönemi vardır. Biri, birinci yüzyıldan başlayarak -ki Şiiliğin kendisi, "kurum İslamı" (Sünnilik) karşısında bulunan "hareket İslamı"ndan ibarettir- Safeviler döneminin başlangıcına kadarki zamanı kaplayan Şia'nın hareket ve devinim dönemidir. Ötekiyse "hareket" (movement) Şia'sının "kurum" (institution) Şia'sına dönüştüğü Safeviler döneminden bugüne kadarki dönemdir. (Şeriatî, 2017: 42).

Şeriatî'ye göre Şia muhalif yanını kaybetmiş, Safevilerle birlikte "izah edici" rol üstlenmiştir. Nasr ise, bu iki tanım ile ilgili olarak "Safevî Şi'ası'nı Ali Şi'ası'ndan ayırmaya kalkışan kimi Şi'i devrimcilerin iddialarına rağmen, Safevî İran'ındaki Şi'a, geleneksel Şi'a'nın tarihi açılımında önemli bir safhayı teşkil eder; bu sebeple de İslam geleneğinin modern dünya ile karşılaşmasında bu kendine özgü halin anlaşılması son derece önemlidir." (Nasr, 2019: 61) demektedir. Nasr, Safevi Şia'sı ve Ali Şia'sı ayrımında tanımlardan ziyade iki yapı arasındaki bağlantının koparılması ve muhalif gösterilmesine karşıdır. Nasr, sürece Şia tarihi içinde bütünselliğinden ayrıştırılmadan farklı nitelikleri kabul

⁴ 21. Yy'da ilk olarak Ürdün Kralı Abdullah tarafından 2006 yılında telaffuz edilen Şii Hilali tanımı mevcut Ortadoğu politikaları içerisinde jeopolitik, jeostratejik ve teopolitik bir terim olarak tartışılmaktadır.

edilse de birbirinden koparılamayan, bütünselliğini tamamlayan bir anlam vermektedir.

Safeviler dönemi dini ve siyasi alanda Şia ilişkileri hangi çerçeveden değerlendirilirse değerlendirilsin Safeviler Şiiliği İran'ın resmi inancı olarak tanımladılar. İran'ın resmi devlet dini olarak Şiiliği⁵ (İsnaaşeriyye) benimsemesinin kaynağı İsmail'dir ve Safevilik başlangıçta bir Sünni tarikatıken (Cleveland, 2008: 59) Safeviler zamanında Şia bir mezhepten milli bir din olmaya evrilmiş ve XIX. yüzyıla gelindiğinde dini alimlerin özerkliği sağlamıştı (Stewart, 1998: 12). "Ahmed Kesrevi'ye göre, Sünni-Şafii olduğu kesin olan Şeyh Safiyüddin'in çocuklarının Şiileşmeleri politiktir. O, özellikle bu durumu Şeyh Cüneyd'in siyasi emellerine bağlamaktadır" (Kaplan, 2008: 197). Gündüz, çoğunluğu sünni olan Tebriz ahalisinin Şii padişah istemediklerini ve karşı çıkabileceklerini Şah İsmail'e iletmelerine rağmen Şah İsmail kimseden korkmadığını, Allah ve On iki İmam'ın kendisiyle birlikte olduğunu belirterek kararlılığını gösterdiğini ifade etmektedir. "Şah İsmail'in Şiiliği resmî mezhep yapması ve devlet gücünü her yönüyle Şiiliğin hizmetine vermesi, eski İran'da var olan, "Din ve devlet iki kardeştir ve biri diğeri olmaksızın olmaz, din padişahlığın temelidir, padişah dinin koruyucusudur." anlayışının yeniden canlandırılması anlamına geliyordu." (Gündüz, 2013: 72) (Eşkanilerin hükümdarı Erdeşir'in oğlu Şapur'a vasiyeti). Çelenk, Safevi-Şii birlikteliği ile ilgili olarak "Safevî Şiiliği pratik hedefleri olan bir Şiilik programıdır ve önceliği, Şiiliği İran'da hâkim kılmak suretiyle İran coğrafyasını ve ülkesini homojen bir güvenlik alanına dönüştürmektir. Bu çerçevede Şiiliğin bütün unsurları yoğun bir şekilde istihdam edilmiştir." (Çelenk, 2013: 66) demektedir.

Bütün bu değişimle birlikte Şah İsmail Şiilikle birlikte manevi bir kimlik de kazanmıştır. "Şah I. İsmail, 1501 yılında yeni kurulmuş devletin meşru hanedanı olduğunu ispat etmek üzere seyitlik unvanını yani şeceresinin Hz. Ali soyuna dayandığı tezini öne sürmüş diğer taraftan Kızılbaş sufilerin kendisine duydukları aşırı sevgi ve hürmetten istifade etmiştir." (Çınar, 2017: 18). Kaplan, Köprülü'den; Şah İsmail'in Hurufi akidelerine bağlı müfrit bir Şii olmasına rağmen, devletin dini olarak siyasi gerekçelerle Şiiliğin mutedil (Ortodoks) kolu olan İmâmiyye Şiiliğini benimsediğini aktarmaktadır (Kaplan, 2008: 198). Dalkıran ise Sanvory'den şunu aktarır:

Safevilerin Seyyid, yani Hz. Peygamber'in soyundan geldiğini gösteren belgeler uydurdular. Safevî ailesinin İsnaaşeriyye (Oniki İmam)'den yedinci İmam Musa el-Kâzım'dan geldiğini gösteren şüpheli bir şecere yaptılar ve Şeyh Safiyüddin'in hayatına ait menkıbeye, Safevilerin Seyyid olduğu

⁵ Şia üst başlığı altında mezhep içerisindeki farklı mezhep grupları fikri ve itikadi bakımdan farklılıklar göstererek birbirlerinden ayrılmışlardır. İsnaaşeriyye/imamiyye (itikadi açıdan İsnaaşeriyye olarak ifade edilen mezhep, fıkıh ekolu olarak Caferiyye olarak isimlendirilir), İsmailiyye, Zeydiyye

iddiasını sokuşturdular. Soğukkanlılıkla gözden geçirildiğinde, bu hikayelerin ekseriyetinin bönce denmese de safça olduğu görülür (Dalkıran, 2000: 55).

Safevî hareketinin sufi bir zemine dayandırılması, Şâh İsmail'in masum imamlarla keşf yoluyla kişisel bağlarının olduğu ve onlardan bu rabitayla doğrudan talimat aldığını öne sürebilmesine imkân sağlamış, bu da Şah İsmail'e, hem dinî hem de dünyevi mutlak bir otorite kazandırmıştır (Çelenk, 2014: 30). Köprülü, İran etkisinden bahsederken İraniliğin, Hz. Hüseyin'in evladını Sasanilerin varis ve takipçisi sayarak, "Ehl-i Beyt'in hukukunu müdafaa" perdesi altında Arap milliyetine ve İslam dinine verdiği zararı ve eski bir medeniyetin kolayca yok edilemeyeceğini -Zerdüst akidelerini İslam kisvesi altına sokmak suretiyle- açıkça gösterdiğini (Köprülü, 2014: 62) belirtir.⁶ XVI. yy. Safevi yönetimi altında politik yönetimin elinde tuttuğu gücü inanç inşasında kullandığı görülmektedir. Bir açıdan kendi coğrafyasında kendi ortodoksisini inşa etmiştir. Stewart, İran'da Safevi idaresinin yükselişiyle birlikte Şii medreselerin önemli bir rol üstlendiği ve Şiraz'daki Mansuriye medresesi gibi bir çok Sünni medresenin Şii kurumlarına dönüştürüldüğünü ve İsfahan, Meşhed, Kum ve Safevi kontrolünde öğrenim yapılan birçok şehirde daha fazla Şii medrese inşa edildiğini (Stewart, 1998: 237) belirtir. Safevi döneminde başkentte şeyhül-İslam daha sonra da Şii hukuk hiyerarşisinin başı olarak etkinleşen mulla-bashî (mollabaşı), yönetimi altındakiler üzerinde belirli bir kontrolü sağlamak için gayret etmiştir (Stewart, 1998: 233).

Safeviler bir grup Arap Şii teoloğu topraklarına İran'daki ağırlıklı Sünni nüfusun arasında Ortodoks Şii inancını yaymak için davet etti. Şii teologların ve hukukçuların Arap topraklarından krallığın sponsorluğu atında İran'a girişleri iki yüzyıl devam etti (Arjomand, 2016: 393). "Safevî Şâhının daveti üzerine İran'a ilk giden Şii âlim Cebel Âmilli Şeyh Nuruddin Ebu'l-Hasan Ali b. Abdu'l-Âli el-Âmilî el-Kerekî'dir ki (940/1534) kendisi Şiâ geleneğinde muhakkik-i Sâni olarak da bilinmektedir." (Çelenk, 2014: 26). Bahreyn ve Cebel-i Amil'den dönemin Şii merkezlerinden alimlerin getirilmesi bölgenin Şiileşmesinde etkili olmuştur. Bir devlet politikası olarak gerçekleştirilen dini alandaki bu kültürel faaliyetlerle ilgili Lü'lüetü'l-Bahreyn ve Amâl el-Âmil isimli iki eser bu bölge alimlerinin biyografilerine hasredilmiştir (Nasr, 2019: 65).

Safevilerin Şiayı resmileştirmesinde Arap coğrafyasındaki siyaset, geçmişin kültürel izleri kadar Osmanlı siyasetinin de bir etkisi olduğu ifade edilmektedir. Bu değerlendirme açısından meşruiyeti dini bağlarından alan Safeviler, Osmanlıların Sünni halifeliğine karşı geçerli bir politik-dini merkez oluşturmayı amaçladılar. Bu amaç doğrultusunda Safeviler sadece İran

⁶ Zerdüştlük inancı ve Şia arasında Zerdüştlükteki saosyant (mehdi) ile Şia'daki beklenen (gaib) imam, Zerdüşt sonrası peygamberliğin devam edeceği düşüncesi ile Şia'daki peygamberden sonra imamet gibi konular Şia'nın bölge coğrafyasının inancı olarak Zerdüştlükten etkilendiği hususlar olarak ifade edilmektedir.

coğrafyasında değil, Anadolu coğrafyasında da faaliyetlerine devam etmişlerdir. Bunun için rekabet içinde oldukları coğrafyada dini ideoloji ve stratejiye ihtiyaçları vardı. Yerel alimlere ilave olarak, gerekli kavramsal çerçeveyi detaylandırarak hazırlamak için Irak, Bahreyn ve Suriye'den ve özellikle Cebel Amil'den (günümüz Lübnan'da) hukukçuları ve en iyi alimleri bir araya getirdiler. Böylece, dini bir yapı - resmi hiyerarşi - devlet kontrolü altında kuruldu. Buna paralel olarak, "dini sistem", kademeli olarak devlet iktidarından bağımsızlığını kazanan öncü hukuk bilginlerini oluşturdu. Şii "din adamları" olarak adlandırılan çekirdek yapı, yavaş yavaş yapısını, hiyerarşisini ve etkisini arttırdı (Amir Moezzi ve Jambet, 2018: 114). Fars monarşisi ve İsnâaşeriye uleması arasında bir ittifak oluşturuldu (Nasr 2005: 8339). Bu iki yapıyı Safevi ve İsnâaşeriye (devlet-din) arasındaki anlaşma (Nasr 2005: 8344) sosyopolitik alanı aşarak teopolitik bir kimlik kazandı. XVI. yüzyılda Safevilerin gelişiyle İsnâaşeriye ilk defa kendisini farklı bir politik güç ile tanımlamıştır (Nasr 2005: 8339). Kuruluşunda sufi etkilerin görüldüğü Safevi devletinde otorite inşasını takip eden dönemde uygulamalarda değişiklik göstermiştir:

Meclisî, Safevî döneminin en güçlü ismidir, onun çalışmaları daha sonraki İsnâaşerî Şiiliği'nin gelişmesini ciddi şekilde etkilemiştir. Sûfilîğin ve felsefenin yasaklanması, İsnâaşerî Şiiliği'nin kesin ve değişmez bir kuralcı yapı içinde propaganda edilmesi ve Sünnîlik ile diğer dinî zümrelerin ortadan kaldırılması Meclisî'nin faaliyetlerinin odak noktasını teşkil etmiştir. Meclisî'nin bu tutumu İsnâaşeriye için bir dönüm noktası olmuştur; zira ondan önce Şiilik ile sûfilik yakın ilgi içinde bulunmuş, sûfilik, Sünnîler arasında Şii duygularının uyandırılması için bir vasıta olarak kullanılmıştı (islamansiklopedisi.org.tr/isnaaseriyye, Fığlalı, 07.03.2021).

Safevi döneminde Meclisî gibi alimler, sufi şeyhlere ve tarikatlara karşı sufileri, halkın şeyhlere karşı olan teveccühü-bağlılığı ve türbeleri ziyareti sebebiyle heterodoks olarak itham etti (Pinault, 2004: 626).

Peygamber Muhammed'in söylediği ve yaptığı sünneti kabul eden ve inanan ortodoks Sünnî olarak isimlendirilen Müslümanların büyük çoğunluğundan ayrıştığı ifade edilen Şia içerisinde, İsmaililer de -ana akım Şia'dan, İmamiyye'den- sırları, Kur'an'ın alegorik anlamı bakımından Ortodoks Şia'dan ayrılmaktadır (Halawi ve Ghazzal, 104-105). Şia'nın kendi içerisindeki bu ayrışmasına ve muhalif yapısına rağmen Safevi Şii merkezinin esas bakımından İsnâaşeriye usul açısından ise İsmaili bir yaklaşım sergilediğini Çelenk şöyle açıklar: "Safevî Şiiliği kavramını geçerli ve mümkün kılan bir diğer husus da Safevîlerin doktriner düzeyde İsnâaşeriye Şiiliğini kabul etmiş olmalarına rağmen propaganda tarzı olarak İsmaili Şiiliğin propaganda tarzını benimsemiş olmalarıdır." (Çelenk, 2014: 10). Safeviler tarihsel hafızaya yerleşen Şia toplumunun birikmiş enerjisini, (Şeriatı, 2017: 49) keskin bir bilinçle ve Şii

toplumunun o içsel inancına dayanarak siyasal güçlerinin hizmetinde kullanarak kendi siyasal düzenlerini böylece halkın ruh, vicdan ve düşünce derinliklerine kurmayı başardılar (Şeriati, 2017: 49).

Hodgson, Şah İsmail'in Şii yönetimi oluşturmayı amaçlamadığı aynı zamanda Sünniliği de silip süpürmek istediğini anlatır (Hodgson, 1993: 24). İsmail ve takipçileri bir Fars milleti bina etmekle ne kadar ilgiliyseler, daha mutlakiyetçi bir devlet bina etmekle de o kadar ilgiliydiler (Hodgson, 1993: 30). Safevi hareketi iki sağlam sütun üzerine yerleştirilmiştir: Şia mezhebi ve İran milliyeti ve gelenekleri. Dini bakımdan Şia, etnik bakımdan İran milliyetine dayanan bu iki sınır Şeriati'ye göre İran'ı büyük İslam ümmetinden ve İslam giysisini giymiş bulunan ve Safevilere rakip güç oluşturan büyük Osmanlı ülkesinden her yönden ayırıyordu (Şeriati, 2017: 89). "Şuubi nasyonalizmin kök salmamasına karşın, Safevi nasyonalizmi toplumda Şuubi nasyonalizmi gibi köksüz ve yankısız kalmadı; halkın dini inancını ve hassas vicdanını kullanarak İslam'la -ki halkın dini inancıydı- karıştı." (Şeriati, 2017: 90). Şeriati inanç ve siyasetin ittifakını ortaya çıkardığı bu yeni olguya "Şia'da 'itret' ve 'velayet' arasında akrabalık, bitişme ve birlik bağı, Şuûbîlik'teki 'veraset' ve 'saltanat' yoluyla sağlanmış olacaktır böylece. Sonuçta 'İslam nübüvveti' ile 'Sasani saltanat'ından oluşan bir tür 'Şu'ûbî Şiilik', düalist ve çelişik bir terkip ortaya çıkaracaktır." (Şeriati, 2017: 100) ifadesiyle dikkat çekmektedir.

SONUÇ

Ümmet ve birlik vurgusunun yapıldığı İslam inancında Hz. Peygamberin vefatıyla birlikte başlayan yönetim hakkı iddiası çerçevesinde şekillenen hilafet /imamet sorunsalı erken dönemde toplum içerisinde yorum farklılıklarına dayalı olarak şekillenen fikri bir ihtilaf olarak kalmıştır. Hulefa-i Raşidin döneminde Ebu Bekr, Ömer, Osman ve Ali (r.a) arasında birbirlerine karşı bu ihtilaf söylem ve fikri sınırların dışına çıkmamıştır. Ancak Hz. Osman'ın şehadeti ve Hz. Ali'nin hilafeti döneminde fiili mücadeleler başlamıştır. Tarihsel sürecin başlangıcında dini bir hüviyet taşımayan bu durum asrı saadetin atmosferinden uzaklaştıkça ve yeni sosyal-siyasal etkenlerinde dahil olmasıyla birlikte yeni boyutlar kazanmaya başlamıştır.

Bu yeni dönemde Ali taraftarlığı olan Şia sosyo-politik bir yaklaşım olmaktan çıkarak dini bir nitelik kazanmaya başlamıştır. Kendi literatürü, terminolojisi ve tarihi oluşmaya başlayan Şia siyasi ortamında etkisiyle sistematiği oluşan bir mezhep halini almaya başlamıştır. Kendi akidesi, pratikleri, felsefesi oluşmaya ve yerleşmeye başlayan Şia kendi merkezini inşa etme sürecine girmiştir. Bu teşekkül sürecinde kendi içindeki fikri, sosyal ve dini ayrışmalar da yaşayan Şia tüm bunlara rağmen siyasal bakımdan bir kopukluk yaşamamıştır. Bu noktada ortaya çıkan "imamet" Şia'nın kendi içinde her ne kadar farklı alt-mezhepsel gruplar oluşmasına ve fikri ayrılıklara neden olsa da Sünni merkez karşısında ise birleştirici bir işlev görmüştür. Dini bir vasıf kazanan yönetici makamı olarak "imamet" artık sadece veraset ile ilgili bir kavram olmayıp "velayet" kimliği de kazanmıştır. Siyasal alandaki çekişme,

ihtilaf ve mücadele itaat-isyan sınırını aşarak itikadi bakımdan değerlendirilmeye başlamıştır.

Şiiliğin Safeviler dönemiyle birlikte resmi bir devlet inancı olarak güç kazanmasıyla ve aynı zamanda Safevi devletine güç katmasıyla birlikte mezhepsel sürecini tamamlamış olan Şia kurumsal varlığını da inşa etmeye başlamıştır. Safevi dönemiyle birlikte başlangıçtaki sosyo-politik yapısı değişerek teo-politik bir kimliğe bürünmüştür. Etnik bakımdan Arap-Fars, statü bakımından devlet-inanç etkileşimi İslam tarihi ve Şii mezhep tarihi bakımından günümüze kadar etki edecek yeni bir işlev kazanmıştır. Medine'de peygamberin vefatından sonra ortaya çıkan peygamberin ashabı arasındaki kimin idareci olacağı hususu günümüzde etnik ve coğrafi sınırları aşarak ve dini bir kimliğe bürünerek ulus-üstü, uluslar-arası "ümme" meselesi olarak varlığını korumaya devam etmektedir. İmamet meselesi konusunda, Şia ve Sünniler arasında farklı düşünce biçimi olmanın ötesinde Şia'nın kendi içindeki tartışmalarının da gösterdiği üzere Şia'nın kendi içinde de üzerinde ittifak edebildikleri bir akide oluşturulamamıştır. Şia'nın kendi içindeki bu farklı ayrışmalar mezhepleşme sürecinde imamet meselesinin Şia'nın kendi iç dengesinde bile sosyo-politik yönünün teo-politizme evrilmesine işaret etmektedir.

KAYNAKÇA:

- Cleveland, William L. (2008), *Modern Ortadoğu Tarihi, Agorakitaplığı*.
- Cooper, John.(2005), "Safevî İran'ının Dini Entelektüel Ortamı Üzerine Bazı Mütalâalar", *İslam'da Entelektüel Gelenekler*, Farhad Daftary, İnsan Yayınları, İstanbul.
- Corbin, Henry (2001), *İslam Felsefesi Tarihi, İletişim Yayınları*.
- Cübran, Mesud (1992), *el-Raid, Darü'l İlm li'l-Melayin*, Beyrut.
- Çayiroğlu, Yüksel (2013), "Ehl-i Sünnet ile Şia Arasındaki Temel İhtilaf Noktaları", *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, cilt 15, sayı:1, s.199-243.
- Çelenk, Mehmet (2013), "Safeviler Döneminin Şii-Sünnî İlişkileri Üzerindeki Etkisi", *e-makâlât Mezhep Araştırmaları*, VI/2 (Güz 2013), s.63-85.
- Çelenk, Mehmet (2014), "Safevîlerin Din Politikası ve İran'ın Şiileşme Seyri", *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 4, s.7-35.
- Çınar, Gülay Karadağ (2017), "Safevi Devleti'nde Dini Otoritenin Temsilcisi Şahlar ve Şii Ulemayla İlişkileri", *İran Çalışmaları Dergisi*, c.1, s.1, s.11-51.
- Daftary, Farhad (2016), *Şii İslam Tarihi*, Alfa.
- Dalkıran, Sayın (2000), "İran Safevi Devleti'nin Kuruluşuna Şii İnançların Etkisi ve Osmanlı'nın İran'a Bakışı", *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Yıl. 2000, S.18, s.49-96.

- Ekinci, Ahmet (2019), "Caferi Fıkhının Doğuşu ve Dönemleri", İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi, sy. 33, s.523-546.
- El-Küleynî (2007), *Usulu'l-Kafi*, c.1, Menşuratu'l Fecr, Beyrut.
- El-Nevbahti (2012), *Fıraku'l Şia*, Menşurat el-Rıda, Beyrut.
- Gündüz, Tufan (2013), *Son Kızılbaş Şah İsmail*, Yeditepe Yayınevi.
- Halawi, Majed. Updated by Zouhair Ghazzal. "Alawi", *Encyclopedia of The Modern Middle East & North Africa Second Edition, Volume 1*, Ed: Philip Mattar, Thomson Gale.
- Huntington, Samuel P (2006), "Medeniyetler Çatışması mı?", *Medeniyetler Çatışması*, Der: Murat Yılmaz, Vadi Yayınları.
- Hitti, Philip K. (1959), *Syria A Short History*, The Macmillan Company, New York.
- Hodgson, M.G.S. (1993), *İslam'ın Serüveni*, c.3, İz Yayıncılık.
- İbn Hazm (2017), *el-Fasl*, c.2, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul.
- İbrahim Mustafa, Ahmet Hasan Zeyyat, Hamid Abdulkadir, Muhammed Ali Neccar (1992), *Mu'cemu'l Vasıt, Çağrı Yayınları*, İstanbul.
- Kaplan, Doğan (2008), "Şiiliğin İran Topraklarında Egemenliği: Safeviler Öncesi Arka Plan ve Safevi Dönemi Şiileştirme Politikaları", *Marife-Şia Özel Sayısı*, yıl: 8, sayı: 3 Kış Konya, s.183-203.
- Karpat, Kemal H. (2001), *Ortadoğu'da Osmanlı Mirası ve Ulusçuluk*, İmge Kitapevi.
- Kennedy, Hugh (2005), "İslam'ın İlk Dört Asrında Entelektüel Hayat", *İslam'da Entelektüel Gelenekler*, Farhad Daftary, İnsan Yayınları, İstanbul.
- Köprülü, Mehmet Fuad (2014), *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, Alfa Tarih.
- Kurtz, Lester R. (1983), "The Politics of Heresy", *American Journal of Sociology*, Vol. 88, No. 6 (May, 1983), The University of Chicago Press, s. 1085-1115 https://www.jstor.org/stable/2778965?seq=1#metadata_info_tab_contents Erişim Tarihi: 23.09.2020
- Langer, Robert and Simon Udo (2008), "The Dynamics of Orthodoxy and Heterodoxy. Dealing with Divergence in Muslim Discourses and Islamic Studies", *Die Welt des Islams*, Vol. 48, Issue 3/4, s.273-288 <https://www.jstor.org/stable/27798270>, Erişim Tarihi: 15-06-2020,
- Lewis, Bernard (2018), *Ortadoğu İki Bin Yıllık Ortadoğu Tarihi*, Arkadaş.
- Madelung, W. (1997), "Shi'a", *The Encyclopedia of Islam New Edition*, Eds: C. E. Bosworth , E. Van Donzel, W. P. Heinrichs, G. Lecomte), Vol.IX, Leiden Brill.

- McDonough, Sheila (2005), "Orthodoxy and Heterodoxy" Encyclopedia of Religion, Ed: Lindsay Jones, Second Edition, c.10, Thomson Gale.
- Minorsky, V. (1953), Studies in Caucasian History, London: Taylor's Foreign Press: 1953.
- Mohammad Ali Amir-Moezzi ve Christian Jambet (2018), What is Shi'i Islam? An Introduction, Routledge.
- Muhammed Ebu Zehra, Mezhepler Tarihi, Hisar Yayınevi.
- Nasr, Seyyed Hossein (1987 and 2005), "Shiism: Ithna 'Ashariyah", Encyclopedia of Religion Second Edition Ed: Lindsay Jones, c.12, Thomson Gale.
- Nasr, Seyyid Hüseyin (2019), Modern Dünyada Geleneksel İslam, İnsan.
- Nelsen, Brent F. & Guth James L. (2015), "Religion in the European Union: The Forgotten Factor", Nations under God The Geopolitics of Faith in the Twenty-First Century, Eds: Luke M.Herrington, Alasdair McKay & Jeffrey Haynes, E-International Relations Publishing Bristol.
- Onat, Hasan (1993), Emeviler Devri Şii Hareketleri ve Günümüz Şiiliği, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara.
- Pinault, David (2004), "Shi'a, Imami (Twelver)", Encyclopedia of Islam and the Muslim World Vol.2, Ed: Richard C. Martin, Thomson Gale.
- Saïd Amir Arjomand (2016), Sociology of Shi'ite Islam Collected Essays, Brill, Leiden Boston.
- Saleh, Fauzan (2001), Modern Trends in Islamic Theological Discourse in 20th Century Indonesia: A Critical Survey, Brill.
- Shahab, Ahmed (2017), Before Orthodoxy The Satanic Verses in Early Islam, Harvard University Press.
- Stewart, Devin J. (1998), Islamic Legal Orthodoxy, Twelver Shiite Responses to the Sunni Legal System, The University of Utah Press, Salt Lake City.
- Şehristani (2015), el-Milel ve'n-Nihal, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul.
- Şeriati, Ali (2017), Ali Şiası, Safevi Şiası, Fecr, Ankara.
- TDV İslam Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/imamet> , Mustafa Öz; Avni İlhan, 05.03.2021.
- TDV İslam Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/isnaaseriyye> , Ethem Ruhi Fırlalı, 07.03.2021.
- TDV İslam Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/kutub-i-erbaa> , İlyas Üzüm, 09.03.2021.
- TDV İslam Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/safeviler> , Tufan Gündüz, 13.02.2021.

TDV İslam Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/sia> , Mustafa Öz, 13.02.2021.

Topaloğlu, Bekir. Kelâm İlmi Giriş, Damla Yayınevi, İlaveli Beşinci Baskı.

Ünügür, Peyman (2019), "III-XI. (IX-XVII) Asırlar Arasında İmâmiyye Şîa'sının Rivayetleri Deđerlendirmede Metin Tenkidi Kullanımı", İlahiyat Akademi Dergisi, cilt.6, sa.7. s.283-325.

Watt, W. Montgomery (1998), İslam Düşüncesinin Teşekkül Devri, Birleşik Yayıncılık.

TURKEY'S SECULARISM EXPERIMENT AS AN IMPEDIMENT TO DEMOCRATIC CONSOLIDATION¹

Research Article

Begüm BURAK²

Abstract

Despite having a secular government since the foundation of Turkish Republic, certain segments of Turkish society have suffered from the pathological state-religion relationship. Turkey has been one and only Muslim and also a secular democratic country in the Middle East. Thus politics and religion relationship in Turkey has been of scholarly endeavor. The sui generis secularism style of Turkey has steadily undermined democratic consolidation as a result of weakening the principles of religious pluralism and equality. Using "assertive secularism" coined by Ahmet Kuru (2006) and "democratic consolidation" described by Alfred Stepan and Juan Linz (1996) as the theoretical framework, the purpose of this study is to cover the problem of democratic consolidation in Turkey vis-à-vis the illiberal and nondemocratic practices secularism policies have steadily caused. The Alevi citizens, and practicing Muslim citizens (in this study the women wearing headscarf) have been subjected to unfair state policies. The argument of this study is that Turkey's secularism weakens democracy rather than making it a consolidated one. The headscarf ban until it is lifted in 2013 has been one of the problems that eroded democratic consolidation in Turkey. With regard to Alevi citizens, the Directorate of Religious Affairs (DRA) which put a state-sponsored monopoly over religious life has been another factor that has undermined democracy. DRA has narrowed the social and legal grounds of religious pluralism. The exclusion of Alevi citizens from the DRA has created crisis repeatedly. Alevi citizens face discrimination and this erodes democratic consolidation as well.

Keywords: Alevis in Turkey, Assertive Secularism, Headscarf issue, Directorate of Religious Affairs, Democratic Consolidation.

¹ This research article is the refined version of the presentation prepared for the 16th CEU Annual Doctoral Conference held by Central European University.

² Dr, Independent Researcher, begumburak1984@gmail.com, ORCID: [0000-0002-0071-7330]

Received: 2 March 2021

Accepted: 16 April 2021

DEMOKRATİK PEKİŞMENİN ÖNÜNDE BİR ENGEL OLARAK TÜRKİYE'NİN LAİKLİK DENEYİMİ

Araştırma Makalesi

Özet

Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan bu yana laik bir siyasi sisteme sahip olmasına rağmen, Türk toplumunun belli kesimleri patolojik devlet-din ilişkisinden muzdarip olmuştur. Türkiye Ortadoğu'da hem Müslüman ve hem de aynı zamanda laik ve demokratik tek ülke olmuştur. Bu nedenle Türkiye'de siyaset ve din ilişkisi bilimsel olarak ilgi konusu olmaktadır. Türkiye'nin kendine özgü laiklik tarzı, dini çoğulculuk ve eşitlik ilkelerinin zayıflatılmasının bir sonucu olarak, demokratik pekiştirmenin önüne geçmiştir. Teorik çerçeve olarak Ahmet Kuru (2006) tarafından ortaya atılan "baskıcı laiklik" ve Alfred Stepan ve Juan Linz (1996) tarafından tanımlanan "demokratik pekişme" kullanılarak, bu çalışmada amaç, Türkiye'deki demokratik pekişme sorununu laiklik politikalarının yol açtığı liberal ve demokratik olmayan uygulamalar özelinde ele almaktır. Alevi vatandaşlar ve dindar vatandaşlar (bu çalışmada başörtülü kadınlar) haksız devlet politikalarına maruz kalmıştır. Bu çalışmadaki argüman, Türkiye'deki laikliğin, demokrasiyi sağlamlaştırmaktan çok zayıflattığıdır. 2013'te kaldırılan başörtüsü yasağı, Türkiye'de demokrasinin pekişmesini engelleyen sorunlardan biri olmuştur. Alevi vatandaşlarla ilgili olarak ise, dini yaşam üzerinde devlet destekli bir tekel oluşturan Diyanet İşleri Başkanlığı demokrasiyi zayıflatan bir başka faktör olmuştur. Diyanet, dini çoğulculuğun sosyal ve hukuki temellerini zayıflamıştır. Alevi vatandaşların Diyanet tarafından dışlanması kriz yaratmıştır. Alevi vatandaşların ayrımcılığa maruz kalması da demokratik pekişmeyi engellemektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye'deki Aleviler, Baskıcı laiklik, Başörtüsü meselesi, Diyanet İşleri Başkanlığı, Demokratik pekişme

INTRODUCTION

Being founded on the heritage of a multiethnic and multi-religious empire, the Turkish Republic witnessed a heavy homogenization process as parts of the nation-building project. In the nation-building process, certain groups have been subjected to discrimination in the aftermath of the definition of who can be a “desired citizen” under Republican regime. During the nation-building process, the limits of citizenship were drawn. It can be said that if the citizenship is used as a tool for modernization and nation building, citizenship then becomes formalized pragmatically based on the needs of modernization (Burak, 2015: 27). This is one of the reasons why Kemalist elites used the citizenship regime as a tool in social engineering, and even demonizing the undesired citizens within the scope of the state ideology.

The citizenship regime in Turkey has its constitutive others through which it reproduces itself. These others of the Kemalist regime consist of the Kurds, Alevi, non-Muslims (Greek Orthodox, Jews and Armenians as stated in the Lausanne Peace Treaty) and the pious Muslims. This study attempts to analyze how Turkish secularism practices have repeatedly undermined democratic procedures and processes with regard to Alevi citizens and pious Muslim citizens (headscarf wearing women). In other words, this study is an attempt to analyze how certain secularism practices have impeded democratic politics with a special emphasis on Alevi identity and pious Muslim identity. Concerning these identities, the Directorate of Religious Affairs, and the ban of headscarf that was finally lifted in 2013 will be under scrutiny.

In the early years of the Republic, the top-down process of modernization included a considerable degree of secularization. The aspiration for adopting a Western type of social and political life further strengthened the secularizing reforms. The secularization policies such as the abolition of religious colleges and the creation of the Directorate of Religious Affairs all helped the new regime put religion and its expression under state control. In this study, by trying to explore the main determinants of the relationship between democracy and secularism, a critical point of view will be revealed to address the Turkish case. The main argument of this study is that the state policies toward religion in Turkey have constituted a major problem in the consolidation of democracy although a considerable degree of development has been achieved in order to make these practices more compatible with democratic norms.

Turkey is the only secular and democratic country among Muslim majority countries in the Middle Eastern region. In this regard, analyzing Turkish case is significant for pursuing answers to the following questions: “How can secularism practices promote democratic consolidation?” “How far can religion and secularism be reconciled?”

Following the objective of analyzing how certain secularism practices in Turkey have impeded democratic consolidation with a special emphasis on Alevi

identity and pious Muslim identity. firstly, the conceptualizations of Kuru's "assertive secularism" and Linz and Stepan's "democratic consolidation" will be addressed as the theoretical framework. Then, Turkish secularization history and secularism policies since the establishment of the Republic up until 2018 when a presidential regime was introduced will be addressed. In the next chapter, the state policies towards the Alevi citizens and pious Muslim citizens and how these policies transformed over time will be evaluated based on two dimensions: The Directorate of Religious Affairs and the headscarf issue. These two dimensions will be covered with definitions and historical developments. Finally, in the analysis chapter, the impact of the secularism policies upon Alevi citizens and pious Muslim citizens will be evaluated through the conceptualizations aforementioned.

1.Theoretical Considerations: Assertive Secularism and Democratic Consolidation

Secularism in general sense can be defined as a philosophy advocating the separation of religion and state whereas secularization can be defined as the process whereby religious thinking and institutions lose significance in social life (Wilson, 1966:11). Secularism history has different reflections in Eastern and Western world. Based on the features of state-religion relationship, secularism has different types. According to Ahmet Kuru, there are two models of secularism: Assertive secularism and passive secularism. Kuru (2006: 146) writes that in the Anglo-Saxon world especially in the US, the dominant ideology is "passive secularism" which allows public visibility of religion. On the contrary, the dominant ideology in countries such as France is "assertive secularism" which aims to confine religion to the private domain. The states which adopt assertive secularism exclude religion from the public sphere and play an assertive role as the agents of a social engineering project. The idea of assertive secularism restricts the religious presence in politics and this generally results in the marginalization of different identities.

France is one of the countries adopting assertive secularism. In French Constitution, the state is defined as a secular state. The basic dynamics determining the religion-state relationship in France have been the French Revolution and the law made in 1905 regarding the separation of the state and the church. This law provided the political, ideological and financial separation of the state from the church and aimed to put church properties under state control (Yılmaz, 2014: 13). The French-type of secularism which has an exclusive and repressive character aims at providing a homogeneous national identity and a secular public sphere. It can be said that assertive secularism is a "comprehensive doctrine" that aims to eliminate religion from the public space (Kuru, 2006). The assertive secularist elites defend the idea of confining religion to the home and to the individual's conscience.

Turkey is a country where assertive secularists have been heavily dominant. The Kemalist elites who claim to preserve the legacy of Atatürk,

defend the existing dominance of assertive secularism, whereas the conservative elites – as evident in Justice and Development Party circles today – want to promote passive secularism. The assertive secularist elites, such as the Republican People's Party officials want to confine Islam to the private sphere.

On the other hand it is stated that democratic consolidation is fully realized when democracy has become “the only game in town” (Linz and Stepan, 1996). Democratic consolidation includes three dimensions. The first dimension is the behavioral dimension. A democracy is considered consolidated when there is no noteworthy political actor that seeks to overthrow the democratic regime or by force try to secede from the state (Linz and Stepan, 1996: 6). The second dimension involves attitudes of the citizens. A democracy becomes “the only game in town” when the majority of the citizens are convinced that the institutions and democratic procedures are the most suitable system for governing. (Linz and Stepan, 1996: 6). The third dimension of democratic consolidation is related with the constitutional dynamics. A democratic consolidation is completed when governmental and non-governmental actors within the state are subjected to and adapted to the specific laws that are put in place to resolve conflict.

Linz and Stepan (1996: 7) argue that a consolidated democracy requires five interrelating arenas for such consolidation to exist. If there is an absence of these prerequisites, they must either be formed or created for a democracy to be consolidated. The civil society is the first of these interrelating arenas. The civil society is important as it is the arena where self-organizing groups, movements, journalists and individuals can share their opinion. Thus civil society acts as a counterweight to anti-democratic or corrupt forces (Linz and Stepan, 1996: 7). The second interrelating arena is political society. Linz and Stepan explain that the political society is the arena in which the political entity is set up and contestation of power occur. It is where the legitimate right to practice control over public power is built. It provides legal safeguards which are ingrained in the rule of law and regulated by an objective state apparatus (Linz and Stepan, 1996: 8).

The third arena required for a consolidated democracy is related to the principle of the rule of law. The rule of law upholds the framework for how these societies operate in consolidating a democracy. The fourth reinforcing arena of democratic consolidation is the bureaucratic structure. The fifth arena addresses the economic system. It is known that the economic development has a positive impact on democratization.

2. Historical Background of Turkey's Secularization

According to Taylor (2007: 1-3) there are three characterizations of secularization. The first one is related with the separation of state institutions from religious institutions. In this regard, religion is left to the private domain. The second characterization of secularization is about the decline of religious

practices in the domain of public space. The third one calls for a shift from a society where belief in God is unchallenged to the one in which it is understood to be one of the choices among the others. Based on the explanation of Taylor, it can be said that Turkey had an all-compassing secularization process in the early Republican period. However Turkey's secularization process dates back to the late Ottoman times.

2.1. Turkey's Secularization History (1839-1950)

Turkish secularization history is directly related with Turkish modernization history. The Turkish modernization process has begun in the 1800s in the Tanzimat Era. In this era, the first signs of a secular understanding were seen (Burak, 2012: 71-72). In the nineteenth century, the Ottoman Sultans decided to establish a European-type of centralized bureaucracy and adopted laws and institutions from Europe. The Tanzimat Edict which was declared in 1839 witnessed the first attempts of secularization. One of the key developments in that century was the Ottoman Constitution published in 1876. According to the Constitution all of the subjects of the Empire were to be called Ottomans, without distinction whatever faith they had. However it was also stated that the religion of the empire was Islam (Hanioglu, 2008). The secularization policies in late Ottoman times had been shaped by the intellectuals such as Abdullah Cevdet. Abdullah Cevdet was known as an absolute westernizer. He wanted to make society have a form purified from religion. The westernization understanding of Abdullah Cevdet was based on a strict idea of positivism (Saygin and Onal, 2008: 25).

Mustafa Kemal Atatürk established Turkish Republic in 1923 in the aftermath of National Independence War. The ideology known as "Kemalism" is based on two main principles: Turkish nationalism and secularism. In the single party regime led by Republican People's Party, the state elites got engaged in a heavy modernization process and one of the central aims was to erase the impact of religion from both public and private lives. In 1924, the caliphate was abolished. The Directorate of Religious Affairs (DRA) was established in 1924 to replace the Ottoman Ministry of Religious Affairs and Foundations. The DRA aimed to represent the Sunni Islam and through this institution the state aimed to put religious activities under control. The Directorate as a government agency led to the exclusion and discrimination of Alevi citizens and this has created crisis repeatedly.

In the following years, the Islamic schools were abolished. The Ottoman fez was banned and the European-style hat was imposed by law for government officials. The Islamic calendar was abolished and the Gregorian one was adopted and the Arabic alphabet was replaced with the Latin alphabet. In addition, in 1928 the principle of "laiklik" (adopted from the French "laïcité") was established in the Constitution as a feature of the Turkish Republic.

Other measures that were implemented to weaken influence of religion in Turkish society was the change of the weekly holiday from Friday to the day of Sunday like the other countries. In terms of political discourse of Atatürk's political party, Republican People's Party, the principle of secularism was accepted as one of the "Six Arrows" of the Party in 1932. In 1942, Arabic ezan (call to prayer) was forbidden.

2.2. Secularism Practices in Multi-Party Years (1950-2002)

After the transition to multi-party system in 1950, the strict state policies about secularism began to relax. In 1950, Democrat Party (DP) gained electoral victory and became the ruling party and the policies of DP led to the softening of the strict secularization policies of the single party regime. Many of the votes for DP came from conservative and rural areas (Weiker, 1963: 8-9). One of the signs of the relaxation of the strict secularization policies was the legitimization of the Arabic call to prayer.

The visibility of religion especially that of Islamic groups and organizations increased during the DP rule. The number of Quran courses increased significantly. DP extended the number of institutions for the training of imams (religious civil servants). In religious instruction in public schools, DP revised that arrangement to allow all students to receive religious instruction automatically unless their parents requested that their children should not get this instruction. In addition, the strengthening of Sufi brotherhoods was witnessed. The Nurcu movement gained power in society and this alarmed the secular circles. The accusation of DP for Islamizing the country and undermining secularism principle was among the causes of the military coup in 1960. In the aftermath of 1960 military coup, state-religion relationship got a new form. The Constitution of 1961 introduced the freedom of association and this gave rise to the emergence of Islamic associations (Toprak, 1988: 124). The first Islamist party was National Order Party established in 1970. However, it was banned by Constitutional Court but reopened under a new name.

In 1971, a second military intervention occurred it was a partial coup rather than taking power directly, the military forced the resignation of the government. The constitution was amended twice and the amendments cut back on individual rights and increased the power of the executive branch and the military elites. A fully-fledged military coup was staged in 1980. In 1982, a new constitution was drafted. The second Article of the 1982 Constitution stated that the Republic of Turkey is a democratic, secular and social state. The beginning of the Constitution stipulated that as a requirement of the principle of secularism, the feelings of religion can never be mixed with state affairs and politics. With regard to having the right to religious education, an article of 1982 Constitution designated that religious education is to be applied under the supervision of the state (Oğuz, 2012: 196).

In the post-1980 period, Turkey took some measures against communist threat. One of them has been the promotion of Turkish-Islam Synthesis ideology. Turkish-Islam Synthesis can be defined as a right-wing ideology that emerged in the late 1970s and got stronger after the 1980 military coup (Eligür, 2010, 85-135). According to Çiler Dursun (2003) Turkish-Islamic Synthesis combines the concepts of “nationalism” and “Islamism” on the basis of Muslim identity. The emphasis put on Turkish Islamic Synthesis in the 1980s started to show its effects in the 1990s. By the 1990s, Islamism gained electoral victory and the Welfare Party came to power under such conditions. The Welfare Party has been one of the most critical political Islamist parties in Turkish politics.

It is known that, the issue of secularism has been the most triggering factor in paving the way for a state crisis in the late 1990s. The government was accused of abusing religion for political purposes and after the National Security Council meeting held on February 28, 1997 the government was forced to resign. Before this process known as February 28 process, the initiative of the Islamist Welfare Party to lift the ban on the beard and headscarf in the public offices, and the mosque project in Taksim increased tensions and created secularism debates in the society. Such steps of Welfare Party paved the way for a court file issued in State Security Court for the closure of the party in late 1996.

2.3. Secularism Experiment in Justice and Development Party Era (2002-2018)

Recep Tayyip Erdoğan founded the Justice and Development Party (JDP) in 2001 and since 2002 the JDP has exercised a single party rule. The JDP elites reject formal reference to religion or to the identification of being “Muslim democrats” as suggested in Europe (Aydın and Çakır, 2007: 116). The identity of the party is called as “conservative democracy” (Akdoğan, 2004).

In the history of the Turkish Republic, there have been two main models of secularism. The first categorization of secularism can be seen as assertive secularism that limits the visibility of religion in the public sphere. However this secularism understanding was transformed under JDP rule. The JDP redefined secularism in line with society’s expectations. Erdoğan rule adopted passive secularism and opened a broader space in public sphere for the religion by stressing the importance of state neutrality for all faiths. Erdoğan recognized problems of Islamic identity such as the headscarf ban. In 2013, under Erdoğan’s leadership, within the scope of a democratization package the headscarf ban in public offices was removed.

The JDP redefined secularism in line with passive secularism or Anglo Saxon secularism (Kuru, 2009). The JDP elites redefined secularism in the party program. Accordingly, secularism was defined as a principle to protect religious pluralism without any discrimination or pressure from the state.

“Our party considers religion as one of the most important institutions of humanity and secularism as a pre-requisite of democracy and an assurance of the freedom of religion and conscience. It also rejects the interpretation and distortion of secularism as enmity against religion. Basically, secularism is a principle which allows people of all religions and beliefs to comfortably practice their religions to be able to express their religious convictions and live accordingly but which also allows people without beliefs to organize their lives along these lines. From this point of view, secularism is a principle of freedom and social peace” (Axiarlis, 2014: 72).

The period of 2002-2008 is regarded as the period when JDP took concrete steps and political initiatives in a limited scope and these were generally analyzed in the context of democratization and religious liberties (Szymański, 2007: 23). The first attempt to change the form of secularism over education occurred in 2005 with the regulations about imam-hatip schools and headscarf issue however it faced the veto of Ahmet Necdet Sezer, the then president who was known as a hardcore Kemalist statesman.

Another important development concerning secularism is the presidential elections of 2007. The step of ruling Justice and Development Party to elect Abdullah Gül to be the new president provoked a crisis. Gül has been an effective foreign minister. Nonetheless, secularist state elites saw him as a controversial candidate because of his prominent role in the past in Islamist parties and because of his pious identity with a wife wearing headscarf. Amid this crisis environment, on April 27, 2007, the General Chief of Staff posted a statement on its website accusing the government of having a hidden Islamic agenda. This was known as “e-memorandum”.

On the other hand a major development about secularism has been about the Alevi citizens. In 2009, the JDP government declared the Alevi opening initiative as the first policy that aimed to address the Alevi citizens' demands. The government held seven workshops from June 3, 2009 to January 30, 2010 to address the Alevi citizens' problems. The Alevi citizens have faced denial and pressure policies with regard to their religious and cultural demands since the inception of the Turkish Republic. An initiative of a three-stage plan that foresaw the provision of financial assistance to cem houses (“gathering houses” –cem evleri- places for worship for Alevis) and extending them legal recognition was carried out (Milliyet, November 24, 2007). However, in 2012 the Supreme Court of Appeals has declared that cem houses cannot be given the status of place of worship.

On the other hand, with regard to the headscarf issue, in 2013 the JDP government released a democratization package. The package included the expansion of political rights, education in languages other than Turkish in

private schools, and removal of the ban on the headscarf in public offices. On October 8, 2013, the JDP lifted the headscarf ban in government offices.

With JDP's coming to power, Turkey has witnessed a certain degree of liberalization in state-religion relationship. The authoritarian practices that used to dominate state-society relationship with regard to secularism have been undermined to an important degree. The steps taken such as the lift of headscarf ban and Alevi opening liberalized state attitude towards secularism. However for the Alevi citizens the transformation of secularism practices has not been sufficient. Alevis still have demands such as the extension of legal recognition for Alevi worship places.

3. Secularism and the Directorate of Religious Affairs

The basic characteristics of Alevism are different from the ones of Sunnism. The "gathering houses" (cem evleri) rather than the mosque is the place of worship for Alevi people. Alevis attend prayer meetings without gender segregation. Instead of fasting during Ramadan Alevis fast during Muharrem month. The Directorate of Religious Affairs (DRA) was established to represent and promote Sunni Islam and through the Directorate, the state has aimed to put religious activities under control. The exclusion of Alevis from the Directorate has created crisis repeatedly.

The Kemalist regime wanted to create a Turk-Sunni identity. After the foundation of Turkish Republic, Alevis faced state actions that affected their identity drastically. The Alevis faced religious and sectarian challenges as a result of homogenization policies in the early Republican era. In this environment the Directorate of Religious Affairs was established in 1924. The Directorate of Religious Affairs (DRA) was established to replace the Ottoman Ministry of Religious Affairs and Foundations. The DRA aimed to represent the Sunni Islam and through this institution, the state aimed to put religious activities under control. The exclusion of Alevis from the Directorate of Religious Affairs has undermined democracy. This was also seen as a practice against secularism as it promotes a particular understanding of Islam, Sunni Islam. It can be said that Kemalist elites created a Sunni-centered public control over religious groups rather than breaking all state ties with religion (Koçan & Öncü, 2004: 472).

In the single party years, the state exercised a heavy control over religion through DRA. In the multi-party years, one of the biggest problems of the Directorate was the shortage of trained personnel.

The Director of Religious Affairs of the time-being, Ahmed Hamdi Akseki accused the Ministry of Education of failing to educate people for the DRA (Akseki, 1951: 19). With the aim to fight this problem, İmam Hatip schools and a Higher Islamic Institute were opened in 1951 (Ulutaş, 2010: 393). The 1960 military coup did not make fundamental changes in the structure of the DRA. However some important steps were taken to propose changes. The Central Government Organization Research Project was a comprehensive project

regarding central government functions and it also proposed specific changes to the authority of DRA (Dinçer and Ersoy, 1974). A major change was made in 1976 regarding the role of the DRA outside Turkey. The Directorate was given the authority to open representative offices abroad (Ulutaş, 2010: 394).

After the 1980 military coup, the bureaucracy of DRA has grown to considerable size and scope. With the legal revisions made in 2010, DRA was raised from the general directorate to the level of undersecretary. Its budget has increased significantly as its staff in central and provincial organizations got strengthened. (Gibson, 2008: 393).

4. Secularism and the Headscarf Issue

The history of the headscarf problem in Turkey has its roots in the Kemalist top-down modernization project. From the perspective of Turkish secular logic, steps were taken for establishing political and legal institutions in the early Republican era. Among these steps dress code was a significant one. Based on Kemalist Revolutions regarding dress code, the headscarf gradually fell out of use.

The headscarf problem officially emerged in the early 1950s. In 1951, courses were set however no female students took them in the Imam Hatip Schools, then only male students enrolled. This started the debates over headscarf issue (Birdişi and Kaçar, 2017: 9). The debates were over the issue of whether the female students could take the courses with their headscarves or not. In 1968, a university student, Hatice Babacan refused to remove her headscarf while getting into the campus. With the emergence of Babacan event, headscarf problem in the universities emerged.

After the 1980 military coup, the headscarf was banned in university campuses. In 1982, The Higher Education Council (YÖK) issued its order concerning dress and attire, which stipulated a "modern dress". The order provided the following (Cindoğlu, 2011: 34):

"All staff and students of institutions of higher education are required to have dress and attire that accord with the revolutions and principles of Atatürk and are of a civilized and modest shape. All male and female students, including those with foreign nationalities, will wear clean, neat and plain dresses, have their heads uncovered and will not wear a headscarf while in the building of the institution."

Throughout the 1980s and early 1990s, the headscarf ban was not uniformly enforced. The headscarf ban in public offices had included students, personnel of courts of law, government officers and other civil servants. In 1990, the Turkish Grand National Assembly passed a law noting that, "at institutions of higher education, there is no dress code so long as students do not wear outfits that are

not antithetical to the laws enacted". The Republican People's Party applied to the Constitutional Court in order to repeal this article. The court decided that this article is in accordance with the Turkish constitution (Cindoğlu, 2011).

In 1997, a post-modern coup took place in Turkey. During the post-modern coup, the public visibility of headscarf was securitized by the state elites. The ban on headscarf was extended to all universities. Huge demonstrations regarding headscarf freedom were held in these years. An important event about the headscarf issue happened in 1999 showing how the state establishment had viewed the public visibility of religion. In 1999, Merve Kavakçı Affair has been one of the critical events. Merve Kavakçı, a computer engineer with a headscarf had been one of the parliamentary candidates of the Islamist Virtue Party. On the day she arrived in parliament, the deputies ran her out of the building in protest. Many mainstream media outlets depicted Kavakçı as a figure undermining the secular nature of the regime labelling headscarf as a threat to secularism. The forced removal of Merve Kavakçı from parliament had been based on a law coming from the military regime in the early 1980s.

In 2008, a constitutional amendment that would bring freedom to wearing headscarf in the universities has been approved by Turkish Parliament. However, Constitutional Court annulled the parliament's amendment, ruling, "removing the ban was against the founding principles of the constitution" (Birdişi and Kaçar, 2017: 10). In the same period, the JDP was faced with a closure case filed by the Constitutional Court mainly due to its move to lift the headscarf ban, because it was viewed as a political symbol (Çakmak and Dinç, 2010: 79).

On the other hand, the JDP government in September 2013 released a new democratization package. The reforms included the removal of the ban on the headscarf in public offices. On October 8, 2013, the JDP lifted the ban on headscarves for women the working in government offices. The then prime minister Recep Tayyip Erdoğan regarding the headscarf ban said that it had been a regulation that has hurt many young people and caused great suffering for their parents. (Pamuk, 2013).

5. Turkish Style of Secularism as a Factor Hindering Democratic Consolidation

Democratic consolidation as noted earlier requires multiple interrelated factors to come into-being. In Turkish context, democratic consolidation is far from being fully accomplished due to a number of reasons such as the lack of civil society and rule of law. This section is an attempt to analyze the role of secularism practices in hindering democratic consolidation with regard to Directorate of Religious Affairs and the headscarf issue.

Turkey used to have an assertive secularist approach which led to the exclusion and discrimination of certain identities. The top-down modernization project had been accompanied by authoritarian secularization policies. The state

elites not only confined religion to the private sphere they also aimed to control Sunni Islam through the establishment of Directorate of Religious Affairs. Article 136 of the 1982 Constitution establishes a department of religious affairs within the general administration. This is known as the Directorate of Religious Affairs. The employees of this institution are civil servants, and its funds are appropriated from the budget of the administration. This leads to discrimination of Alevi citizens. Both Alevis and Sunnis pay taxes however this institution paves the way for inequality among the citizens. Government involvement in religious affairs undermines citizen equality by favoring certain religious views over others. The separation of religion and state is a critical component of democracy and the lack of such a separation erodes equality within the polity, thereby damaging the foundation of democracy (Brathwaite & Bramsen, 2011: 235).

Tolerance toward different world views and religious identities and respect for human rights is a vital component of democracy. In a democratic state, the political authority does not impose any behaviors upon the public. Democracies are the political systems wherein people can freely make their own choices about what kind of life they will lead: be it a religion-based one or not. They feel free while exercising religious practices. On the contrary, in the form of secularism seen in the French model –assertive secularism – state puts religion under pressure and does not reserve its right of autonomy, thereby also undermining democracy and democratic consolidation.

For several decades Turkish state used to adopt an assertive secularism understanding. As known, in assertive secularism state elites play an active role by excluding religious symbols from the public domain and confining religion to the private domain. This understanding has been evident in state approach towards the headscarf issue up until 2013. Through formal and informal mechanisms the headscarf had been banned. The headscarf problem started in the 1950s and got deepened in 1980s. The Cabinet issued the first regulation addressing headscarf issue in universities in 1981. The regulation required staff working for public organizations and institutions as well as personnel and students at state institutions to wear “ordinary, sober, modern dress”. The regulations also provided that staff and students should not wear headscarf in educational institutions (Wing & Varol: 2005).

In the Feb 28 Process in 1997, some of the women who lost their jobs due to wearing headscarves faced accusations of “attempting to forcefully dissolve the Turkish Republic”. One of them was Hüda Kaya. Kaya is now a member of the parliament in People's Democratic Party- HDP. In 2012 Kaya said the following words about the trials held in late 1990s: “We would like to see those who limited people's right to work and receive education during the Feb. 28 process stand trial. These cases [against coup perpetrators] should not just be opened. Despite positive developments, headscarf-wearing people are still not [allowed to participate] in all walks of life.” (World Bulletin, 2012).

As noted earlier, according to Linz and Stepan (1996) an effective bureaucratic mechanism, a strong civil society, a free market economy, rule of law and autonomous and valued political society are required for democratic consolidation. However the assertive secularist policies as seen in the case of headscarf issue have undermined civil society discriminating the women wearing headscarf. These discriminatory state policies also challenged the legitimacy of the bureaucratic system and political society. In other words, it can be said that the assertive secularism practices have hindered democratic consolidation in Turkey for a considerable period.

With regards to the Directorate of Religious Affairs, it can be said that in Turkey due to the existence of the Directorate of Religious Affairs unlike as seen in the Western world, there is no separation of state and religion. By contrast, state intervention in religious affairs is obvious. In this sense, secularism is exercised as the constitutional control of religious affairs by state elites (Keyman, 2007: 222). Through the DRA, the state also adopts and promotes one certain Islam, that is Sunni Islam. As such, another major sect in Islam, namely Alevism is excluded by public authorities. This is also a contradicting practice with secularism. The state does not adopt an equal distance towards each religious identity but instead favors Sunni Islam. It can be argued that the norm of equal citizenship gets under threat when state discriminates against any religion. This weakens democratic consolidation. One of the dimensions of democratic consolidation is related with the constitutional dynamics. A democratic consolidation is realized when governmental and non-governmental actors within the state are subjected to and adapted to the specific laws (Linz and Stepan, 1996). The DRA is responsible for appointing imams and muezzins representing Sunni Islam however the establishment of such an institution exercises laws for the whole Turkish population be they Sunni or Alevi.

CONCLUSION

This article aimed to analyze Turkey's unique secularism history and secularism policies with a special emphasis of how they influence democratic norms and processes. Following this aim, the theoretical framework of this study is based on the theories of "assertive secularism" coined by Ahmet Kuru and "democratic consolidation" described by Juan Linz and Alfred Stepan. The Alevi citizens, and practicing Muslim citizens (in this study the women wearing headscarf) have been subjected to unfair state policies. The main argument of this study is that despite adopting secularism, Turkey has a fragile democracy rather than a consolidated one.

Turkish secularism has subordinated religion to state authority through the Directorate of Religious Affairs. Iştar Gözaydın (2014: 13) argues that the state makes use of the Directorate as an administrative instrument to indoctrinate and propagate official state ideology. This institution reproduces the otherization of Alevi citizens and inequality among citizens. This institution has been a

controversial institution undermining secularism and weakening democratic norms as well.

For a long time assertive secularism has been dominant in Turkey giving no autonomy to religion in the public sphere. Religious symbols like that of headscarf was systematically labeled as an element that is at odds with secular Republican ideals thus headscarf wearing female students and public personnel faced major discrimination. This has been a threat to democratic consolidation in Turkey. Through excluding certain segments of society, state elites paved the way for the discrimination of some particular citizens, such as the Alevi or headscarf wearing women. Such exclusionary attitudes should be eliminated in order to strengthen Turkish democracy and to make politics and society more plural and liberal.

Secularism in Turkish case has not been a principle that aims to protect freedom of religion. The most important reason why secularism has not served such an aim was about the instrumentalization of religion by state elites in the early Republican era. Religion in Turkey, despite having a secular system has never been independent from the institutional structure of the state and could not find the opportunity to develop as an autonomous institution independent from the public authority. The non-existence of the autonomy of religion has mainly derived from assertive secularism practices. These practices have been clearly evident in two cases: the Directorate of Religious Affairs and the headscarf issue. The DRA was organized according to Sunni interpretation of Islam. The monopoly of DRA over religious life narrowed the legal grounds for religious pluralism in Turkey and this undermined democratic consolidation. The headscarf problem in Turkey first emerged in the early 1950s and got intensified in the 1980s and 1990s. In 2013, the Justice and Development Party government lifted the headscarf ban in public offices. Today every woman is free to wear the headscarf at workplaces or university campuses. This is a really positive development for democratic consolidation however it is not enough as there are major shortcomings in state-religion relationship as addressed in the issue of the Directorate of Religious Affairs.

REFERENCES

- Akdoğan, Y., (2004). *Ak Parti ve Muhafazakar Demokrasi [The Justice and Development Party and Conservative Democracy]*, Alfa Yayınları, İstanbul.
- Akseki A, H. (1951). *İslam Fitri, Tabii ve Umumi Bir Dindir (Istanbul: Matbaai Ebuzziya) Sebilurresad, Vol.102.*
- Axiarlis, E. (2014). *Political Islam and the secular state in Turkey: Democracy, Reform and the Justice and Development Party.* London, New York: I.B. Tauris.

- Aydın S. and Çakır, R. (2007). "Political Islam in Turkey" in *Political Islam And European Foreign Policy Perspectives From Muslim Democrats Of The Mediterranean*, The Centre for European Policy Studies (CEPS), 113-134, [Political Islam and European Foreign Policy \(ethz.ch\)](https://ethz.ch) (15.02.2021)
- Birdişli, F. and Kaçar F., (2017). "Paradoxes of Secularism in Turkey in the European Union Accession Process" <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/311427> (18.02.2021)
- Brathwaite, R., & Bramsen, A. (2011). Reconceptualizing church and state: A theoretical and empirical analysis of the impact of separation of religion and state on democracy. *Politics and Religion*, 4, 229-263.
- Burak, B., (2012). "Can secularism hinder democracy? The Turkish experiment", *İnsan & Toplum*, 2 (4), 65-82.
- Burak, B., (2015). "The Image of the Undesired Citizens in Turkey: A Comparative Critical Discourse Analysis of Hürriyet and Zaman Newspapers", Unpublished PhD Thesis, Fatih University.
- Cindoğlu, D., (2011). *Headscarf Ban And Discrimination: Professional Headscarved Women in The Labor Market*, TESEV Publications.
- Çakmak, C. and Dinç C, (2010). *Constitutional Court: Its Limits to Shape Turkish Politics*, *Insight Turkey* Vol. 12 / No. 4 , pp. 69-92
- Dinçer N.and Ersoy T. (1974). *Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi (MEHTAP) Tavsiyelerinin Uygulanma Durumunu Değerlendirme Araştırması*. Ortadoğu Amme İdaresi, Ankara
- Dursun, Ç., (2003). *Türk-İslam Sentezi İdeolojisi ve Öznesi [The Ideology of Turkish-Islamic Synthesis and Its Subject]*. *Doğu Batı*, Year: 7, (25).
- Eligür, B., (2010). *Mobilization of political Islam in Turkey*, Cambridge University Press.
- Gibson, J., (2008). "God is Great, God is Good: Teaching God Concepts in Turkish Islamic Sermons." *Poetics* 36, 389-403.
- Gözaydın, İ.(2014). "Management of Religion in Turkey: The Diyanet and Beyond." in Çınar, Özgür Heval & Yıldırım, Mine (eds.) *Freedom of Religion and Belief in Turkey*, Cambridge, Cambridge Scholars Publishing, 10-35.
- Hanioğlu, Ş., (2008). *A Brief History of the Late Ottoman Empire*, Princeton: Princeton University Press.
- Keyman, F. (2007). "Modernity, secularism and Islam: The case of Turkey. *Theory Culture Society*", 24(2), 215-234.
- Koçan G., and Ahmet Ö., (2004), "Citizen Alevi in Turkey: Beyond Confirmation and Denial" *Journal of Historical Sociology* 17, No. 4, pp. 464-489

- Kuru, A. (2006). Reinterpretation of Secularism in Turkey: The Case of the Justice and Development Party. In M. H. Yavuz (eds.), *In Transformation of Turkish Politics*. Salt Lake City: University of Utah Press.
- Kuru, A., (2009). *Secularism and State Policies toward Religion: The United States, France, and Turkey*, Cambridge University Press.
- Linz, J., Stepan, A. (1996). *Problems of democratic transition and consolidation. Southern Europe, South America, and post-Communist Europe*. 1996, The Johns Hopkins University Press.
- Milliyet, November 24, 2007
- Oğuz G., (2012). "Beyond Secularism: Faith, Identity And Difference: The Turkish Case", <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/8827> (3.02.2021)
- Pamuk, H., (2013). "Turkey lifts generations-old ban on Islamic head scarf", Reuters News Agency, [Turkey lifts generations-old ban on Islamic head scarf | Reuters](#) (20.01.2021)
- Saygın T. and Önal, M., (2008), "Secularism From The Last Years Of The Ottoman Empire To The Early Turkish Republic", *Journal for the Study of Religions and Ideologies*, Vol: 7 (20), 26-48.
- Szymański, A. (2007). *Secularism in Turkey - What Is It All About Today? Secularism in Turkey* (pp. 1-36). Nottingham: Institute of Political Science University of Warsaw.
- Taylor, C. (2007). *A Secular Age*, The Belknap Press of Harvard University Press.
- Toprak B., (1988). "The State, Politics and Religion in Turkey," in: M. Heper, A. O. Evin (ed.), *State, Democracy and the Military. Turkey in the 1980s*, de Gruyter, Berlin, New York.
- Ulutaş, U. (2010). "Religion and Secularism in Turkey: The Dilemma of the Directorate of Religious Affairs", *Middle Eastern Studies*, 46:3: 389-399.
- Weiker, W. F., (1963). *The Turkish Revolution 1900-1961*, The Brookings Institute, Washington D.C.
- Wilson, B., (1966). *Religion in Secular Society*, London: Watts.
- Wing, A, & Varol, O. (2005). Is secularism possible in a majority-Muslim country?: The Turkish example. *Texas International Law of Journal*, 42(1), 1-54
- World Bulletin. (2012, October 9). "Victims of Turkey scarf ban file complaints against Feb. 28 actors". worldbulletin.dunyabulteni.net (17.02.2021).
- Yılmaz, H., (2014). *Laiklik: Türkiye'deki Uygulamaları, Avrupa ile Kıyaslamalar, Politika Önerileri* [Secularism: Applications in Turkey, A comparison with

Europe, Policy Recommendations], İstanbul: Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları.

COVID-19 İLE MÜCADELEDE DÜNYADA AKILLI KENT UYGULAMALARINA İLİŞKİN BİR DEĞERLENDİRME

Araştırma Makalesi

Sezgin SEZGİN¹

Özet

2019 yılının Aralık ayında Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan COVID-19, insanlık tarihinin karşı karşıya kaldığı en büyük salgın hastalıklardan biridir. Hastalığın insandan insana büyük ölçüde yakın temas yolu ile geçmesi, insan etkileşiminin yüksek olduğu kentsel alanlarda özellikle de büyük kentlerde yayılımını hızlandırmıştır. Nitekim 30 Ocak 2020'de Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından acil durum ilân edilirken, 11 Mart 2020 tarihinde küresel salgın yani pandemi ilân edilmiştir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020). Küreselleşmenin zaman-mekân kavramlarını aşındırdığı günümüzde, malların ve insanların (burada insanların hareketliliği daha önemli) sınır tanımaksızın yer değiştirmesi, hastalığın birkaç ay içerisinde dünyanın pek çok farklı kentinde, devletinde, kıtasında yayılmasını kolaylaştırmıştır. Nihayetinde kentler, görmeye alışık olmadığımız şekilde hayalet kentlere dönüşmüş, ekonomik ve sosyal aktiviteler asgari düzeye inmiştir. Sürdürülebilir kent yaklaşımlarından biri olan 'akıllı kentler', kentlerin günümüzde daha karmaşık hale gelmeleri noktasında yönetimlerini kolaylaştırmak amacıyla ortaya atılmıştır. Bu çalışmada; COVID-19 ile daha etkin mücadele kapsamında dünyanın farklı ülkelerinde gerçekleştirilmiş olan akıllı kent uygulamaları ele alınacaktır. Çalışmanın amacı; daha sürdürülebilir bir kentsel yaşam vaadiyle ortaya atılan akıllı kent uygulamalarının olağanüstü bir salgın karşısında kentsel yaşamı nasıl kolaylaştırdığını ortaya koymaktır. Çalışmada; 'Akıllı kent uygulamaları COVID-19 ile mücadelede nasıl kullanılmaktadır?' araştırma sorusunun cevabı aranacaktır. Araştırma sorusunun yanıtlanabilmesi için yerli ve yabancı literatürden yararlanılmış ve özellikle pandemi dönemi ve sonrasında kullanılan akıllı kent uygulama örnekleri ele alınmıştır. Çalışmada literatür taraması yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Akıllı kent, Sürdürülebilir kent, Akıllı sağlık, BİT.

¹ Araştırma Görevlisi, Kırklareli Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, sezgin_sezgin@hotmail.com, ORCID: [0000-0002-6625-3997]

Makale Gönderim Tarihi: 19 Ekim 2020

Makale Kabul Tarihi: 19 Şubat 2021

AN ASSESSMENT OF SMART URBAN PRACTICES IN THE WORLD IN THE FIGHT AGAINST COVID-19

Research Article

Abstract

COVID-19, which appeared in Wuhan, China in December 2019, is one of the largest epidemics facing human history. The transmission of the disease from person to person largely through close contact has accelerated its spread in urban areas where human interaction is high, especially in large cities. January March 30, 2020 by the World Health Organization (who) declared an emergency, while March 11, 2020 by the global epidemic, that is, a pandemic was declared (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020). At a time when globalization has eroded the concepts of time and space, the unlimited displacement of goods and people (where human mobility is more important) has facilitated the spread of the disease in many different cities, states and continents of the world within a few months. As a result, cities have become ghost cities in ways we are not used to seeing, and economic and social activities have decreased to a minimum. 'Smart cities', one of the Sustainable Urban approaches, have been put forward in order to facilitate their management at the point where cities are becoming more complex today. In this study, smart city practices realized in different countries of the world will be discussed within the scope of more effective combat with COVID-19. The aim of the study is to demonstrate how smart city practices, which are put forward with the promise of a more sustainable urban life, make urban life easier in the face of an extraordinary epidemic. Work; 'How are smart city applications used to combat COVID-19?'the answer to the research question will be sought. In order to answer the research question, domestic and foreign literature was used and examples of smart city applications used especially during and after the pandemic period were discussed. Literature review method was used in the study.

Keywords: COVID-19, Smart City, Sustainable city, Smart health, ICT.

GİRİŞ

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'nun (UNFPA) 2019 yılı verilerine göre dünyada yaklaşık 7,71 milyar insan yaşamaktadır. Toplam nüfusun yaklaşık %55,7'si kentsel alanlarda yaşarken %44,3'ü ise kırsal alanlarda yaşamaktadır. (UNFPA, 2020). Yani günümüzde yaklaşık 4,3 milyar insanın kentsel alanlarda yaşadığı kabul edilmektedir. Birleşmiş Milletler'in 2030 yılı nüfus projeksiyonuna göre bu rakamın 5,17 milyar insana, 2050 yılına gelindiğinde ise 6,68 milyar insana ulaşacağı öngörülmektedir (United Nations, 2019: 9). Dolayısıyla günümüzde kentsel alanlar dünya üzerinde nüfusun en yoğun olduğu alanlardır ve öngörüler gelecekte de bu yoğunluğun artacağına işaret etmektedir.

Kentsel alanlar özellikle sanayi devriminden itibaren istihdam ve üretimin merkezi olmaları ve hizmetlere erişime yakınlıkları nedeniyle yoğun bir şekilde göç almaya başlamış ve nüfusları hızla artmıştır. Artan nüfus kentleri giderek daha karmaşık ve yönetilmesi zor hale getirmiştir. Yine her dönemin kendine özgü şartlarına bağlı olarak kent yöneticilerinden beklenen hizmet niteliği de her geçen gün değişmektedir.

Kentlerin içerisinde bulunduğu sorunlar 1980'li yıllardan itibaren çeşitli kongre ve konferanslarda ele alınmaya başlanmış, bu kapsamda sürdürülebilir kentler üst başlığı altında kentlerin nasıl daha sürdürülebilir hale getirileceğine yönelik çeşitli yaklaşımlar geliştirilmiştir. Yeni Kentleşme Hareketi, Kompakt Kentler, Işımsal Kentler, Öğrenen Kentler, Yürüyen Kentler, Ekolojik Kentler, Yeşil Kentler, Yavaş Kentler ve Akıllı Büyüme ile birlikte özellikle son yıllarda trend olan Akıllı Kentler bu kapsamda ortaya çıkmışlardır.

Akıllı kentler, kısaca kent yönetiminde bilgi ve işlem teknolojilerinin yoğun bir şekilde kullanılması olarak tanımlanmaktadır. Kentlerin çözmek zorunda olduğu sorunları hızlı, etkin, etkili bir şekilde çözüme kavuşturmak amacıyla geleneksel yöntemlerle sürdürülen birçok hizmet, bilgi ve iletişim teknolojileri ile entegre edilerek zamandan ve maliyetten tasarruf edilmek amaçlanmaktadır. Kentlerin 2019 yılı sonlarından itibaren karşılaştıkları en büyük sorun, tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgınıdır. Kurumsal ve yönetsel yapısını bilgi ve iletişim teknolojileri ile bütünleştirmemiş birçok kent COVID-19 ile klasik yöntemlerle mücadele ederken dünyada akıllı kent vizyonunu başarılı bir şekilde uygulayan özellikle Çin, Güney Kore, Singapur gibi ülkeler ise söz konusu salgın ile yapay zekâ ile güçlendirilmiş akıllı kent uygulamalarından destek alarak mücadele etmektedir. Bu çalışmada; COVID-19 ile mücadelede akıllı kent uygulamalarının önemine dikkat çekmek amaçlanmaktadır.

Çalışma iki bölüm üzerine inşa edilmiştir. İlk bölümde kavramsal çerçevenin çizilmesi amacıyla; akıllı kent kavramı, bileşenleri ve özellikleri ele alınacaktır. İkinci bölümde ise; COVID-19 ile daha etkin mücadele kapsamında çeşitli kentlerde uygulanmış olan akıllı kent uygulamaları incelenmiştir.

Tarih boyunca yaşanan salgın hastalıklar, kentsel hayatta önemli değişiklikleri getirmiştir. Örneğin kolera salgını ile kentlerde kanalizasyon

sistemleri inşa edilmeye başlanmış, İspanyol Gribi ile kentsel mekânlarda havalandırma sistemlerinin önemi anlaşılmıştır. COVID-19 ile mücadelede akıllı kent teknolojilerinin kullanımı da kentlere salgınla mücadelede teknolojiden yararlanmanın önemini gösterecektir. Bu çalışmada incelenen dünya genelinde salgınla mücadelede akıllı kent uygulamaları, şüphesiz ki henüz yaygınlaşmış, kentlerde sürekli kullanılan uygulamalar değildir. Dolayısıyla bu akıllı kent uygulamalarının ilerleyen dönemlerde kentlerde olumlu ya da olumsuz birçok farklı etkiyi beraberinde getireceği mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır. Söz konusu akıllı teknolojilerin ilerletilerek başka hangi alanlarda kullanılabileceği, aynı alanda farklı amaçlarla hizmete konulabileceği gibi varsayımsal tartışmalarla birlikte yine söz konusu uygulamalardan elde edilecek verilerin kentsel hayatta nasıl ve ne şekilde kullanılacağı, bu verilerin güvenliğinin nasıl sağlanacağı tartışmaları da bu örnekler incelenirken dikkat edilmesi gereken noktalar olarak karşımızda durmaktadır.

1. Akıllı Kent Yaklaşımı

Bilim ve teknoloji alanında insanlığın kaydettiği ilerleme, her dönemde insanlığın yaşam tarzında belirli radikal dönüşümleri de beraberinde getirmiştir. Geçmişteki radikal dönüşümler genellikle bir tane kilit dönüşüm unsurundan kaynaklanırken (tahta, taş, tunç ve demir kullanımından sırasıyla buhar, elektrik, fabrika otomasyonu) internet teknolojilerine geçiş sadece ticaretin, kültürün ve toplumsal yaşamın yeniden şekillenmesinin ötesinde toplumları mega dönüşümlere sürüklemiştir (Leonhard, 2018: 11-12). Bilgi ve iletişim teknolojileri son yıllarda üstel bir şekilde artarak hayatın her alanına nüfuz etmiştir. Dünya çapındaki internet trafiğinden, indirilen veri miktarına, ağa bağlı cihaz sayısından nesnelerin internetine bağlı sensör sayısına kadar dünya çapında büyük bir yükseliş görülmektedir.

Bilgi ve iletişim teknolojileri, yapay zekâ, Nesnelerin İnterneti (IoT), veri madenciliği çok farklı alanlarda kullanılmakla birlikte kent yönetimlerinde de kullanılmaya başlanmıştır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinden kent yönetimi, sorunların tespit ve çözümü, gelecek öngörülerini gibi konularda yararlanan kentler, literatürde 'Akıllı' Kent olarak nitelendirilse de önüne gelen 'Akıllı' sıfatı ile kentin nasıl bir araya geldiğine değinmek gerekmektedir. Velibeyoğlu (2019); Türkçe'ye akıllı şeklinde çevrilen SMART ifadesinin proje ve performans yönetimlerinde çokça kullanılan bir değerlendirme metodu olduğunu ifade etmektedir. Söz konusu değerlendirme metodu ilk kez 1981 yılında George T. Doran tarafından 'There's a S.M.A.R.T. way to write management's goals and objectives' adlı makalede kullanılmıştır (Velibeyoğlu, 2019). Doran (1981: 36) S.M.A.R.T. kelimesi ile 'Bir işletmede veya departmanda anlamlı hedefler nasıl belirlenir?' arayışına cevap vermektedir. Kelimenin oluşumu ise Specific (Belirli), Measurable (Ölçülebilir), Assignable (Yüklenebilir), Realistic (Gerçekçi) ve Time-related (Zamana Bağlı) ifadelerinin baş harflerinden oluşmaktadır.

Anthopoulos (2017:14) akıllı kent yaklaşımının gelişim serüveninin 1994 yılında Amsterdam'da uygulanan ilk dijital kent uygulaması ile başladığını, akıllı

kentin ilk uygulama alanının ise 1999 yılında Dubai’de olduğunu belirtmiştir. İlerleyen yıllarda Avrupa, ABD ve Birleşmiş Milletler içerisinde akıllı kentlerle ilgili çeşitli çalışma grupları oluşturulmuştur.

Anthopoulos’un (2017) ifadesiyle akıllı kentlere giden süreç, ilk olarak dijital kentlerle birlikte başlamıştır. Dolayısıyla dijital kent ve akıllı kentin literatürde birbirinin yerine geçen benzer kavramlar olarak kullanılmasına karşılık, aslında aynı olmadığını belirtmek gerekir. Dijital kentlerin becerisi, dijital iletişim aracılığıyla kentsel hizmetlerin sağlanmasındadır; akıllı kentlerin becerisi ise problem çözme yeteneğinde yatmaktadır. Dijital bir kentin vatandaşlarına sunduğu hizmetlerden en çok öne çıkanlarından biri; kentteki herhangi bir kamu kurumunun vatandaşlarına çevrimdışı olarak sunduğu bir kamusal hizmeti, web sitesine koyarak çevrimiçi sunmaya başlamasıdır. Akıllı bir kentin vatandaşlarına sunduğu bir hizmete ise; birtakım kişilerin ya da kuruluşların vatandaşlar arasındaki dijital alanlardan yararlanarak yeni ürünler ya da hizmetler oluşturmasıdır. Söz konusu durumda dijital alan, toplumun her paydaşının kolektif zekayı kullanma ve toplumun ihtiyaçları doğrultusunda bilgi iletişim teknolojilerinden yararlanan yeni çözüm önerilerinin geliştirilmesine yardımcı olan bir araç haline gelmiştir (İZKA, 2013: 40).

Sosyal bilimlerin doğası gereği kavramlar, araştırmacıların konuya yaklaşım biçimlerine göre pek çok farklı şekilde tanımlanmaktadır. Akıllı kentler de literatüre katkı sağlayan çok sayıda araştırmacı tarafından farklı açılardan tanımlanmaktadır. Tanımların ifade ediliş biçimi değişse de temel ortak noktalarının bilgi ve iletişim teknolojilerinin kentsel faaliyetlerde kullanılması olduğu görülmektedir.

Giffinger (2007: 10) akıllı kenti; kentsel hizmetlerin sunumunda bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması ve bunun çok daha ötesinde bir kent içerisindeki insan, ekonomi, yönetim, hareketlilik, çevre ve yaşam boyutlarında ileriye dönük bir şekilde iyi performans gösteren bir kent olarak tanımlamaktadır.

Harrison vd., (2010: 2) akıllı bir kenti; kent içerisindeki altyapı verilerinin ayrıntılı operasyonel verilere dayanarak toplanmasına, entegre olmasına, analiz etmesine, optimize etmesine ve karar vermesine olanak tanıyan entegre bir sistem olarak görmektedir. Akıllı kent; kentin kolektif zekasından yararlanmak için fiziksel altyapıyı, bilgi ve iletişim altyapısını, sosyal yapıyı ve iş altyapısını birbirine bağlamaktadır.

Cretu’ya göre (2012: 57) akıllı kent tanımları ile ilgili çok farklı yaklaşımlar benimsense de kavramın tanımlanmasına iki açıdan yaklaşılabilir. İlk olarak akıllı kentler; yeni düşünce paradigmaları doğrultusunda yönetim ve ekonomi ile ilgili her şeyi yapmaktadır. İkinci olarak da akıllı kentler; tüm sensör ağlarının, akıllı cihazların, gerçek zamanlı verilerin ve bilgi iletişim teknolojilerinin entegrasyonundan yararlanarak kent yönetiminde akılcı bir rol üstlenmektedir.

Akıllı Kentler Konseyi’ne göre (Smart Cities Council); kentin yaşanabilirliğini, işleyebilirliğini, sürdürülebilirliğini artırmak için bilgi ve iletişim

teknolojilerinden yararlanan kentler, akıllı kent olarak tanımlanmaktadır. Akıllı bir kent, tüm bunları üç aşamada gerçekleştirmektedir. İlk olarak sensörler, diğer cihazlar ve elindeki mevcut sistemler aracılığıyla kentteki verileri toplamaktadır. Daha sonra, bu verilerle kablolu ve kablosuz ağları kullanarak iletişim kurmaktadır. Üçüncü ve son olarak ise; mevcut durumda nelerin olup bittiğini ve gerçekleşmesi muhtemel sorunları tespit edebilmek için verileri analiz etmektedir (Smart Cities Council, 2015: 6).

Dünyanın teknoloji merkezli hale gelmesiyle birlikte kentler de her geçen gün daha fazla verinin üretildiği yerler olmaktadır. Nesnelerin interneti, ağa bağlı sensörler ve cihazlar, kameralar, akıllı telefonlar, sosyal medya ve daha birçok farklı kaynaktan yağan veriler, kentteki büyük verinin kaynağını oluşturmaktadır. Üretilen bu veriler; çeşitli kamu ve özel sektör kuruluşları, kamu şirketleri, ulaşım sağlayıcılar, cep telefonu operatörleri gibi çok sayıda aktör tarafından toplanmakta ve işlenmektedir. Söz konusu kentsel veriler, kent dinamiklerini ve vatandaş ihtiyaçlarını anlamaya yardımcı olmakta, mevcut eğilimleri ve gelecek senaryolarını şekillendirmede kent yönetimine ışık tutmaktadır (Collin vd., 2016: 19).

Akıllı bir kent iki temel kavram üzerine inşa edilmektedir. Bu kavramlar; sürdürülebilirlik ve iletişimdir. Akıllı kentlerin sürdürülebilirlik özelliği ile; kaynakların daha etkin ve verimli kullanıldığı, doğaya karbondioksit salınımının azaltıldığı, çevresel etkilerin minimuma düşürüldüğü ve kent sakinlerinin yaşam kalitesinin yükseltildiği bir düzeni ifade etmektedir. Akıllı kentlerin iletişim özelliği ile ise; bilgi ve iletişim teknolojileri ve onun araçları ile anlık veri toplama, bu verilerin depolama ve işleme özelliği ile kent yönetimine bilgi edinme ve rasyonel kent plânları oluşturma imkânı tanınmasıdır (Kayapınar, 2017: 15).

Akıllı kent yaklaşımı, kentlerde ortaya çıkan problemlere karşı gerçek zamanlı müdahale edebilmeyi mümkün hale getirmektedir. Bu sayede akıllı bir kentte yaşayan vatandaşların ihtiyaçları, normal bir kentte yaşayan vatandaşlara kıyasla daha hızlı, verimli ve etkin bir şekilde giderilmektedir. Nesnelerin interneti teknolojisi artık hayatımızın her anına girmektedir, akıllı kentlerde bu önem daha da büyüktür. Kentin her tarafına dağılmış bulunan sensörlerden toplanan veriler akıllı bir kent için son derece önemlidir. Toplanan bu veriler, kentin bilgi işleme merkezlerinde anlamlı hale getirilerek kentteki tüm akıllı sistemlerin bütünleşik bir şekilde çalışması ve kent yönetimini kolaylaştırması beklenmektedir (Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği, 2019: 47).

Herzberg'e göre akıllı bir kentin temel hedefleri özetle; bilgi ve iletişim teknolojilerini olabildiğince en etkin biçimde kullanarak kent yönetimi ve sakinlerinin ihtiyaçları doğrultusunda yeni teknolojiler üretmek, ürettiği yeni teknolojilerin birbirleri ile koordine bir şekilde çalışmasını yönetmek, kentlerin içerisinde bulunduğu nüfus artışı ve kaynak kıtlığından doğan muhtemel tehditler ile mücadele etmektir (Herzberg, 2017: 25).

Akıllı kentler birtakım bileşenlerden meydana gelmektedir. Cohen (2012) tarafından oluşturulan 'Smart City Wheel' (Akıllı Kent Çarkı) ile akıllı bir kenti oluşturan 6 bileşen ve bu 6 bileşenin alt unsurları gösterilmiştir. Cohen'in Akıllı Kent Çarkı'na göre akıllı kenti oluşturan 6 bileşen: Akıllı Ekonomi, Akıllı Devlet, Akıllı Toplum, Akıllı Yaşam, Akıllı Mobilite ve Akıllı Çevredir.

Akıllı Ekonomi; bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanarak verimliliğin artırılması, e-ticaret, girişimcilik, yaşam laboratuvarları gibi uygulamaların kullanılmasını amaçlamaktadır. Akıllı Devlet ile kamu yönetiminde şeffaflık, karar mekanizmalarının daha katılımcı süreçlerle işletilmesi, yönetişimin tüm unsurlarıyla uygulanması, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kamusal hizmetler ve karar alım süreçlerinde kullanılması hedeflenmektedir. Akıllı Toplumda bilgi iletişim teknolojilerini etkin ve verimli bir şekilde kullanabilen, kullandığı teknoloji ile kentsel hayatın çeşitli aşamalarında söz sahibi olabilen, yaşam boyu öğrenmeye açık insanların varlığı oldukça önemlidir. Akıllı Yaşam ile bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanarak kentsel yaşamın daha kolay ve sürdürülebilir hale getirilmesi sağlanmaktadır. Akıllı Mobilite ile bilgi ve iletişim teknolojilerinin tüm ulaşım sistemleriyle bütünleştirilerek zamandan ve maliyetten tasarruf edilmesi, çevre dostu ulaşım sistemleri ve politikalarının belirlenmesi ifade edilmektedir. Akıllı Çevre ile ise yenilebilir enerji kullanımı, akıllı sayaçlar ile suyun yönetimi, kirlilik ve emisyonların azaltımı, biyoçeşitliliğin korunması amaçlanan öncelikli konulardır (Elvan, 2017: 7-8).

Akıllı kentler, sağlık konusunda kent yönetimleri ve sakinlerine önemli avantajlar sunmaktadır. Mobil Sağlık Uygulamaları, Giyilebilir Sağlık Teknolojileri, Uzaktan Hasta Takibi, Farkındalık Oluşturan Koruyucu Sağlık Hizmetleri gibi çok sayıda uygulama kentlerin akıllı teknolojilerden yararlanarak veriye ve rasyonel kararlara dayalı olarak yönetilmesini sağlamaktadır. Bu sayede, daha sağlıklı toplum ve bireyler yetiştirilmesi, sağlıklı yaşam hakkında bilinçli toplum oluşturulması, daha etkin bir sağlık sistemi yaratılması ve hızlı karar verme potansiyelinin olması mümkün hale gelmektedir.

Anlatımlar ışığında akıllı kentleri, bilgi ve iletişim teknolojisinde yaşanan ilerlemelerin kent yönetiminde ve kentsel hayatın içerisinde kullanılması olarak tanımlamak mümkündür. Bilgi ve iletişim teknolojisinin kentsel mekânda kullanılması ile birlikte gerek kent yöneticilerinin gerekse kent sakinlerinin kentsel hayatı kolaylaşmaktadır. Kent yöneticileri daha rasyonel, ekonomik ve verimli kararlar alırken, kent sakinleri de zaman ve ekonomik tasarruf konusunda kent içerisinde daha rahat hareket etmektedir. Akıllı kentlerin bu faydaları, şüphesiz COVID-19 sürecinde de hastalıkla mücadele konusunda kentlerin işini önemli ölçüde kolaylaştırmıştır.

2. Dünyada COVID-19 ile Mücadele Kapsamındaki Akıllı Kent Uygulamaları

2019 yılı Aralık ayında Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan Yeni Koronavirüs Hastalığı (COVID-19), başlangıçta Çin kentleri olmak üzere zamanla

birçok ülke ve kentte ekonomik ve toplumsal hayatın durmasına neden olmuştur. Salgınla mücadele kapsamında merkezi ve yerel yönetimlerin almış olduğu karantina tedbirleri ile birlikte yeryüzünde hiç de alışık olmadığımız şekilde milyonlarca nüfusa sahip kentler ve onların imajını ön plana çıkaran meydanları adeta hayalet kentlere dönüşmüştür. Nitekim aşağıda dünyanın farklı büyük kentlerine ilişkin görsellere yer verilmiştir.

Wuhan

İstanbul

New York

Roma

Kaynak: (TRT Haber, 25.03.2020; Haberler, 25.03.2020; Milliyet, 01.04.2020; NTV, 20.03.2020).

COVID-19 salgın hastalığının gündelik hayatı sınırlandırıcı etkileri çok farklı biçimlerde karşımıza çıkmaktadır. Salgının küresel, ulusal ve kentsel anlamdaki belki de en çarpıcı etkisi, insan ve mal hareketliliğini asgari düzeye indirmesi hatta kimi zaman tamamen durdurmasıdır. Hareketliliğin bu şekilde sınırlandırılması, kentsel gündelik yaşantıyı da değişime uğratmaktadır. Kent sakinleri sosyal mesafenin azaltılması için dışarıya çıkmamakta, eğitim kurumları örgün faaliyetlerini durdurmakta, günlük olarak işyerine gitmesi gereken pek çok kesim işlerini homeoffice olarak sürdürmek zorunda kalmaktadır. Ayrıca sağlık kuruluşları, aciliyeti olmayan tedavi ve ameliyatları ertelemiş, merkezi ve yerel idareler kaynaklarını yatırımdan ziyade salgınla mücadele ve sosyal yardımlara yönlendirmiştir. Meydana gelen tüm kısıtlamalar, kentsel mekânların kullanımını bazen asgari düzeye indirirken bazen de sıfırlamıştır (Örselli ve Akbay, 2019).

Kentsel mekânın kullanımının azalması, özellikle kentsel ekonominin işleyişini de olumsuz etkilemiştir.

Kenti kırdan ayıran en önemli özelliklerin başında insan yoğunluğu gelmektedir. COVID-19 salgını kent hayatının en temel unsuru olan bir araya gelme eylemini geçici olarak askıya alarak kentin var oluşunun en temel niteliğini aşındırmıştır. Kentteki insan hareketliliği ile bağlantılı rutin işlemlerde aksamalar görülmüştür. Bu aksamalar, kentsel gündelik hayatın işleyişinde bazen bilinçli bazense bilinçli olmadan yapılan birçok ritüelde de görev ve sorumlulukları idarelere yüklemiştir. Örneğin sokak hayvanlarının beslenmesi, olağan kentsel düzende farkındalık sahibi kent sakinleri tarafından ya da kent sakinlerinin sokağa bıraktığı artıklardan sağlanırken kısıtlama uygulamalarının başlaması ile birlikte bu işlemler için yerel yönetimler personel görevlendirmek zorunda kalmışlardır.

Kentler özellikle sanayi devriminden itibaren doğa üzerindeki tahakkümünü artırmış, artan nüfus ve istihdam olanakları kentte pek çok sorunu beraberinde getirmiştir. Günümüzde yaşanan COVID-19 salgını ise kentlerin yaşadığı daha küçük çapta, spesifik sorunlardan olmayıp hem küresel hem de tahribatı oldukça büyük bir kriz ortaya çıkarmıştır. Krizin sosyo-ekonomik tahribatı henüz hesaplanabilir olmamakla birlikte geçmişte yaşanan SARS ve Kuş Gribi (H7N9) salgınlarının maliyeti bugüne ışık tutabilir. SARS'ın makroekonomik etkisi yaklaşık 30-100 Milyar ABD Doları'na ulaşmıştır. Kuş Gribi ise sadece Çin'de yaklaşık 40 milyar Çin Yuanı değerinde kümes hayvancılığı endüstrisinde zarara neden olmuştur (Qiu vd., 2018: 5).

SARS salgınının küresel kent ağları üzerinden nasıl yayıldığını ifade eden Ali ve Keil (2008); kentlerde çıkan bulaşıcı hastalıklar konusunda kentlerin mevcut neo-liberal yönetim tarzları ile savunmasız olduğunu belirtmişlerdir. Bu kadar yoğun bir şekilde görülen küreselleşme akımının gelecekte olası bulaşıcı hastalıkların yayılımını artıracığını ifade etmişlerdir. İleride insanlığın önüne SARS'tan daha büyük bir salgın gelirse ve özellikle bu salgın SARS'tan daha hızlı yayılma niteliğine sahipse üzerine bir de aşısı bulunamazsa insanlığın çaresiz kalacağını vurgulamışlardır. Bu düzeyde bir salgını durdurabilecek herhangi bir sistemin olmadığını ve mevcut kentsel yaşam tarzının böyle bir salgının yayılımını artıracığının altını çizmişlerdir. Nitekim günümüzde COVID-19 ile yaşadığımız süreç yukarıda sayılanları özetlemektedir.

Kentsel krizlerin çözümünde ve gelecek senaryolarının çizilmesinde geleneksel yöntemlerin kullanılması hem zaman hem de maliyet açısından sürdürülebilir değildir. Krizle mücadelede yapay zekâ destekli akıllı kent uygulamalarından faydalanmak bir yandan veriye dayalı akılcı politikaların geliştirilmesine katkıda bulunurken bir yandan da hem ekonomik hem de zamansal açıdan oldukça hızlı adımlar atılmasını sağlayacaktır. Örneğin son birkaç gün içerisinde bankaya, markete giden, toplu taşımayı kullanan bir kişinin hastalığın kuluçka süreci geçtikten sonra rahatsızlanarak COVID-19 tanısı konması sonrasında bu mekânlarda kimlerle temas ettiğini hatırlama olanağı

neredeyse imkânsızdır. Fakat akıllı telefonlara yüklü aplikasyonlar olduğunda GPS üzerinden temaslı kişilerin tespit edilmesi çok daha kolay ve hızlı olacaktır.

Günümüzde akıllı olsun ya da olmasın neredeyse tüm kentlerde az ya da çok veri üretilmektedir. Üretilen bu ham veriler, kent yönetimlerine ve kentin paydaşlarına mevcut durum ve gelecek ile ilgili fikirler sunmaktadır. Akıllı kentin buradaki avantajı veriyi işleyerek eyleme dökmesidir. Kent içerisinde bulunan çok sayıda nesnelerin internetine bağlı sensörden gelen veriler işlenir, anlamlandırılır ve ham veri olmaktan çıkarak karar alımı ve sorunlara müdahale noktasında bir yol gösterici olurlar. Dolayısıyla akıllı kentlerin klasik kentsel sorunların çözümü konusunda sahip olduğu avantajların yanında bir küresel salgın krizi olan COVID-19 ile mücadele noktasında da avantajlı olacağı öngörülmektedir.

Hastalıkların tedavisi ve salgınların önlenmesi konusunda verilerin doktorlardan veya tıbbi laboratuvarlardan üretildiğine dair çok genel bir kanı yaygındır. Bu kanı doğru olmakla birlikte tıp alanına bu konuda önemli destek sunan kentsel verilerin de önemi göz ardı edilemez. Havaalanları, metro istasyonları, meydanlar gibi insanların her gün milyarlarca kez etkileşimde bulunduğu alanlarda nesnelerin internetine bağlı sensörler aracılığıyla elde edilen veriler, hastalığın herhangi bir semptomunu gösteren herkesin tanımlanması, erken karantinaya alınması açısından oldukça önemlidir. Bu sayede hem tıp hem de akıllı kent alanında önemli bir veri zenginliği oluşacak, kararların veriye dayalı rasyonel olmasını sağlayacaktır (Allam ve Jones, 2020: 5-6).

Vermasen ve Friess (2014: 63-64) akıllı kentlerde sağlık hizmetleri konusunda yeni teknolojilerden ve yapay zekâdan yararlanılması gerektiğini belirtmektedir. Fakat mevcut akıllı kent sisteminde verilerin çözümlenmesi noktasında önemli bir sorun vardır: verilerin sahipli oluşu, yani standartlaştırılmaması, her akıllı kentin ya da her kurumun/ sektörün kendi verisini ancak kendisinin çözümleyeceği şekilde üretmesidir.

Allam ve Jones (2020: 3) COVID-19 gibi sadece bir kenti ya da bir ülkeyi etkilemeyen küresel salgınların küreselleşmenin getirdiği hareketlilik ile birlikte neredeyse dünyanın her ülkesine yayıldığını belirtmektedir. Bu tür durumlarda akıllı kentlerde üretilen verilerin herhangi bir engelleme olmaksızın kent içerisindeki veya diğer akıllı kentlerdeki veri işleme merkezleri ile paylaşılması, hem daha çok veriden daha çok bilgiye ulaşmayı hem de salgını akılcı politikalarla daha hızlı bir şekilde yönetmeyi mümkün hale getirebilir.

Akıllı Kentler Konseyi COVID-19 ile küresel çapta daha etkin mücadele edilmesini sağlamak amacıyla 'COVID-19 Mitigation Roadmap' (COVID-19 Azaltım Yolharitası) aktivatörünü uygulamaya koymuştur. Aktivatör, salgınla mücadele eden kentlerin akıllı projeler planlamasına ve dağıtmasına yardımcı olan çevrimiçi bir platformdur. Akıllı kent projeleri üzerinde çalışan diğer kentlerdeki meslektaşları bulmak ve onlarla iletişim kurmak için bir yol sağlamaktadır. Aktivatör aynı zamanda işbirlikçi planlama için ilk ve tek akıllı kent aracıdır (Smart City Council, 30.03.2020). Akıllı kentlerin çözüm noktasında yapabileceği

ilk şeylerden biri, müdahaleye yardımcı olacak geniş katılımlı bir paydaş listesi oluşturmaktır. Bu paydaşlar arasında hastaneler, sağlık görevlileri, kâr amacı gütmeyen kuruluşlar, sigorta şirketleri, bankalar, bakım evleri ve daha fazlası sayılabilir. Akıllı Kentler Konseyi Genel Müdürü Philip Bane, uygulamaya koydukları aktivatörle ilgili olarak: *"Bütün mesele, kentin masada kimin olması gerektiğine yardımcı olmasıdır."* diyerek sorunun temel amaçlarının sorunun çözümünde ilgilileri bir araya toplamak olduğunu vurgulamıştır (Smart City Council, 24.03.2020).

Dünya Sağlık Örgütü, COVID-19 ile etkin mücadele edebilmek amacıyla insanlar arasında hava ve dokunma yolu temasın en az seviyede olmasını tavsiye etmektedir. Fakat günlük hayatımızda asansörlerden kapı kollarına kadar temas halinde olduğumuz yüzlerce nesne bulunmaktadır. Akıllı kent teknolojileri sayesinde temas edeceğimiz nesne sayısını düşürmek mümkündür. Sesli kontrol teknolojisinin gelişmesiyle birlikte akıllı ev/bina otomasyon sistemlerinde ilerleme kaydedilmiş, bir arayüz sayesinde elektrikli cihazlarla insan arasındaki fiziksel etkileşim büyük ölçüde azalmıştır. Kamusal alanlarda da örneğin asansörde akıllı ses sistemleri ile temas olmaksızın istenilen kata çıkmak mümkündür. Yine No Touch teknolojisi ile kamusal alanlarda temassız musluğu el kurutma makineleri ve sıvı sabun makineleri yaygınlaştırılarak insanların günde çok sayıda kişinin temas ettiği bu tür araçlara temas olmaksızın erişimleri mümkün hale getirilebilir. Hareket tanıma sistemleri ile kapılar, alarmlar, ışıklar da temassız çalıştırılabilir (SmartestHome, 22.03.2020).

Salgının ortaya çıkışından itibaren dünyada gerçekleştirilen akıllı kent uygulamalarına bakıldığında üç farklı yaklaşım görülmektedir. Bu yaklaşımlar: teknoloji odaklı yaklaşım, insan odaklı yaklaşım ve bunların kombinesi olan karma yaklaşım (Kummitha, 2020).

Kummitha (2020) analizinde, COVID-19 ile mücadele sürecinde akıllı kent uygulamalarının kullanımı konusunda Çin yaklaşımının teknoloji odaklı olduğunu, Batı demokrasilerinin ise insan odaklı olduğunu belirtmektedir. Teknoloji odaklı yaklaşımda akıllı teknolojiler, vatandaşları disipline ederek ve serbest bilgi akışını kontrol ederek insanları caydırmak için yukarıdan aşağıya kullanılmaktadır. Buna karşılık insan odaklı yaklaşım, vatandaşları bilgilendirerek ve eğiterek ve vatandaşlar ile hükümet arasındaki iki yönlü iletişimi sağlayarak salgını kontrol etmeye odaklanmaktadır. İnsan odaklı yaklaşımın vatandaşları mevcut ve çıkan diğer sosyoekonomik ve çevresel sorunları çözme konusunda güçlendirmek için daha yararlı olduğu iddia edilmektedir. Genel olarak ise her iki yaklaşımın bir kombinasyonu olan karma yaklaşıma ihtiyaç duyulmaktadır.

Çin'de kentlerde COVID-19 nedeniyle karantina altına alınmış veya kamusal alana çıkışına yasak getirilmiş vatandaşların yasaklarının kontrol edilmesi amacıyla drone'lardan yararlanılmaktadır. Kamera ve hoparlör ile donatılmış olan drone'lar yüz tanıma sistemlerinden de yararlanılarak vatandaşlara ismiyle hitap etmekte ve yasakları ihlal ettiği, bir an önce karantina

bölgesine dönmesi gerektiği konularında uyarılarda bulunmaktadır (Smart Cities Drive, 25.03.2020).

Kaynak: (Global Times, 18.02.2020).

Çin'in Xinchang Hastalık Kontrol Merkezi ile Halk Hastanesi arasında drone'lar minimum riskle tıbbi örnekleri ve karantina malzemeleri taşımaktadır. Ayrıca Blue Ocean Robotics'in UVD robotları, bakteri ve virüsleri otonom olarak öldürmek için ultraviyole ışık kullanmaktadır. Pudu Technology, catering endüstrisinde kullanılan robotlarını ülke çapında 40'tan fazla hastaneye yerleştirerek daha az insanın sahaya inmesine ve otonom işlerin robotlar tarafından görülmesine destek vermiştir. Ayrıca otellerde karantina altında tutulan COVID-19'lu hastalara odalarında yemek servisi için de bu robotlardan yararlanılmıştır (Forbes, 21.03.2020 ; China Xinhua News, 27.03.2020).

Kaynak: (China Xinhua News, 27.03.2020).

Çin'in Sichuan Eyaleti, Chengdu kentinde kolluk kuvvetleri 5 metrelik bir uzaklığa kadar yolcuların sıcaklığını otomatik ölçen akıllı kask giymektedir. Ateşi olan biri kaskın radarına takıldığında kask ötmeye başlamaktadır. Ateşi olduğu tespit edilen kişi daha sonra kolluk kuvvetlerince karantina altına alınmak üzere kişiyi izole etmektedir. Ayrıca kaskın önünde bulunan gözlükler sayesinde, kaskı takan kişinin rakamsal olarak da taradığı kişinin ateşini görme imkânı

bulunmaktadır (Global Times, 25.03.2020). Ayrıca akıllı kaskların ardından aynı amaca hizmet eden akıllı gözlükler geliştirilmeye başlanmıştır. Rokid adlı firma tarafından geliştirilen akıllı gözlükler, insanların üç metreye kadar olan sıcaklıklarını kaydetme özelliğine sahiptir. COVID-19 ile mücadeleye yardımcı olmak için alışveriş merkezleri ve havaalanları gibi kalabalık alanlarda kullanımının kısa sürede yaygınlaştırılması beklenmektedir (Interesting Engineering, 05.05.2020).

Kaynak: (Global Times, 25.03.2020 ; Interesting Engineering, 05.05.2020).

Çin'in Wuhan kentindeki Hongshan Spor Merkezi'nde doktorların tamamının robotlardan oluştuğu, yaklaşık 20.000 hasta kapasitesine sahip Akıllı Sahra Hastanesi açılmıştır. Hastanenin kuruluş amacı diğer hastanelerdeki hasta yoğunluğunu azaltmak, COVID-19 tespit edilen kişileri bir hastanede toplamak, salgının insandan insana yayılmasını engellemek ve salgında bitkin düşmüş sağlık personeli üzerindeki yükü hafifletmektir. Hastanede Cloud Ginger (diğer adıyla XR-1) adlı insansı ve kişiden kişiye temas etmeden sağlık hizmeti sağlayıcılarından hastalara yiyecek ve ilaç taşıyabilen Akıllı Taşıma Robotları kullanılmaktadır. İnsansı robotlar sağlık hizmeti sunmanın yanında karantinede sıkılmış COVID-19 hastalarını dans ederek eğlendirmekte, manevi destek de sunmaktadır (CNBC, 29.03.2020).

Kaynak: (Cnet, 29.03.2020).

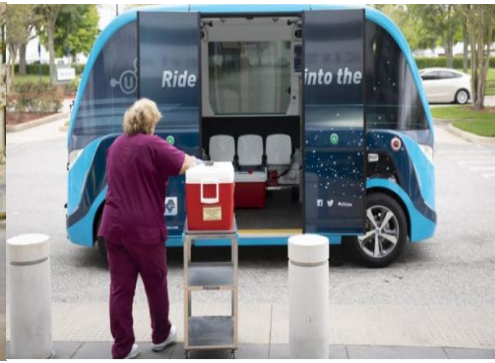
Çin'de COVID-19 salgını süresince birçok kentte halka gıda dağıtımı için sürücüsüz araçlar kullanılmaktadır. Sistem halka açık yollarda ilk kez denenmektedir. Aracın 100 kilograma kadar mal taşıma kapasitesi olup insansız teslimat hizmetlerinin daha da yüksek rakamlara çıkarılması hedeflenmektedir.

Şimdilik gıda dağıtımını ile başlayan süreç, ileride başta ilaç dağıtımını olmak üzere birçok sektöre de ışık tutmaktadır (Techwireasia, 02.04.2020). ABD'nin Florida Eyaleti'nde de otonom servisler COVID-19 testlerinin taşınması amacıyla kullanılmaktadır. Proje henüz pilot uygulama aşamasındadır. Otonom servisler bir insan tarafından kontrol edilen SUV aracılığıyla yönetilmektedir (The Verge, 07.04.2020). Yine ABD'nin California Eyaleti'nde de COVID-19 ile mücadele kapsamında 'Nuro' adı verilen sürücüsüz araçlar kullanılmaktadır. Virüsün etkisinin azaltılması noktasında temassız dağıtım hizmetlerine yönelik artan talep neticesinde kullanılan Nuro, saatte maksimum 25 mil hıza sahiptir ve sadece saatte 35 mil hız sınırlarına sahip sokaklarda kullanılmasına izin verilmektedir (Smart Cities Drive, 11.04.2020).

Çin

ABD (Florida)

ABD (California)

Kaynak: (Venture Beat, 04.04.2020; The Verge, 07.04.2020; Smart Cities Drive, 11.04.2020).

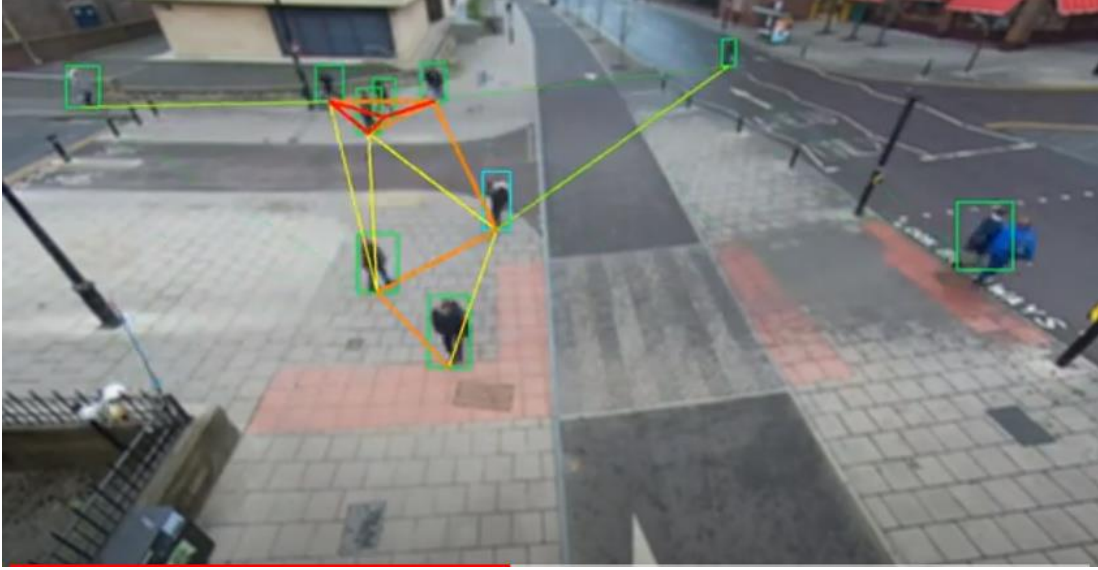
İrlanda'nın bazı bölgelerinde de ilaçların teslimatı drone'lar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Teslimat için ilk etapta özellikle kentin dışında yaşayanlar ve yaşlılar seçilmiştir. Amaç; kent merkezlerinde insan temasının çok olması ve bu kişilerin kalabalıktan yalıtılmış bir şekilde COVID-19'dan uzak durmalarının sağlanmasıdır. Burada kullanılan Drone'ların arkasında 4 kg'a kadar taşıyabilen yaklaşık ayakkabı kutusu büyüklüğünde bir kasa bulunmaktadır ve güvenli bir şekilde ilaç teslimatları yapılmaktadır (BBC, 02.05.2020).

Kaynak: (BBC, 02.05.2020).

Yine Çin’de kentlerde insanların COVID-19’a yakalama riski altında olup olmadıklarını kontrol etmelerini sağlayan bir mobil uygulama geliştirilmiştir. Alipay, WeChat veya QQ gibi mobil uygulamalar aracılığıyla kullanılan ve ‘yakın temas dedektörü’ (close contact detector) olarak bilinen uygulamaya bir telefon numarası ile kayıt olunduktan sonra kullanıcıların virüs bulaşmış biriyle yakın temasta olup olmadıklarını öğrenmesini sorgulaması mümkündür. Uygulama, Çin’de vatandaşlara COVID-19 tanısı konmuş kişilerin yakınlarında olup olmadığı konusunda bilgi vermektedir (Xinhuanet, 16.02.2020).

COVID-19’un büyük ölçüde insandan insana bulaştığı dikkate alınır, mücadelede temassız dağıtımdan daha önemlisi insanlar arası sosyal mesafenin korunmasıdır. Sosyal mesafenin korunması konusunda İngiltere’de Newcastle Üniversitesi Kent Gözlemevi’ndeki çalışmalar dikkat çekicidir. 1,8 milyar gözlemsel veri parçasından yararlanılarak derin öğrenme metodu ile yapılan çalışmalara göre 2019 verilerine kıyasla İngiltere kentlerinde yaya trafiğinin yaklaşık %95 oranında azaldığı belirlenmiştir. Araç hareketi açısından ise yıllık ortalamanın %50 altında bir seyir gözlenmektedir. Burada da nispeten büyük ölçüde azalma olsa da yaya trafiği kadar yüksek bir oranın olmaması; insanların toplu taşımayı terk etmeye başlayıp bireysel araç kullanımına geçmeleri ile açıklanmaktadır. Kent içerisindeki akıllı kameralar sayesinde vatandaşlar arasındaki sosyal mesafe, yapay zekâ ve algoritmalar ile hesaplanmakta ve sosyal mesafeyi azaltanlara gerekli uyarı-cezai işlem yapılmaktadır (Techxplore, 12.04.2020).

Kaynak: (Techxplore, 12.04.2020).

Uygulama ile bireylere seyahat geçmişleri ve uygulamanın kendi analizlerine göre sarı veya yeşil bir QR kod atanmaktadır. Kırmızı olarak işaretlenen herkese 14 gün boyunca karantinede kalması talimatı verilmemektedir. QR kodları, otoyol girişlerinde drone'lerden asılmak da dahil olmak üzere çok sayıda seyahat kontrol noktalarında konuşlandırılmıştır. Sürücülerin arabalarının kentlere girmesine izin verilmeden önce onlar taranmaktadır, bu da insanların yerini Çinli yerleşik kimlik kartı numaralarına göre izleyebilecek bir süreci başlatmaktadır. Taranan vatandaşların uçak bileti, tren bileti alımı gibi tüm seyahat istekleri kontrol altında izlenmektedir. Sistem, bir uçakta veya aynı kimalı tren bölmesinde birbirinin üç sırası içinde oturan insanları işaretlemektedir. Tanıtıldıktan sonraki ilk iki gün içinde, uygulama 100 milyon kez kullanılmıştır ve Çin Elektronik Teknoloji Şirketi'ne göre COVID-19 olabilecek 70.000'den fazla yakın temas tespit edilmiştir. Çin'in bu uygulamaları mahrem bilgilerin gizliliği endişelerini de artırmıştır. Hangzhou kenti, COVID-19 salgını başladığından beri seyahatleri ve tıbbi geçmişi hakkında yalan söylediği için dokuz vatandaşı gözaltına almış veya para cezasına çarptırmıştır ve Şangay'daki yetkililer benzer önlemler alacaklarını belirtmişlerdir (New Scientist, 24.03.2020).

Kaynak: (New Scientist, 24.03.2020).

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Singapur'u COVID-19'un ilk vurduğu kentlerden biri olmasına rağmen mücadele eden kentlere örnek olarak göstermiştir. Singapur'un 2014 yılında başlattığı Akıllı Ulus Girişimi, bu mücadelede önemli paya sahiptir. Singapur'da dijital teknoloji kullanılarak kapsamlı temas takibi yapılmıştır. Para çekme ve kart ödemeleri de dahil olmak üzere günlük yaşantıda bırakılan 'dijital imzalar' veya teknoloji ile ilgili kısıntıların izi, COVID-19 bulaşmış kişilerle temas halinde olan kişileri belirlemek için izlenmektedir. Panik durumunu sınırlamak ve virüse maruz kaldığını düşünenleri sağlık hizmetini aramaya teşvik etmek için teyit edilen vakaların coğrafi ve demografik verileri de çevrimiçi olarak yayınlanmaktadır. MaskGoWhere adlı bir uygulama ile adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre kent sakinlerine maske dağıtılmaktadır. Yine FluGoWhere adlı bir uygulama ile de Singapurlular solunum hastalıkları başta olmak üzere COVID-19 belirtisi gösteren diğer hastalıklarda da salgın süresince sübvansede edilen sağlık kuruluşlarına yönlendirilmektedir. Singapur ayrıca karantinadaki kişilerin evde kalmasını sağlamak için SMS ve web tabanlı platformların kullanımını zorunlu kılmıştır. 9 Mart 2020 Pazartesi günü sabah saat 8.00 itibariyle fotoğraflardan veya telefonun GPS konum işlevinden kent sakinlerinin nerede olduğunu kanıtlamaları gereken 7.000'den fazla Evde Kal Bildirimi (Stay-Home Notices-SHN) yayınlamıştır. Telefonlarının GPS konum hizmeti aracılığıyla kısa mesajda sağlanan kişiye özgü web bağlantısı aracılığıyla konumlarının ICA'sını bir saat içinde güncellemeleri gerekmektedir. Evde Kal Bildirimi'ne uymayanlar Bulaşıcı Hastalıklar Yasası düzenlemeleri uyarınca yargılanabilir, 10.000 dolara kadar para cezasına çarptırılabilir, altı aya kadar hapis cezasına mahkûm edilebilir veya her ikisi ile de karşı karşıya kalabilmektedir (UNDP, 2020; Ica, 25.03.2020).

Singapur'da kullanılan başka bir uygulama ise Otsaw tarafından geliştirilen O-R3 olarak adlandırılan ve 360 derece görme açılı kamera ile donatılmış bir robotun parklarda güvenlik mesafeleri konusunda bilgilendirme yapmasıdır. Park içerisinde hareket halinde olan robot, "Covid-19'un yayılmasını engellemek için bu parktaki toplantılara izin verilmiyor. Lütfen her zaman güvenli mesafeyi uygulayın ve bu parkta oyalanmayın. Güvenli kalın, evde kalın" mesajını ileterek Singapur sakinlerine bilgilendirici faaliyette bulunmaktadır (Straits Times, 04.05.2020).

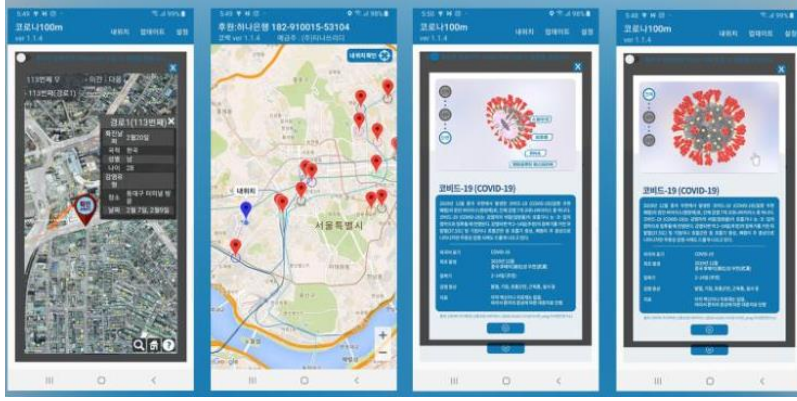

Kaynak: (Straits Times, 04.05.2020).

Hong Kong Hükümeti, evlerinde karantinaya alınan kent sakinlerini izlemek için akıllı bileklikleri yaygınlaştırmaktadır. Hükümet başlangıçta toplam 500 akıllı bileklik dağıtmış ve gerekirse önümüzdeki günlerde 1000 adet daha üretilmesi için çalışmalara başlamıştır. Bilekliklerin akıllı telefonlarla birlikte kullanıldığı ve son 14 gün içinde Wuhan'dan gelen ve sonuç olarak evde karantinaya alınması gereken kişilere verildiği açıklanmıştır. Bilgi Ofisi Başkanı Victor Lam konuyla ilgili olarak: *“Akıllı telefonun bileklikle bağlantısı kesilirse, derhal sağlık ve polis departmanına takip için bir uyarı gönderilir. Eğer bileklik kırılırsa da derhal Sağlık ve Polis Bakanlığına bir uyarı gönderilecektir. Yani, temelde bileklik ve akıllı telefon bir çift olarak çalışıyorlar.”* diyerek akıllı bileklik ile karantina altında bulunan kent sakinlerini nasıl takip ettiklerini belirtmiştir (Future IOT, 05.03.2020).

Güney Kore'nin Seul kenti, akıllı kent uygulamaları konusunda dünyada önde gelen kentlerdendir. COVID-19 konusunda birçok -akıllı- kentin yapmadığı bir platform geliştirerek kent sakinlerinin anlık COVID-19 vakaları ile ilgili güncel verilere ulaşabilmesini sağlayan açık platform geliştirmiştir. Günlük olarak birkaç kez güncellenen pano; COVID-19'a yakalanmış hastaların yaş, cinsiyet ve en son hangi tarihte nereleri ziyaret ettiğinin bilgisini paylaşarak o tarihte hasta kişilerle aynı ortamda bulunmuş kişiler için bir uyarıcı görevi görmektedir. Amaç, vatandaşlara “enfeksiyon noktalarından” birini ziyaret ettikten sonra belirtiler göstermeye başlayıp başlamadıklarında önlem almalarını, kendi kendilerini izlemelerini ve raporlamaları için gerekli bilgileri sağlamaktır (Seoul, 07.05.2020).

Güney Kore'de Arazi, Altyapı ve Ulaştırma Bakanlığı ile Bilim ve Teknoloji Bakanlığı “Akıllı Şehir Veri Merkezi'ni” kullanarak epidemiyolojik araştırmaları desteklemek için bir sistem geliştirmiştir. COVID-19 tanısı onaylanmış hastanın iletişim bilgileri sisteme girilerek daha önce temasta bulunduğu kişiler daha kolay tespit edilmektedir. Veri merkezini kullanarak epidemiyolojik araştırmacılar, COVID-19 vakaları ve temas ettikleri kişiler hakkında tek bir platform aracılığıyla veri isteyebilir, elde edebilir ve işleyebilirler. Bu sayede karmaşık ve zaman alan temas halindeki kişileri tespit etme problemi, bir akıllı kent platformu aracılığıyla daha basite indirgenmiştir (e27, 01.04.2020). Yine Güney Kore'de geliştirilen 'Corona 100m' uygulaması; bir kişinin COVID-19 teşhisi konulduğu tarihi, kişinin uyruğu, yaşı, cinsiyeti ve ziyaret ettikleri yeri göstermek için Kore Hastalık Kontrol Merkezleri de dahil olmak üzere kamu yönetimi bilgilerinden veri toplamaktadır. Uygulama, kullanıcılara onaylanmış bir hastanın daha önce ziyaret ettiği bir yere 100 metre mesafe yaklaştığında bir uyarı göndermektedir (CNN, 06.05.2020).

Kaynak: (CNN, 06.05.2020).

Akıllı Atık Su Yönetimi üzerine çalışmalar gerçekleştiren Kando şirketi, COVID-19 ile mücadelede özellikle ikinci dalganın ortaya çıkma ihtimali ve salgının yönetimi noktasında kent kanalizasyonlarındaki atık suların alınacak örneklerin analiz edilmesi ile bölgesel ölçekte bir haritalandırma yapma konusunda uygulama geliştirmiştir. Kando CEO'su Ari Goldfarb konuyla ilgili olarak: "Kentte olan her şey atık su sisteminde sona eriyor." diyerek yapılan uygulamaların başarıya ulaşması halinde olası yeni dalgaların erken önlenmesi konusunda önemli ölçüde yol alınacağını belirtmiştir (Cities Today, 08.07.2020).

ABD'de dış mekan medyası alanında önemli şirketlerden biri olan Orange Barrel Media 18 kentte, COVID-19 salgını süresince kamusal alanda bulunan vatandaşlara kiosklar aracılığıyla ücretsiz dijital reklamcılık hizmeti sunmaktadır. 18 Mart'tan itibaren yerel paydaşlarla ortaklaşa çalışan şirket, kentlerdeki kioskları aracılığıyla COVID-19 salgını hakkında bilgilendirici ve önleyici faaliyetler yürütmektedir (Kiosk Market Place, 02.04.2020).

San Francisco'da COVID-19'un erken teşhis edilebilmesi amacıyla bir proje geliştirilmiş ve bu proje kapsamında yaklaşık 2000 sağlık çalışanının akıllı yüzük takması istenmiştir. Akıllı yüzüklerin sağlık çalışanlarının vücutlarındaki değişimi raporlayacağı ve ısı değişimleri başta olmak üzere birçok verinin bu sayede izlenebileceği belirtilmiştir. Oura Rings firması tarafından geliştirilen bu yüzüklerin aslında COVID-19 ile mücadele kapsamında üretilmediği ancak daha sonra bu kapsamda kullanılabileceği açıklanmıştır. Akıllı yüzük kullanıcılarının vücutlarındaki değişim verilerinin izlenebilmesi için geçici de olsa verileri başkalarını tarafından görüntülenmesi için onay vermeleri gerekmektedir (NTV, 29.03.2020).

Hollanda da COVID-19'la mücadele kapsamında Vuzix Blade şirketinden akıllı gözlük talebinde bulunmuştur. Akıllı gözlükte termal hassasiyete sahip bir termal görüntüleme kamerası vardır ve bu sayede kalabalığın içerisindeki bireyler kolaylıkla vücut sıcaklığına göre taranabilmektedir. Hollanda bu teknoloji ile doktorların hastalara yaklaşımdan -en azından vücut sıcaklığı- muayene edebilmelerini kolaylaştırmaktadır (Wearable Technologies, 01.04.2020).

Akıllı kent uygulamaları, dünya örneklerinde de görüldüğü gibi COVID-19 ile mücadelede devletlerin ve yerel yönetimlerin işlerini oldukça kolaylaştırmıştır. Temassız teslimat, uzaktan hasta takibi, karantina kontrolü, açık veri paylaşımı gibi alanlarda kullanılan akıllı kent uygulamaları, kent yönetimlerinin veriye dayalı hızlı karar almalarını sağlarken kent sakinleri açısından da gerekli bilgiye daha kolay ulaşılması ve temasın azaltılması gibi yararları olmuştur. Olağan yaşamda akıllı kent uygulamalarının günlük hayatı kolaylaştırdığı, daha hızlı, ekonomik, rasyonel kararlar almayı sağladığı ortadayken tüm dünyada çok hızlı bir şekilde yayılan COVID-19 salgını ile mücadele noktasında da akıllı kent uygulamalarının önemli rolü olduğu dünya ülkelerindeki farklı örnekler üzerinden görülmüştür.

SONUÇ

Kentler günümüzde dünya nüfusunun yaklaşık %55'inin yaşadığı alanlardır. İçerisinde barındırdığı yoğun nüfus, bu nüfusun birbiriyle ve kent içerisindeki nesnelere etkileşimi ile birlikte aynı zamanda kent içerisindeki ağa bağlı nesnelere kendi arasındaki etkileşimi, kentlerde günlük çok sayıda verinin üretilmesini sağlamaktadır. Üretilen bu veriler, anlamlandırıldığı ölçüde kent yönetimine kolaylıklar sağlamaktadır. Bu noktada akıllı kentler ve akıllı kent uygulamaları, kentsel sorunların anlamlandırılması, yorumlanması ve veriye dayalı olarak kent yönetimlerine yardımcı olması bakımından oldukça önemlidir. Nitekim bilim ve teknolojiye yaşanan ilerleme, yapay zekânın, nesnelere internetin ve bağlı sensörlerin kentlerde oldukça yaygınlaşması, kentleri bilgiyi eyleme dönüştürebildiği ölçüde başarılı kılmaktadır.

Akıllı kent uygulamaları, kentsel sorunların çözümünde ve hizmetlerin etkin ve verimli sunumunda yapay zekâdan yararlanarak veriye dayalı rasyonel politikalar üretilmesine yardımcı olmaktadır. Tüm dünyayı etkisi altında alan COVID-19 salgını ile mücadelede de akıllı kent uygulamalarından yararlanmak kentlerin krizle mücadele konusunda elini güçlendirmektedir. Günümüzde akıllı kent teknolojileri ile salgınla mücadele konusunda oldukça hızlı ve veriye dayalı kararlar alınmaktadır. Toplumda hastaların tespiti, karantina altında tutulması, doktorların iş yükünü hafifletmesi, vatandaşlar arası temasın ve etkileşimin en alt seviyeye indirilmesi konularında akıllı kent uygulamaları, kentlere oldukça avantaj sağlamaktadır. Eğer akıllı kent uygulamaları pandemi ile mücadelede başarı sağlayabilirse pandemi sonrası dönemde çok daha fazla yatırıma imkân sağlayacağı öngörülmektedir.

İnsanlığın aniden ve hazırlıksız yakalandığı COVID-19 süreci, şüphesiz geleceğin kentleşme dinamiklerinde de köklü değişiklikler yaratacaktır. İnsanların yoğun temasının olduğu bir kentsel düzen yerine daha sürdürülebilir, daha doğayı gözetken yapıların tartışılacağı açıktır. Fakat özellikle 1970'lerden itibaren kapitalizmin krizlerine çözüm olarak başvurduğu kentsel mekânın da önemini daha da artıracığı kaçınılmazdır. Kentsel mekânın önemli oluşu, bu alanlara olan talebi de artıracaktır ve dolayısıyla gittikçe kalabalık mekânlar oluşmaya devam edecektir. Akıllı kent uygulamaları da işte bu noktada, gelecekte daha

kalabalıklaşacak ve karmaşıklaşacak kentlerin sorunlarına çözüm olabilmek amacıyla önemini artıracaktır.

Çalışmada bahsedilen akıllı kent uygulamalarının zamanla gözetim toplumu oluşturma, otoriterleşme, kişisel verilerin izinsiz kullanımı gibi olumsuz etkilerinin ortaya çıkabileceği önemli ve kapsamlı bir tartışma konusudur. Akıllı kent uygulamalarının söz konusu olumsuz etkilerinin ortaya çıkıp çıkmayacağı, nasıl önlemler alınabileceği, çözüm önerileri burada tartışılmayacak kadar karmaşıktır, dolayısıyla ileride yapılacak çalışmalara ışık tutması açısından böyle bir olumsuz tablonun varlığına dikkat çekilmiş ve bu tartışma gelecek çalışmalara bırakılmıştır.

KAYNAKÇA

- Ali, S. Harris ve Keil, Roger (2008), *Networked Disease: Emerging Infections in the Global City*, Wiley-Blackwell, Oxford.
- Anthopoulos, Leonidas G. (2017), *Understanding Smart Cities: A Tool for Smart Government or an Industrial Trick?*, Springer, e-book, Switzerland.
- BBC, Drone-to-door medicines trial takes flight in Ireland, <https://www.bbc.com/news/technology-52206660> , 02.05.2020.
- China Xinhua News, <https://twitter.com/XHNews/status/1221782244525858819> , 27.03.2020.
- Cities Today, Sewer-sniffing IoT could provide early warning for COVID-19 outbreaks, <https://cities-today.com/sewer-sniffing-iot-could-provide-early-warning-for-covid-19-outbreaks/> , 08.07.2020.
- CNBC, What America can learn from China's use of robots and telemedicine to combat the coronavirus, <https://www.cnbc.com/2020/03/18/how-china-is-using-robots-and-telemedicine-to-combat-the-coronavirus.html>, 29.03.2020.
- Cnet, Coronavirus care at one hospital got totally taken over by robots, <https://www.cnet.com/news/coronavirus-care-at-one-hospital-got-taken-over-by-robots/>, 29.03.2020.
- CNN, Coronavirus mobile apps are surging in popularity in South Korea, <https://edition.cnn.com/2020/02/28/tech/korea-coronavirus-tracking-apps/index.html> , 06.05.2020.
- Cohen, Boyd (2012). 'The Smart City Wheel', <https://www.smart-circle.org/smartcity/blog/boyd-cohen-the-smart-city-wheel/> , 04.01.2020.
- Collin, Mariana Nascimento, Diana Lopez Caramazana ve Jean François Habeau (2016), "The Impact of Smart Technologies in the Municipal Budget: Increased Revenue and Reduced Expenses for Better Services", Uraía Workshop, Lefkoşa.

- Cretu, Gabriel Liviu (2012), "Smart Cities Design Using Event-Driven Paradigm and Semantic Web", *Informatica Economica*, Cilt: 16, Sayı: 4, s.57-67.
- Doran, George T. (1981), "There's a S.M.A.R.T. way to write management's goals and objectives", *Management Review (AMA FORUM)*, Cilt: 11, Sayı: 70, s.35-36.
- E27, How South Korea's smart city startups curbed the spread of COVID-19, <https://e27.co/how-south-koreas-smart-city-startups-curbed-the-spread-of-covid-19-20200323/> , 01.04.2020.
- Elvan, Lütfü (2017), "Akıllı Şehirler: Lüks Değil İhtiyaç", *İTÜ Vakfı Dergisi*, Sayı: 77, s.6-9.
- Forbes, Coronavirus: How Artificial Intelligence, Data Science And Technology Is Used To Fight The Pandemic, <https://www.forbes.com/sites/bernardmarr/2020/03/13/coronavirus-how-artificial-intelligence-data-science-and-technology-is-used-to-fight-the-pandemic/#7e603e155f5f> , 21.03.2020.
- Future IOT, Smart devices help HK fight against new coronavirus, <https://futureiot.tech/smart-devices-help-hk-fight-against-new-coronavirus/> , 05.03.2020.
- Giffinger, Rudolf vd (2007), *Smart Cities Ranking Of European Medium-Sized Cities*, Vienna University of Technology Research Report.
- Global Times, <https://twitter.com/globaltimesnews/status/1223218977570078721> , 18.02.2020.
- Global Times, <https://twitter.com/globaltimesnews/status/1234757724518285314> , 25.03.2020.
- Haberler, "İstanbul'un Meydanları"nda "koronavirüs sessizliği", <https://www.haberler.com/istanbul-un-meydanlari-nda-koronavirus-sessizligi-13075930-haberi/> , 26.04.2020.
- Harrison, Colin vd (2010), "Foundations for Smarter Cities", *BM Journal of Research and Development*, Cilt: 54, Sayı: 4, s.1-16.
- Herzberg, Caspar (2017), *Akıllı Şehirler Dijital Ülkeler* (Çev. Nadir Özata), İnfoloji-Optimist Yayın Dağıtım, İstanbul.
- Ica, Frequently Asked Questions on COVID-19, <https://www.ica.gov.sg/docs/default-source/ica/publications/faqs-on-new-border-control-measures.pdf> , 25.03.2020.
- Interesting Engineering, AR COVID-19 Glasses Allow You to "See" the Temperature of Those around You, <https://interestingengineering.com/ar-covid-19-glasses-allow-you-to->

- [see-the-temperature-of-those-around-you?utm_source=rss&utm_medium=article&utm_content=03052020](https://www.izka.org.tr/docs/stratejializ/06_izmir_bilgi_toplumu_temelli_kalkinma_stratejisi.pdf) , 05.05.2020.
- İZKA. (2013). Bilgi Toplumu-temelli Kalkınma Stratejisi, İzmir, https://www.izka.org.tr/docs/stratejializ/06_izmir_bilgi_toplumu_temelli_kalkinma_stratejisi.pdf , 18.08.2019.
- Kayapınar, Y. Erdal (2017), "Akıllı Şehirler ve Uygulama Örnekleri", İTÜ Vakfı Dergisi, Sayı: 77, s.15-19.
- Kiosk Market Place, Orange Barrel Media, IKE Smart City offer free digital advertising during coronavirus pandemic, <https://www.kioskmarketplace.com/news/orange-barrel-media-ike-smart-city-offer-free-digital-advertising-during-coronavirus-pandemic/> , 02.04.2020.
- Kummitha, Rama Krishna Reddy (2020), "Smart technologies for fighting pandemics: The techno- and human- driven approaches in controlling the virus transmission", Gov. Inf. Q. Cilt: 37, Sayı: 3, s.1-11.
- Leonhard, Gerd (2018), Teknolojiye Karşı İnsanlık, Siyah Kitap, İstanbul.
- Milliyet, New York'ta corona virüs vakası sayısı 44 bini geçti, <https://www.milliyet.com.tr/dunya/new-yorkta-corona-virus-vakasi-sayisi-44-bini-gecti-6175621> , 01.04.2020.
- New Scientist, China is using mass surveillance tech to fight new coronavirus spread, <https://www.newscientist.com/article/mg24532703-600-china-is-using-mass-surveillance-tech-to-fight-new-coronavirus-spread/> , 24.03.2020.
- NTV, Corona virüs İtalya turizmini de vurdu, <https://www.ntv.com.tr/galeri/seyahat/corona-virus-italya-turizmini-de-vurdu,w6AV0orPyEmudv6nx3D4wg/p0YrvUEBQUCFz7NsvXD4pA> , 20.03.2020.
- NTV, 2 Bin Sağlık Çalışanı Akıllı Yüzük Takacak, <https://www.ntv.com.tr/teknoloji/2-bin-saglik-calisanlari-akilli-yuzuk-takacak,hCMTS4FFuEmdOyrjE98Rtw> , 29.03.2020.
- Qiu, Wugi vd (2018), "The impacts on health, society, and economy of sars and h7n9 outbreaks in china: A case comparison study". J. Environ. Public Health, s.1-8.
- Örselli, Erhan ve Akbay, Cam. (2019). Teknoloji ve Kent Yaşamında Dönüşüm: Akıllı Kentler. Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 1, s.228-241.
- Seoul, <http://www.seoul.go.kr/coronaV/coronaStatus.do> , 07.05.2020.

- Smart Cities Dive, California approves Nuro's driverless vehicles to begin testing, <https://www.smartcitiesdive.com/news/nuro-california-approval-test-fully-driverless-delivery-vehicles/575786/> , 11.04.2020.
- Smart Cities Dive, Outpacing an outbreak: How tech helps cities handle public health threats, <https://www.smartcitiesdive.com/news/outpacing-an-outbreak-how-tech-helps-cities-handle-public-health-threats/572372/> , 25.03.2020.
- Smart Cities Council. (2015), Smart Cities Readiness Guide.
- Smart City Council, COVID-19 Mitigation Roadmap, <https://smartcitiescouncil.com/> , 30.03.2020.
- Smart Cities Council releases COVID-19 mitigation tool, <https://www.smartcitiesdive.com/news/smart-cities-council-covid-19-mitigation-tool-activator/574463/> , 23.03.2020.
- SmartestHome, How Smart Technology Can Help US to Tackle the Corona Virus, <http://www.smartesthome.com.au/article/how-smart-technology-can-help-us-to-tackle-the-corona-virus>, 22.03.2020.
- Straits Times, Coronavirus: Out for a run? PUB's robots will remind you to keep your distance, <https://www.straitstimes.com/singapore/health/coronavirus-out-for-a-run-pubs-robots-will-remind-you-to-keep-your-distance> , 04.05.2020.
- T.C. Sağlık Bakanlığı, <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir.html> , 28.12.2020.
- Techxplore, How to use smart city technology to measure social distancing, <https://techxplore.com/news/2020-04-smart-city-technology-social-distancing.html> , 12.04.2020.
- Techwireasia, Autonomous vehicles could help us weather the coronavirus, <https://techwireasia.com/2020/02/autonomous-vehicles-could-help-us-weather-the-coronavirus/> , 02.04.2020.
- The Verge, Supervised self-driving shuttles are moving COVID-19 tests in Florida, <https://www.theverge.com/2020/4/6/21209964/self-driving-shuttles-covid-19-tests-florida-beep-jacksonville-navya> , 07.04.2020.
- TRT Haber, Koronavirüs salgınının vurduğu Wuhan, hayalet şehre dönüştü, <https://www.trthaber.com/haber/dunya/koronavirus-salgininin-vurdugu-wuhan-hayalet-sehre-donustu-457071.html> , 25.03.2020.
- Türkiye Sağlık Kentler Birliği (2019), "Akıllı Kentler", Kentli Dergisi, Sayı: 31, s.46-49.
- UNDP (2020), What Singapore can teach about an effective coronavirus response, <https://www.undp.org/content/undp/en/home/blog/2020/what>

[singapore-can-teach-about-an-effective-coronavirus-response.html](https://www.singapore.gov.sg/covid-19/singapore-can-teach-about-an-effective-coronavirus-response.html),

25.03.2020.

UNFPA, <https://www.unfpa.org/data/world-population-dashboard> ,

24.03.2020.

United Nations (2019), World Urbanization Prospects: The 2018 Revision, New York.

Velibeyoğlu, Koray (2019), "Akıllı Kentler: Vaatler ve Ötesi", Yenilikçi Sürdürülebilir Gelişme Stratejileri Bağlamında Türkiye Ekonomisinin Geleceğine Yönelik Çözüm Arayışları (Ed. S. Şanlısoy), İlkim Ofset, İzmir.

Venture Beat, Despite setbacks, coronavirus could hasten the adoption of autonomous vehicles and delivery robots, <https://venturebeat.com/2020/03/20/despite-setbacks-coronavirus-could-hasten-the-adoption-of-autonomous-vehicles-and-delivery-robots/>, 04.04.2020.

Vermesan, Ovidiu ve Friess, Peter (2014), Internet of Things – From Research and Innovation to Market Deployment; River Publishers: Gistrup, Denmark.

Wearable Technologies, Vuzix Blade and M400 Augmented Reality Glasses to Fight the Coronavirus Pandemic, <https://www.wearable-technologies.com/2020/03/vuzix-blade-and-m400-augmented-reality-glasses-to-fight-the-coronavirus-pandemic/>, 01.04.2020.

Xinhuanet, China introduces novel coronavirus close contact detection app, http://www.xinhuanet.com/english/2020-02/10/c_138770415.htm , 16.02.2020.

JOSEPH SCHUMPETER'İN REKABETÇİ DEMOKRASİ MODELİNİ ÇOĞULCULUK BAĞLAMINDA YENİDEN DÜŞÜNMEK

Araştırma Makalesi

Umutcan TARCAN¹

Özet

Avusturyalı ekonomist Joseph Alois Schumpeter, serbest piyasa modelinde öngörülen denetimli rekabet alanının demokrasiye uyarlanabileceğini öne sürmüş, *Kapitalizm, Sosyalizm ve Demokrasi* isimli eserinde bu uyarlamaya dair temel ilkeleri ortaya koymuştur. Rekabetin yönetim kalitesini arttıracak ve daha tatminkâr bir toplum yaratacağını iddia eden Schumpeter, serbest, adil ve düzenli seçimlerin bu modelde büyük önem taşıdığını öne sürmüştür.

Schumpeter'in rekabetçi demokrasi modeli, iktidarın faaliyetlerini doğrudan seçmen iradesine eklememesi ve daha verimli seçim süreçleri yaratabilecek kapasitede olsa da temel hak ve özgürlükleri ikincilleştirme ve siyasal gerçekçiliği ortadan kaldırma tehlikesi de taşımaktadır. Çalışmada bu tehlikeler Hollandalı siyaset bilimci Arend Lijphart'ın çoğulculuk ilkeleri bağlamında ele alınmış, rekabetçi demokrasi modeline eleştirel bir bakış açısı getirilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Arend Lijphart, çoğulculuk, Joseph Schumpeter, rekabetçi demokrasi.

¹ Avukat, Kocaeli Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Doktora Öğrencisi, umutcantarcan@hotmail.com, ORCID: [0000-0001-6295-2005]

RETHINKING THE COMPETITIVE DEMOCRATIC MODEL OF JOSEPH SCHUMPETER IN THE CONTEXT OF PLURALISM

Research Article

Abstract

Austrian economist Joseph Alois Schumpeter claimed that the competitive sphere of free market economy is adaptable to democracy as he brought a principal approach towards the model in his work, *Capitalism, Socialism and Democracy*. He argued that competition would enhance the administrative quality and create a more pleasant society, mentioning the importance of free, fair and regular elections.

While Schumpeter's model of competitive democracy is adequate to make the actions of political power accountable to voting behaviour and lead to a more prolific election process, it is also inclined to subordinate the fundamental rights and freedoms as well as political realism. This work deals with these tendencies in the context of Lijphardian pluralism in order to take a critical approach towards the model.

Keywords: Arend Lijphart, pluralism, Joseph Schumpeter, competitive democracy.

GİRİŞ

Günümüzün demografik yapısı; hukuki, sosyolojik veya siyasal bir konsensüsün sağlanmasını olanaksız kılar. Modern toplumlarda demokratik faaliyetlere katılım gösteren birey sayısı ne mutlak bir beraberliği ne de kusursuz bir fikir birliğini sağlayacak kadar azdır. Bu nedenle, her demokrasinin bir kazananı ve bir kaybedeni vardır. Yargısal ve idari denetim mekanizmaları, elde edilen sonucun kaybedeni zedelemesine ve kazananı kontrolsüz bir şekilde güçlendirmesine engel olurlar.

“Anayasal demokrasi” olarak isimlendirilebilecek bu denge sağlanamadığı takdirde seçme ve seçilme hakkı, sivil toplum içerisinde cereyan eden sürekli bir rekabet alanına dönüşür. Oluşan bu rekabet alanı, iktidarı ele geçirme arzusunu toplumsallaştırır. Politikacıların yalnızca nicel bağlamda değerlendirilmeleri, devlet yönetiminin, tıpkı oy vermek gibi, istatistiksel bir başarı ölçeği hâline gelmesine sebep olur.

Demokratik rekabetin, en azından klasik liberal öğretilerde ekonomik bağlamı ile iddia edildiği kadarıyla, yönetim kalitesini yükselteceği ve politikacıların toplumu memnun etme kaygısını teşvik edeceği söylenebilir. Ne var ki, serbest piyasa ile özdeş nitelikler taşıyan bir seçim sonucunda iktidara gelen kişi ve toplulukların, bu konumlarını korumak için hukukun etrafından dolanmaları ve kamusal hizmetleri kontrolsüzce arttırarak ekonomik bir bunalıma sebep olmaları olasıdır. Zira, her ne kadar çoğu zaman kabullenmekten kaçınılsa da toplumsal yönelimlerin şekillenmesinde etkili olan tek unsur, algılanabilen paradigmadır. Kaynağını anayasadan alan hak ve özgürlüklerin büyük kısmı toplumsal farkındalıktan yoksundur. Örneğin, bir karayolunda, yeşillikler arasında yaptığımız keyifli bir yolculuk sırasında yaşama hakkımızı ve seyahat özgürlüğümüzü aynı anda kullanırız ve bütün bunları anayasal getiriler olarak değil, başarılı birer kamu hizmeti olarak algılamayı tercih ederiz. Böylece demokratik katılım, Habermasçı bir tabirle, “tartışma alanı olmaktan çıkarak gösteri alanı hâline gelir¹” (Habermas, 2018: 338).

Tıpkı Avusturyalı ekonomist Ludwig von Mises’in (1985: 47) liberalizmin kamu mülkiyetine yönelik tavrını mutlak bir “müdahaleci devlet” karşıtlığından ziyade özel mülkiyeti yüceltici bir sınırlama kaygısı olarak tanımlaması gibi, rekabetçi demokrasinin nihai amacı da siyasal iradenin manipüle edilmesi vasıtasıyla anayasal beklentilerin iktidar ereği lehine tüketilmesi olarak karşımıza

¹ Alman kuramcı Jürgen Habermas (2018: 338) parlamentoya katılan çıkar grupları arasındaki uzlaşma süreçlerinin, parlamentoyu kamusal akıldan uzaklaştıracağını ve parlamentonun çıkar gruplarının pazarlıkları sonucu alınan kararları hukuken tasdik etme mekanizması hâline geleceğini savunmuştu. Düşünürün kamusal dönüşüm perspektifi ile meydana getirdiği bu betimleme, parlamento dışında ortaya çıkan ve sivil toplumu içinde eriten siyasal katılım bakımından da geçerlidir. Günümüzün politik medya içeriğine hâkim olan konjonktürel taraflılığı; “ideolojik bir yakınlık” olarak değil, “çıkarcı grupları tarafından verilen talimatların dışavurumu” olarak tanımlamak daha isabetli olacaktır.

çıkılmaktadır². Yukarıda anılan “kaliteli yönetim” ve “toplumsal memnuniyet” kaygıları bu manipülasyonun unsurlarından ibarettir.

Ekonomist Joseph Schumpeter, liberal öğretinin serbest piyasa yaklaşımını siyasal sistemlere uyarlamıştır. *Kapitalizm, Sosyalizm ve Demokrasi* isimli çalışmasında siyasal iktidarın serbest bir rekabet alanı içerisinde belirlenmesi gerektiğini öne süren Schumpeter; özgür, adil ve düzenli seçimlere büyük önem atfetmiştir. Yirminci yüzyılın ünlü siyaset bilimcilerinden Arend Lijphart ise özellikle Westminster Modeli ve türevlerinde görülen çoğunlukçu anlayışa karşı, alternatif bir uzlaşma kültürü üzerine kurguladığı çoğulcu demokrasiyi biçimlendirmiş ve demokratik rejimleri bu modelin unsurları bağlamında analiz etmiştir. Bu çalışmada, Joseph Schumpeter'in rekabetçi demokrasisine Arend Lijphart'ın çoğulcu demokrasisinde öngörülen unsurlar bağlamında eleştirel bir yaklaşım getirilecektir.

1. Joseph Schumpeter'in Rekabetçi Demokrasi Modeli

Yirminci yüzyıla gelindiğinde, liberal ekonomi modelinin siyasal rejimlere uyarlanması, yeni keşfedilmiş bir yöntem değildi. Utilitarianist düşünür Jeremy Bentham, yasamanın yargı üzerinde minimal bir denetim yetkisine sahip olmasını, tıpkı devlet ile serbest piyasa arasındaki ilişki gibi, kabul edilebilir buluyor; yargıların kamu görevlisi olarak çalışmasının ise bireyci bir hukuk düzeninde çelişki yaratacağını düşünüyordu (Sabine, 2000: 89-90). On dokuzuncu yüzyılın İngiliz idealizmine Hegelyan bir yaklaşım getiren Thomas Hill Green ise (1861: 28) bireyin sahip olduğu hakların “gücün negatif algılanışından” ibaret olduğunu savunmuştu³.

Ne var ki akademide, bankacılık sektöründe ve hükûmette görev almış bir ekonomist olan Joseph Schumpeter'in, liberalizme dair bu sentezi daha rasyonel bir şekilde gözlemlemesi mümkün olmuştur.⁴ İki Dünya Savaşı arasındaki süreçte

² “Liberalizmin üretim araçlarının kamulaştırılmasına karşı çıktığını” ifade eden Ludwig von Mises (1985: 47-48), bu görüşünü aşağıdaki benzetme ile savunur: “Çoğu devletçinin öne sürdüğünün aksine, liberalizmin, sırf demiryollarının veya pamuk fabrikalarının kamu mülkiyetine tabi olmasına karşı çıktığından dolayı, devlete düşmanlık veya nefret beslediği düşüncesi mantıksızdır. Eğer birisi sülfürik asitten iyi bir el kremi yapılamayacağını söylüyorsa, bu, onun sülfürik aside düşmanlık beslediği anlamına gelmez. Bu kişi, yalnızca, sülfürik asidin kullanımının sınırlandırılmasına ilişkin görüşlerini belirtmiştir.”

³ On dokuzuncu yüzyıl kamu hukukçularından Georg Jellinek'in günümüzde de geçerliliğini koruyan *statüler öğretisi* de bu görüş ile aynı doğrultudadır. Zira Jellinek, devletin müdahaleden ve ihlalden çekinmesi gereken hakları *negatif statü hakları* (*status libertatis*) olarak tanımlamıştır. (Kaboğlu, 2013: 40)

⁴ Viyana Üniversitesi'nde uzun süre akademisyenlik yapan Schumpeter, Birinci Dünya Savaşı'nın hemen ardından, 1919'da kurulan Avusturya Cumhuriyeti'nin sosyalist kabinesinde kısa bir süre boyunca Maliye Bakanlığı görevini yürütmüştür. İktisatçı, 1921'de özel sektöre girerek Viyana'da bulunan Biedermann Bankası'nın genel

Avrupa’da yaygınlaşan totaliter yönelimlere ve Amerika Birleşik Devletleri’nin kurumsallaşmış demokrasisine şahit olan ekonomistin; kapitalizmin geleceğine, üretim araçlarının yönetimine, kamu gücünün özel teşebbüsler üzerindeki yetki alanına ve siyasal rejimlere ilişkin söyleyecek pek çok sözü olmuştur.

Siyasal iktidarın bilgelik ve adalet gibi karakteristik üstünlükler ile özdeşleştirilmesi, Niccolò Machiavelli’nin *Prens*’te öngördüğü realist otoriteryanizme dek, oldukça yaygın bir yöntemdir. Antik Yunan felsefesinde Platon ve Aristoteles, Roma döneminde Cicero, Doğu’da Farabî ve Anglosakson siyaset teorisinde John Locke, siyasal iktidarın adaletten kaynaklanan bir mutluluğu tesis etmesini amaç edinmişlerdir. İstikrarsız fakat çarpıcı bir şekilde somutlaşan bu demokrasi pratiği, 1789’da cereyan eden Fransız Devrimi’nin ve Alman düşünür Karl Marx’ın etkisiyle, klasik dönem düşünürlerinin ve ardıllarının tanımlamalarından uzaklaşmış ve tarihsel bir sınıf diyalektiğinin uğrağı hâline gelmiştir. Bu nedenle, modern dönemde, demokratikleşme süreçlerini ekonomik değişkenlerden bağımsız olarak incelemek olanaksızlaşmıştır.

Schumpeter, bu yeni metodolojiyi, serbest piyasa ekonomisini siyasal sisteme uyarlayarak gerçekleştirmiştir. Ekonomistin 1942 yılında yayımladığı *Kapitalizm, Sosyalizm ve Demokrasi* (2003) isimli çalışmada bu uyarılmanın izlerini takip etmek mümkündür.

Schumpeter için rekabet, siyasal ve ekonomik anlamda birincil yönlendirici ve kural koyucudur. Örneğin, bir tacirin, yaşadığı yerde yerel sanayileşme yoluyla elde ettiği kâr dahi geçicidir ve oluşacak rekabet sonucunda yok olmaya mahkûmdur (Schumpeter, 1949: 174). Bu süreç, bir devletin demokratik yapısında da geçerlidir. Schumpeter (2003: 269-273), “rekabetçi demokrasi” olarak isimlendirilebilecek olan bu model bağlamında, klasik demokrasi anlayışında oluşabilecek sorunları incelemiş, bu sorunlara karşı aşağıdaki önerilerini geliştirmiştir.

Schumpeter’a göre, klasik demokrasilerin temeline oturtulan *toplumsal irade* ve *toplumsal mutluluk* kavramlarının tamamen demokratik bir rejime özgülenmesi mümkün olmayabilir. Bu nedenle, bu değerlerin ötesine geçebilmek ve demokrasinin kurumsal yapısını rekabetçi bir düzleme özgülemek gerekecektir. Schumpeter, liderliğin, toplumsal yönelimler bakımından belirleyici olduğunu ve demokratik bir rekabetin “liderlik” unsurunu kapsayarak bu yönelimleri daha sağlıklı bir şekilde somutlaştıracağını öne sürer. Ekonomiste göre demokrasinin yaratacağı sürekli ve düzenli rekabet ortamı, iktidarı ele geçirme yarışının demokratik olmayan unsurlar tarafından kesintiye uğratılmasına engel olacak; tıpkı serbest piyasa ekonomisinde olduğu gibi yasalar ve kamu gücü yoluyla denetlenecektir.

müdürlüğünü yapmış; yaşanan ekonomik kriz sonucu iflas ederek, özel yaşamındaki sorunların da etkisiyle Amerika Birleşik Devletleri’ne yerleşmiştir. (Senn, 2003: 149-150)

Schumpeter, liderliğin, toplumsal yönelimler bakımından belirleyici olduğunu ve demokratik bir rekabetin "liderlik" unsurunu kapsayarak bu yönelimleri daha sağlıklı bir şekilde somutlaştıracağını öne sürer. Ekonomiste göre demokrasinin yaratacağı sürekli ve düzenli rekabet ortamı, iktidarı ele geçirme yarışının demokratik olmayan unsurlar tarafından kesintiye uğratılmasına engel olacak; tıpkı serbest piyasa ekonomisinde olduğu gibi yasalar ve kamu gücü yoluyla denetlenecektir. Böylece *işsizler* veya *çiftçiler* gibi özgün talepleri bulunan toplumsal kesimler, kendi taleplerine attıkları değeri rekabetçi bir modelde daha keskin bir şekilde ortaya koyabileceklerdir.

Schumpeter, demokrasi ile bireysel özgürlükler arasındaki dengenin göz ardı edilmemesi gerektiğini öne sürerek, her toplumun en temel bireysel özgürlükleri dahi zaman zaman kısıtlayabildiğini veya gereğinden fazla yüceltebildiğini ifade eder. Ekonomiste göre, demokratik rekabet, her bireyin yönetime talip olabileceği bir siyasal durum ortaya çıkaracağından, en azından düşünce ve siyasal katılım özgürlüklerinin dengelenmesini sağlayacaktır.

Schumpeter'a göre, klasik demokrasilerin en büyük sorunlarından biri, çoğunluğun iradesinin belirleyici olmasının ihmal edilmesi ve azınlığın iradesinin demokraside ortaya çıkan bir "bozulma" olduğunun öne sürülmesidir. Demokratik rekabet, bu yanılgıya düşmeyecek, kurumsal niteliğini korumaya devam edecektir.

Teorilerini *modern bir elitizm* ile sentezleyen Schumpeter'in yaklaşımı, 20. yüzyılın başlarında büyük rağbet görmüş olsa da klasik demokrasilerin evrenselleşmiş bazı ilkelerini ihmal etmesi sebebiyle çokça eleştirilmiştir. Bu eleştirel yaklaşımları, 20. yüzyılın ve günümüzün önemli siyaset bilimcilerinden Arend Lijphart'ın *demokratik çoğulculuk* anlayışı ile birlikte değerlendirmekte fayda vardır.

2. Arend Lijphart'ın Çoğulculuk Modeli ve Rekabetçi Demokrasinin Eleştirisi

Hollandalı siyaset bilimci Arend Lijphart, belirlediği kistaslara dayanarak, otuz altı devleti karşılaştırmalı olarak analiz etmiş ve elde ettiği verileri *Demokrasi Modelleri* (2012) isimli eserde derlemiştir. Düşününürün bu eseri ve diğer çalışmalarından yapılacak temel çıkarım, "*demokratik çoğulculuk*" olarak adlandırılacak değerler bütünü'nün sistematikleştirilmesi ve temel hak ve özgürlükler bağlamında okunmasıdır.

Antik Yunan'dan Roma'ya, Fransız Devrimi'nden Westminster Modeli'ne dek tüm demokrasi anlayışlarında çoğunluğun veya *genel iradenin* üstünlüğüne rastlamak mümkündür (Uygun, 2010: 22-24). Buna rağmen; özellikle temel hak ve özgürlüklerin "*insan hakları*" adı altında somutlaşması, sivil toplumun siyasal durumu doğrudan etkilemeye yönelik talepkârlığı, *sosyal devlet* anlayışı ve azınlığın ihmal edilmesi sebebiyle ortaya çıkan kamusal uyuşmazlıklar, demokratikleşme sürecinin farklı bir arayış dahilinde gerçekleşmesini zorunlu kılmıştır. Gerçekten, kim tarafından yöneteceğine yönelik iradesini

somutlaştıramayan azınlıkların devlet nezdindeki temsili, demokrasinin çözüm üretmesi gereken bir çıkmaz olarak karşımıza çıkmaktadır.

Arend Lijphart (2012: 47), yukarıda belirtilen değerleri, Amerikalı siyaset bilimci Robert Alan Dahl'ın kavramsallaştırmasını da kullanarak, kendi yaklaşımına uyarlamış ve *çoğunluğun totaliterleşmesi* olarak vurguladığı tehlikeye karşı sekiz önlemden söz etmiştir:

“(1) Seçme hakkı, (2) seçilme hakkı, (3) siyasetçilerin oy ve destek için rekabet etme hakkı, (4) serbest ve adil seçimler, (5) örgütlenme özgürlüğü, (6) ifade özgürlüğü, (7) bilgiye farklı yollardan erişim, (8) oyların ve diğer yönelimsel dışavurumların kamu politikalarına yansımaları sağlayan kurumların varlığı.”

Lijphart'a (1977: 25) göre, katılımcı ve çoğulcu bir demokrasiden söz edilebilmesi için, her görüşten ve toplumsal kesimden birçok politikacının bir araya geldiği *koalitif* bir siyasal ortamın varlığı gereklidir. Bu politikacılar, temsil ettikleri toplumsal kesimlerin taleplerini ve düşüncelerini demokratik kurumlarda ifade edecekler ve somutlaştıracaklardır (Lijphart, 1977: 53).

Yukarıda belirtildiği üzere, Schumpeter'in demokrasi modelinde, siyasal rekabet *birincil unsur* olarak değerlendirilmekte ve demokrasiye ilişkin tüm değerler siyasal rekabetin sürekliliği doğrultusunda tanımlanmaktadır. Çoğulcu demokraside ise siyasetçiler arasındaki rekabet ortamı *ikincildir*. Temel hak ve özgürlüklerin, sivil toplumun ve azınlıkların temsiline güvence altına alınması, çoğulcu bir toplum için, rekabete göre daha büyük bir önem taşır.

Schumpeter, klasik demokrasilerin çıkmazlarını aşmak için çaba göstermiş, bu çabası, klasik demokrasilere özgü pek çok değerden vazgeçmesine sebep olmuştur. Demokratik rekabetin, tıpkı serbest piyasa ekonomisi gibi, yasal denetime tabi olarak düzenli ve adil bir şekilde sürdürülmesi olumlu bir gelişme teşkil edebilir; fakat bu modelde azınlıkların nasıl konumlandırılacağı, toplumun *dışladığı* grupların demokratik sürece ne ölçüde katılabileceği tartışmalıdır. Lijphart'ın çoğulculuğunda bu sorun parlamenter koalisyonlar ve fikir alışverişleri ile aşılmıştır. Fakat Schumpeter, genel irade ve temel hak ve özgürlükleri klasik demokrasilerin illüzyonu olarak görmekten öteye gitmemiştir.

Schumpeter'a göre rekabet, yönetim kalitesini de kaçınılmaz olarak yükseltecektir; zira bir siyasetçi iktidarda kalmak için toplumu memnun etmek zorundadır. Lijphart bu noktada da Schumpeter'dan ayrışır; zira Schumpeter'ın yaklaşımında yasal gereklilikler yalnızca seçimlerde, yani demokratik rekabeti tesis eden yönelimsel dışavurumlarda ortaya çıkarken, demokratik çoğulculukta temel hak ve özgürlüklerin sahip olduğu yasal güvenceler siyasal faaliyetlere tanınanlardan çok daha geniştir. Çoğulcu toplumlarda rekabet, toplumun her kesiminin kendi düşüncelerini ve taleplerini ifade edebileceği bir ortam kurması için bir araçtan ibarettir.

SONUÇ

Joseph Alois Schumpeter'in demokrasiye getirdiği rekabetçi bakış açısı, oldukça özgün ve çarpıcıdır. Ne var ki, doğrudan rekabet ortamına özgülenmiş bir rejimin demokratikliği seçim sonuçları ve siyasetçilerin propaganda kabiliyetleri ile sınırlı kalacaktır. Ekonomistin vurguladığı klasik demokrasilerdeki totaliterleşme tehlikesi, rekabetçi demokrasilerde daha fazladır; zira siyasetçilerin amacı yönetim kalitesini toplumsal beklentiler ile denkleştirmek olduğuna göre, bu amacın yöntemi (seçimlerin serbestliğine, düzenliliğine ve adilliğine müdahale etmeksizin) totaliter bir nitelik taşısa dahi toplum tarafından kabul görebilir ve totaliter siyasetçi iktidarda kalabilir.

Oysa ki Giriş bölümünde de vurgulandığı üzere demokrasiden toplumun tamamının taleplerini karşılamasını beklemek makul değildir. Önemli olan, iradesini yönetime doğrudan aktaramayan bireylerin dahi demokratik getirilerden faydalanmalarını sağlamak; böylece toplumsal refahı, temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasını ve siyasal katılımı etkin kılmaktır. Tüm bu değerleri yalnızca klasik demokrasi anlayışlarında önem verildiği için ihmal etmek, demokrasiyi tıpkı serbest piyasa ekonomisindeki kamu yararı yaklaşımı gibi sürekli bir araçsallaşmaya götürebilir.

Arend Lijphart'ın öngördüğü modelde ise temel sorun, uygulanabilirlik olarak karşımıza çıkar. Hollandalı siyaset bilimcinin sistematikleştirdiği koalisit siyaset rejim yerini ideolojik bir tahammülsüzlüğe bıraktığında, tüm düzenin tepeden inme bir biçimde yok olması büyük bir tehlike teşkil etmektedir. Bu nedenle hukukun üstünlüğü, ayrımcılık yasağı ve laiklik gibi temel değerlerin çok sıkı bir yasal denetim yoluyla güvence altına alınması ve sürekli kılınması gerekir. Buna karşın Lijphart, Robert Dahl'dan esinlendiği yaklaşımı ile ideal olmasa da ideale yakın bir demokratikleşme modeli ortaya koymuş ve bu modeli çeşitli devletlerde deneyimleyip veri elde etmeyi başarmıştır.

Tüm bu açıklamalar bağlamında demokrasi, yüzyıllardır tartışılan ve insan haklarıyla bağdaşımı sürdükçe tartışılmaya devam edilecek bir diyalektiğin nesnesidir. Schumpeter ve Lijphart'ın modelleri de bu diyalektiğe özgün katkıları sunmuşlar ve demokratikleşmeyi amaçlayan devletlere sui generis seçenekler yaratmışlardır.

KAYNAKÇA

- Green, Thomas Hill. (1861). *Lecture on Liberal Legislation and Freedom of Contract*, Oxford: Slatery & Rose.
- Habermas, Jürgen. (2018). *Kamusalın Yapısal Dönüşümü* (Çev. Tanıl Bora & Mithat Sancar), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kaboğlu, İbrahim. (2013). *Özgürlükler Hukuku 1: İnsan Hakları Genel Kuramına Giriş*, Ankara: İmge Yayınları.
- Lijphart, Arend. (1977). *Democracy in Plural Societies*, New Haven & London: Yale University Press.

- Lijphart, Arend. (2012). *Patterns of Democracy*, New Haven & London: Yale University Press.
- Sabine, George. (2000). *Yakınçağ Siyasal Düşünceler Tarihi* (Çev. Özer Ozankaya), İstanbul: Cem Yayınevi.
- Schumpeter, Joseph. (1949). *The Theory of Economic Development*, London: Routledge.
- Schumpeter, Joseph. (2003). *Capitalism, Socialism and Democracy*, London: Routledge.
- Senn, Peter. (2003). "The Influence of Schumpeter's German Writings on the Mainstream Economic Literature in English" in *Joseph Alois Schumpeter: Entrepreneurship, Style and Vision* (Ed. Jürgen Backhaus), Germany: Springer.
- Uygun, Oktay. (2010). "Demokrasinin Çoğunlukçu ve Çoğulcu Modelleri: İki Bin Beş Yüz Yıllık Bir Tartışmanın Analizi" içinde *Çoğulcu Demokrasi Çoğunlukçu Demokrasi İkilemi ve İnsan Hakları Toplantısı* (Der. Ece Göztepe), Ankara: Türkiye Barolar Birliği.
- Von Mises, Ludwig. (1985). *Liberalism in the Classic Tradition*, California & New York: Cobden & The Foundation for Economic Education.